

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Aalborg Universitet
Foråret 2016
Speciale

Tragtmodellens betydninger iht. ICS på det socialt udsatte børne- og ungeområde - En diskursanalyse

Skrevet af Sine Maria Fisker Jensen
Vejleder: Maja Lundemark Andersen
Antal typeenheder: 236.918
Studienr. 20063150

Abstract

This Master's Thesis deals with the Funnel Model's essence of meanings in accordance with the method; Integrated Children's Systems (ICS), within the field of socially marginalised children and young people. In this Master's Thesis the Funnel Model's essence of meanings are clarified by means of the identification of discourses, objective naturalness, contradictions, and paradoxes in order to enable the construction of alternate meanings. Therefore, the crucial element consists of the possibility of creating new meanings. This Thesis is a discourse analysis, which takes its starting point in social constructivist and post structuralistic theory of science and analysis strategies on the basis of Ernesto Laclau and Chantal Mouffes' discourse theory.

The Thesis begins with a discussion of the current societal and socio-political tendencies within the social work and public administration in relation to the field of marginalised children and young people. In relation to this, I have accounted for the current view on social work and its purpose in a wider socially educated context as these matters are constructed for the Funnel Model's function and meanings in relation to actual practice. Referring to my methodical reflections of this thesis, I have explicated a series of research ethical reflections in which I have, among other things, related to my own role as a researcher in relation to the preparation of this Thesis. I have designed my analysis by carrying out two subanalyses of which the first is based on publicly accessible documents from the National Board of Social Services. These documents primarily represent a socio-political role and the purpose of the documents is to guide social workers to produce qualitative improved children's specialist based investigations. The second subanalysis is based on a focus group interview, consisting of four social workers, which I designed to the explicit application for this Thesis. The interviewees all have practical experience with using the Funnel Model, therefore, this subanalysis represents the role of the professionals.

On the basis of the analysis I have concluded that the Funnel Model, in this existing Thesis, receives its essence of meanings from neo-liberal management discourses and various professional and academic discourses. From these spring a fundamental struggle about whether or not the quality of social work within the field of marginalised children and young people, should be gauged via the client as the effect of an effort in which the quality of the management becomes pivotal versus the quality of the welfare to the client. Thereby, I also conclude that the Funnel Model might cause social implications in relation to leading the clients to specifically limited options as well as influence the clients' perception of one self.

Furthermore, the Funnel Model might become important in relation to guiding the practitioners of social work towards offering the clients limited categorised efforts, which have to be in accordance with the effort that is the most cost-effective for the performance of the welfare state, which, in its consequence, may entail that the most marginalised could become excluded from the efforts of the welfare state.

As a recapitulation of my Thesis I have demonstrated my critical reflections regarding the process of the Master's Thesis followed by a discussion concerning my findings in the analysis, which works as a discussion.

INDHOLDSFORTEGNELSE

LÆSEVEJLEDNING.....	1
PROBLEMFELT.....	3
INDLEDNING.....	3
AKTUELLE SAMFUNDSMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE TENDENSER	3
PRÆSENTATION AF ICS-METODEN – UDFORDRINGER IFT. IMPLEMENTERING OG ANVENDELSE	8
TRAGTMODELLEN	11
OPSUMMERING	17
PROBLEMFORMULERING.....	19
VIDENSKABSTEORI.....	21
SOCIALKONSTRUKTIVISME	21
POSTSTRUKTURALISME.....	25
OPSUMMERING	27
METODE OG TEORI.....	29
EGEN ROLLE SOM FORSKER	29
TEORI	32
LACLAU OG MOUFFE.....	33
EMPIRI.....	42
ANALYSESTRATEGI	51
ANALYSE	53
LÆSEVEJLEDNING.....	53
DELANALYSE I.....	55
BAGGRUND FOR MATERIALET.....	55
INSPIRATIONSKATALOG	62
VEJLEDNING TIL TRAGTMODELLEN	67
OPSUMMERING	71
DELANALYSE II	73
INTERVIEW	73
OPSUMMERING	91
KONKLUSION.....	93
PERSPEKTIVERING.....	95
KRITISK REFLEKSION.....	97
LITTERATURLISTE.....	99

Læsevejledning

Kandidatspecialet omhandler Tragtmødelens betydningfyldelse iht. ICS-metoden på det socialt udsatte børne- og ungeområde. Specialet har til hensigt via klarificering af Tragtmødelens betydningfyldelse at identificere diskurser, objektive naturligheder, modsætninger og paradokser, som fremtræder omkring betydningfyldelsen, for derved at give mulighed for konstruktionen af alternative betydninger. Det kritiske element består altså i muligheden for at konstruere nye betydninger. Specialet er en diskursanalyse, som tager udgangspunkt i Laclau og Mouffes diskursteori. Projektdesignet opbygges med et indledende problemfelt, som diskuterer de aktuelle samfundsmæssige og kvalitative tendenser i praksisfeltet samt i en bredere socialfaglig kontekst. Herefter udfoldes min videnskabsteoretiske position, som leder frem til et metodisk og teoretisk afsnit. Jeg ekspliciterer i relation hertil en række forskningsetiske refleksioner, som jeg har gjort mig i forbindelse med udarbejdelse af specialet. Analysen opbygges i to delanalyser, hvoraf den første delanalyse tager udgangspunkt i dokumenter fra Socialstyrelsen, som bl.a. repræsenterer en socialpolitisk aktørposition. Analysens anden del tager udgangspunkt i et fokusgruppeinterview af fire socialrådgivere, som er konstrueret til eksplicit brug for specialet, hvilket repræsenterer en praksisaktørposition. Analysen leder frem til besvarelsen af min problemformulering, som anføres i konklusionen. Som afrunding for specialet diskuteres mine fund i analysen, som skal fungere som perspektivering, efterfulgt af en anskueliggørelse af mine kritiske refleksioner omkring specialeprocessen.

Problemfelt

Indledning

Problemfeltet udgør rammen for specialet. Det er udtryk for nogle af de temaer, som har optaget mig ift. Tragtmodellen og ICS-metoden på det socialt udsatte børne- og ungeområde, og danner grundlag for problemformuleringen i specialet. Problemfeltet skal derfor ikke forstås som en fyldestgørende redegørelse for, hvilke temaer der er aktuelle i samfundslitteraturen omkring undersøgelsesfeltet.

I problemfeltet redegør jeg for aktuelle samfundsmæssige og socialpolitiske tendenser i det sociale arbejde og i offentlig forvaltning på det udsatte børne- og ungeområde i vestlige lande, idet disse tendenser er medskabende for fremkomsten af Tragtmodellen på området. Jeg vil i relation hertil redegøre for det nuværende syn på det sociale arbejde og dets formål i en bredere socialfaglig kontekst, idet det aktuelle syn på det sociale arbejdes opgave også er konstruerende for Tragtmodellens funktion og betydninger på praksisområdet. Derudover præsenterer jeg kort ICS- metoden, som anvendes i 90 ud af 98 kommuner på det udsatte børne- og ungeområde, og fremstiller nogle af de udfordringer, der kan iagttages i litteraturen i forbindelse med implementeringen og anvendelsen af metoden. Jeg slutter mit problemfelt af med en introduktion af Tragtmodellen, som anvendes som refleksionsredskab iht. ICS-metoden samt eventuelle implikationer i relation hertil. Dette udgør samlet en overordnet ramme samt et bud på de elementer og aspekter, der indvirker på det sociale arbejde på det udsatte børne- og ungeområde i den offentlige forvaltning.

Aktuelle samfundsmæssige og socialpolitiske tendenser

Nyere samfundslitteratur bærer præg af et neo-liberalt styringsrationale som den altdominerede socialpolitiske og samfundsmæssige diskurs i den vestlige verden. Det neo-liberale styringsrationale knytter sig til begreberne *governance* og *conduct of conduct* fremlagt af Michel Foucault og senere præsenteret i Mitchell Deans terminologi og publicering *Governmentality – Power and Rule in Modern Society* (1999). Den neo-liberale styringsdiskurs behandles bredt i samfundslitteraturen, eksempelvis af Nikolas Rose (2000), Mik-Meyer & Villadsen (2007), Margit Harder & Maria Appel Nissen (2015), Per H. Jensen & Annick Prieur (2015) mfl. Grundtesen i litteraturen er, at der forefindes et skærpet fokus på det ansvarlige og selvforsørgende individ (Harder & Nissen 2015:330). Der er en forventning

om det autonome og selvstyrende subjekt som skal lede sig selv til fordel for ydre kontrol. Ydermere iagttages der individualiseringsprocesser, som hylder det frigjorte menneske, men som også stiller krav til individet i form af selvforvaltning og aktivt medborgerskab. Det neo-liberale styringsrationale er præget af *New Public Management* rationaler med effektivisering som central målsætning samt en forudsætning om det rationelle menneske baseret på en såkaldt *Rational Choice*-tænkning. Dette ekspliciteres bl.a. via paroler som 'Det skal kunne betale sig at arbejde'. Overordnet set iagttager jeg i litteraturen en socialpolitisk tendens til at forstå det enkelte individ som et ansvarligt og selvforsørgende menneske og som en kalkulerende og rationel aktør. Dette påvirker velfærdsstatens opgave, herunder samfundets og lægfolks syn på målgruppen for det sociale arbejde (Jensen & Prieur 2015:145, Jensen 2007). Jeg kan derfor antage, at den neo-liberale styringsdiskurs også påvirker de velfærdsprofessionelles menneskesyn ift. det sociale arbejde¹. Jeg vil udfolde denne argumentation nærmere i afsnittet 'Det sociale arbejdes opgave – ifølge den aktuelle diskurs'.

Ift. dette rationale er det her relevant at påpege, at jeg anlægger et socialkonstruktivistisk perspektiv, hvor jeg antager, at det sociale er diskursivt og socialt konstrueret, og at diskurserne medvirker til specifikke sociale handlinger og implikationer. Dette uddybes i det videnskabsteoretiske afsnit. De samfundsmæssige og socialpolitiske diskurser med den aktive medborger som rationelt og selvforsørgende individ skal som nævnt forstås i kontekst med økonomiske diskurser som eksempelvis *New Public Management*, hvilke direkte og strategisk anvendes i den neo-liberale styringsdiskurs omkring, hvad der kan forventes af det sociale arbejdes borgere (Harder & Nissen 2015:330-331). Disse tendenser medfører et skærpet krav til socialarbejderen om en kritisk bevidsthed omkring de kontekstuelle forholds betydning for det sociale arbejde. Det nødvendiggør samtidig, at socialarbejderen forholder sig til, at den konkrete udmøntning af det sociale arbejde er betinget af aktuelle diskurser, samt at denne er bevidst om, at dette kan bevirke specifikke begrænsninger i det praktiske sociale arbejde (Alminde et al. 2008:50).

¹ Velfærdsprofessionelle: Semi-professioner med et virke som refererer til den offentlige velfærd i samfundet samt agerer med en vis grad af autonomi og skønsudøvelse i arbejdet. Dette værende socialrådgivere, pædagoger, lærer og sygeplejesker. Definitionen er inspireret af hhv. Lars Thorup Larsens artikel (2013): *Guvernmentaliserings af velfærdsprofessionerne* samt fra Gritt Niklassons artikel (2015): *Graviditet og risiko*.

Styringsteknologier og standardisering

Med det neo-liberale styringsrationale iagttager jeg en tendens til øget standardisering og specialisering vha. diverse styringsteknologier. Metodekoncepter, kvalitetssikring, handleplansforskrifter og kontraktliggørelse bevæger sig fra den private sektor til den offentlige, og kan bl.a. forstås som udtryk for styrings- eller magtteknologier. Styringsteknologier er bl.a. defineret af Foucault og senere Dean. Styringsteknologier er heterogene midler med et styringsrationale og en målsætning om at lede individer i en bestemt retning på en bestemt måde. Styrings- eller magtteknologierne repræsenterer derved en form for magtudøvelse (Dean 2006:340, Mik-Meyer & Villadsen 2007:23-31). Som anført betyder anvendelsen af styringsteknologier en øget standardisering, men kan også medvirke til specialisering på et specifikt afgrænset område. Udpræget specialisering kan betyde, at socialrådgiverens evne til at sætte borgerens problemstillinger i kontekst til andre områder, som også har betydning for borgeren, udfordres. Sagt med andre ord bliver det vanskeligt for socialrådgiveren at sætte problemstillingerne i relation til helheden. Det afgrænsede fokus kan videre betyde, at socialrådgiveren overser eller negligerer en række problemstillinger, som kan have væsentlig betydning for borgerens tilværelse og dermed også socialrådgiverens evne til at skabe de nødvendige forandringer eller frisættelse af borgeren. I relation hertil kan der argumenteres for, at den øgede specialisering medfører en fragmentering af det sociale arbejde. Socialrådgiveren får derved en rolle, hvor pågældende skal koordinere diverse initiativer og varetage et økonomisk hensyn i henhold hertil. Behandlingsrelationen bliver derfor afløst af et samlebåndsarbejde, hvor den enkelte socialrådgiver udfører sin specifikke og konkrete opgave i den samlede proces. Dette kan udfordrer helhedssynet (Alminde et al. 2008:51-53, Harder & Nissen 2011, Nissen 2015). Der kan desuden argumenteres for, at den øgede standardiseringstendens er stærkest i forvaltningsregi med en række metodeforskrifter. En kritik rettet mod standardiseringerne påpeger, at diverse metodeforskrifter hjælper til en specifik systematik, men at de ikke hjælper ift. at foretage den socialfaglige analyse og vurdering. Det medfører en risiko for manualisering og standardisering af det praktiske sociale arbejde (Alminde et al. 2008:51-53).

En anden anført problematik, som også knytter sig til styringsteknologierne, består i, at kvalitet i sagsbehandlingen ofte måles ift. hvorvidt de organisatoriske processer gennemføres korrekt, og i mindre grad eller slet ikke ift. om sagsbehandlingen fører til øget velfærd for borgerne. Formelle

procedurekrav bliver derfor surrogatmål for en kvalitet, der vanskeligt lader sig måle. Det anfægtes bl.a., at kvalitet i det sociale arbejde bl.a. vurderes ud fra overholdelse af tidsfrister frem for kvalitative forhold som borgerinvolvering, faglige vurderinger og formidling. Risikoen er herved, at kvaliteten forskydes til at være kvalitet i styringen frem for kvalitet i velfærden (Alminde et al. 2008:57, Nissen 2015). Tendensen til standardisering på tværs af kommuner kan tillige anskues iht. et ny-institutionel teoretisk perspektiv og opfattes som kommunernes stræben efter legitimitet. Legitimitet handler om at være tidssvarende, attraktiv og troværdig, og sikrer organisationens overlevelse (Pedersen 2014:236-242). Standardiseringer kan også anskues som ideer på rejse, hvor nye ideer eller metoder kan spredes og optages af organisationen på forskellig vis, alt efter hvordan organisationen agerer ift. det nye. Ift. at opnå succesfuld implementering af nye ideer, metoder eller magtteknologier er det bl.a. nødvendigt, at teknologierne formes efter den aktuelle praksis i feltet (Røvik 2007, 2011).

Det sociale arbejdes opgave ifølge den aktuelle diskurs

Den socialkonstruktivistiske tradition, som danner basis for specialets videnskabsteoretiske afsæt, er i overensstemmelse med forståelsen af det sociale arbejde som værende præget af kontekst, tidsperiode, geografi samt den tilstedeværende socialpolitik. De samfundsmæssige forhold og diskurser kan derfor påvirke og forandre det sociale arbejde samt den etiske refleksion ift. arbejdet, herunder menneskesyn jf. ovenstående afsnit (Harder & Nissen 2015:330, Jensen & Prieur 2015, Jensen 2007). Denne forståelse iagttager jeg bl.a. ligeledes i Kaspar Villadsens publikation *Det sociale arbejdes genealogi – kampen om at gøre fattige og udstødte til frie mennesker* (2004). Genealogien har til formål at vise, hvordan det sociale arbejde forandrer sig over tid, er under fortsat forandring, og har afgørende implikationer for både det sociale arbejdes udøvere samt for borgerne. Villadsen konkluderer, at det aktuelle sociale arbejde er præget af filantropiske dimensioner. Han anfører, at der sker en genopdagelse af socialfaglige metoder og begreber, som er blevet udviklet i 1800-tallets filantropiske foreninger (Villadsen 2004:7). Han anfører, at den filantropiske dimension genopstår i fire overordnede temaer. Han påpeger, at det sociale arbejde skal møde borgeren, hvor denne er, hvilket medfører et dobbelttydigt syn på borgeren, som på én gang er unik, men som samtidig besidder universelle egenskaber, der søges ledet på bestemte måder. Villadsen anfører, at borgerens selvforhold kommer i centrum, og at fattigdom er åndelig snarere end materiel. Derudover skal det sociale arbejde yde hjælp til selvhjælp, hvilket skaber spænding mellem styring og autonomi. Borgeren skal ikke kun tilpasse sig

men også indoptage hjælpen og skabe egen frihed gennem rationelle valg. Filantropien har videre fokus på borgerens vilje, og ydelser tilbydes eksponentielt med borgeren grad af vilje til forandring. Dette er et udtryk for en 'noget for noget'-tænkning samt en *Rational Choice*-forståelse, jf. første afsnit.

Tidligere systemkritiske perspektiver som årsag til de sociale problemer er kommet i baggrunden eller er helt fraværende. Villadsen påpeger desuden, at der ikke er tale om en genfortælling af historien, da dette aldrig vil være muligt, men at den nuværende diskurs har elementer fra 1800-tallets filantropi som anført ovenfor (Villadsen 2004:7-24). Følgende forhold iagttages som et udtryk for rammen for den aktuelle diskurs omkring det sociale arbejdes indhold samt opgave. Harder og Nissen påpeger bl.a., at det sociale arbejde kan karakteriseres ved nogle grundlæggende aspekter og kvaliteter.

Argumentationen lyder, at socialt arbejde virker i spændingsfeltet mellem individ og samfund, og at formålet er at skabe positive forandringer og velfærd for borgerne. Det er derfor grundlæggende, at der er en kommunikativ forståelses- og handlingsorienteret praksis. Ifølge Harder og Nissen er det nødvendigt, at der forelægger refleksioner over, hvad der kan betragtes som positive forandringer og velfærd, samt etiske overvejelser omkring, hvad 'det gode' er for individ og samfund (Harder & Nissen 2015:329-330). Rikke Alminde et al. fremfører med henvisning til Jens Guldager, at socialarbejderen skal kunne praktisere på en bevidst teoretisk og forskningsmæssigt velfunderet måde, og at der bør forefinde en vis kontinuitet mellem problemopfattelse og valg af metodisk tilgang. Modpolen hertil er socialt arbejde udført iht. tavs viden, normative forestillinger samt erfaringsbaseret viden alene².

Socialarbejderen skal altså kunne praktisere reflekteret ud fra relevant faglig viden (Alminde et al. 2008:64-66). Dette leder hen til en diskurs om, at det kvalificerede sociale arbejde nødvendigvis indbefatter en refleksiv, kritisk tilgang til den viden, der anvendes i socialfaglige analyser, herunder en kritisk tilgang til det, som socialrådgiveren ikke umiddelbart er vidende om (Nissen 2015:132). Karin Kildedal beskriver med reference til Egelund og Hillgaard, at der i det sociale arbejde bør være fire grundelementer til stede: Helhedssyn, etik, kommunikation og systematisk sagsbehandling (Kildedal 2013:105-122). Dvs. at socialrådgiveren skal evne at kommunikere, tænke i kontekster, arbejde systematisk, foretage etiske overvejelser, analysere iht. kontekster, handle i overensstemmelse med analyser og reflektere over egen praksis og handlinger (Alminde et al. 2008:24). I henhold til

² Michael Polanyi: Tavs viden anvendes som begreb for; *den viden, som vi i et givent øjeblik kan opleve eller foretage handlinger uden umiddelbart at kunne beskrive, hvad vi gør, eller hvorfor vi gør, som vi gør* (egen oversættelse). Vigtigt at pointere er, at tavs viden ikke er tavs fordi den ikke kan italesættes, men at den tavse viden bør italesættes for netop at skabe refleksion over de handlinger, der foretages (Alminde et al. 2008:65-66).

helhedssynet skal socialarbejderen kunne se dele i relation til helheden samt foretage komplekse analyser (Harder & Nissen 2015:329-330). Det fremgår, at de ovenfor anførte elementer skal være til stede, før der kan være tale om kvalificeret socialt arbejde på alle niveauer (Kildedal 2013:105-122).

Præsentation af ICS-metoden – udfordringer ift. implementering og anvendelse

Som anført i afsnittet 'Styringsteknologier og standardisering' fremgår der i samfundslitteraturen en øget tendens til standardisering som en del af den socialpolitiske ramme og diskurs, og at tendensen er stærkest i forvaltningsregi med en række metode- og procedureforskrifter (Alminde et al. 2008:51-53). Disse iagttagelser gøres ligeledes på det socialt udsatte børne- og ungeområde i offentlig forvaltning, hvor tendensen til standardisering ift. metodeanvendelse ligeledes er fremtrædende.

Præsentation af ICS-metoden

I det følgende præsenteres ICS-metoden og faktuelle forhold omkring metoden, som 90 ud af 98 kommuner anvender. Det anføres, at det daværende Socialministerium og KL i 2004 har besluttet at støtte en digitalisering af området for udsatte børn og unge. Man har tilstræbt at skabe et IT-system, som kan udnytte digitaliseringens fordele til at sikre en kvalificeret sagsbehandling. Parallelt med udviklingen af kravspecifikationerne for IT-systemet DUBU, har DUBU-projektenheden arbejdet på at finde en socialfaglig metode, der kan sikre det faglige aspekt. Flere metoder er blevet vurderet, og metoden *Integrated Children's System* (ICS) vælges som den bedst egnede til at danne rammen for sagsbehandlingen på det udsatte børne- og ungeområde. Metoden, som oprindeligt er udviklet i England, er i den forbindelse blevet tilpasset dansk lovgivning og forhold (Socialstyrelsen.dk, 25.01.2016). ICS er tænkt som en helhedsorienteret metode for sagsbehandling og udredning i sager om udsatte børn og unge. Metoden foreskriver en holistisk tilgang, som bygger på inddragelse af barnet og familien, og som lægger fokus på ressourcer og problemer (Socialstyrelsen.dk, 25.01.2016). ICS tager udgangspunkt i barnets perspektiv, og rummer en helhedsorienteret og systematisk sagsbehandling i det praktiske sociale arbejde. Metoden har til hensigt at styrke den faglige kvalitet i sagsarbejdet, herunder at målrette indsats og opfølgning samt styrke de socialfaglige analyser og vurderinger. Den har videre til formål at understøtte hensigterne med Anbringelsesreformen og Barnets Reform (ICS-håndbogen 2011). Derudover skal det også være en kvalitativ forbedring, at systematik i

sagsarbejdet vil blive ensartet, og derved skabe kontinuitet og sammenlignelighed på tværs af kommunerne. Det skal derfor være nemmere at overdrage sager internt samt kommunerne imellem (Deloitte 2014). ICS skal ikke stå alene, men bør kombineres med eksisterende viden og erfaring. Metoden skal samtidig kunne anvendes kombineret med andre socialfaglige metoder og teorier. Kombineret med IT-sagsbehandlingssystemet DUBU har metoden desuden til formål at skabe administrativ lettelse for socialrådgiverne (ICS-håndbogen 2011). Overordnet set er formålet med metoden altså at understøtte den systematiske og helhedsorienterede vurdering af et barn eller en ungs borgers situation og udækkede behov, fra den første henvendelse i undersøgelsesprocessen og frem til indsatsens afslutning (Deloitte 2014).

ICS i tal – evaluering af implementeringen

Deloitte har udarbejdet en evalueringsrapport for Socialstyrelsen i 2014 med formålet at evaluere implementeringen og anvendelsen af ICS-metoden. Evalueringen består af tværgående dataindsamling fra kommuner, som anvender ICS, samt kommuner, der anvender andre socialfaglige metoder. Det fremgår bl.a. af evalueringen, at ICS har en række positive effekter ift. sagsbehandlingen på området (Deloitte 2014). ICS bidrager bl.a. til at sikre en øget retssikkerhed samt inddragelse i sagsbehandlingen af barnet eller den unge og familien. ICS bidrager endvidere til en mere ensartet systematik i sagsbehandlingen. Evalueringen af anvendelsen og implementeringen af ICS viser dog også, at der på tværs af kommunerne er en del udfordringer ift. implementeringen og anvendelse af ICS (Deloitte 2014). Det fremgår bl.a., at en fjerdedel af socialrådgiverne i undersøgelsen har en opfattelse af, at implementeringen af ICS ikke er tilstrækkeligt prioriteret af ledelsen. Nogle socialrådgivere oplever en tendens til, at ICS-skabelonerne er for styrende for arbejdet. I tråd hermed fremgår det, at de børnefaglige undersøgelser er blevet mere omfattende som en konsekvens af ICS-metoden og dens systematik. Der er bl.a. registreret børnefaglige undersøgelser på op imod 74 sider. Det fremgår, at kvaliteten i den samlede analyse og faglige vurdering er svingende, og at det med udgangspunkt i de overordnede kriterier for en helhedsorienteret sagsbehandling kun er en begrænset del af sagerne, der faktisk lever op til kravene (Deloitte 2014). Et mindretal i evalueringen fremhæver, at det stærke fokus på barnet i sagsbehandlingen i nogle tilfælde sker på bekostning af helhedssynet. I 40 % af de børnefaglige undersøgelser foreligger ikke en analyse, der lever op til kravene om en helhedsorienteret analyse af barnets udviklingsmæssige behov, forældrekompetencer samt familie og omgivelser.

Endvidere fremgår det, at der i størstedelen af sagerne er en eller flere dimensioner ift. den børnefaglige undersøgelse, der ikke er beskrevet, uden en begrundelse for dimensionernes manglende relevans i den konkrete sag. Det fremgår desuden, at der kun er registreret opfølgning i knap halvdelen af sagerne, og kun i en tredjedel heraf fremgår en faglig vurdering på baggrund af opfølgningen (Deloitte 2014).

Forskningens indikationer

Undersøgelser af praksis viser, at der er massive problemer med systematikken i sagsarbejdet, og at dette angiveligt skyldes, at socialrådgiverne ikke har oparbejdet alle de nødvendige faglige kompetencer ift. sagsarbejdet (Kildedal 2013:105-122). Karin Kildedal stiller spørgsmålstegn ved, hvorvidt kombinationen af IT-sagsbehandlingssystemet DUBU og den socialfaglige metode ICS, som bl.a. har til formål at sikre fælles faglig praksis på området, bidrager til at sikre en kvalificeret systematisk sagsbehandling. Argumentation lyder, at skal der sikre en høj faglig kvalitet, kræver systematisk sagsbehandling specifikke kompetencer, herunder evnen til at analysere den indhentede viden om barnet og familien samt anvende relevant viden fra flere faglige discipliner (Kildedal 2013:115-117). Dette skal henføres til tidligere anførte tese om, at specifikke metodeforskrifter og standardiseringer ikke alene hjælper på udførelsen af faglige analyser og vurderinger (Alminde et al. 2008:51-53). Det skal ligeledes knyttes an til forskningsresultater, som viser, at der ikke kan registreres større kvalitetsmæssige forskelle i de socialfaglige metoder, der anvendes i praksis, hvilket kan stå som modforhold til neo-liberale styringsrationaler, som efterstræber at identificere én rigtig metode (Kildedal et al. 2010).

Jeg kan derfor iagttage en overordnet tendens til, at den øgede standardisering af det sociale arbejde på det udsatte børne- og ungeområde med ICS ikke fremmer kvaliteten i det sociale arbejde. Derimod iagttager jeg resultater på en svingende kvalitet i analyser og vurderinger til trods for den standardiserede metode. Ifølge ovenstående argumentation kan den svingende kvalitet i de socialfaglige analyser og vurderinger hænge sammen med, at socialrådgivernes grundkompetencer er de samme uanset metodevalg.

Tragtmodellen

Præsentation af Tragtmodellen

Tragtmodellen er udviklet af en arbejdsgruppe af ICS-superbrugere i samarbejde med Socialstyrelsens metodesekretariatet. Den har altså ikke et eksplicit teoretisk afsæt. Fundamentet for Tragtmodellen er det udvidede redskab *Social analyse og handling*³, som ligeledes er udviklet af praksis. ICS-metoden, som Tragtmodellen henfører til, refererer dog til en kombination af både systemteoretiske teorier samt psykodynamiske teorier med udgangspunkt i udviklingspsykologien og tilknytningsteori. Derudover refererer ICS til resiliensforskning samt en eklektisk teoretisk forståelse (ICS-Håndbogen 2011).

Tragtmodellen beskrives som værende en enkel fremstilling af den måde, socialrådgiveren kan nå frem til nogle arbejdsspørgsmål eller en problemformulering for den børnefaglige undersøgelse. Tragten skal illustrere, at socialrådgiveren trinvis afgrænser sit fokus for sagsbehandlingen. Se illustration af Tragtmodellen i figur 1 på følgende side.

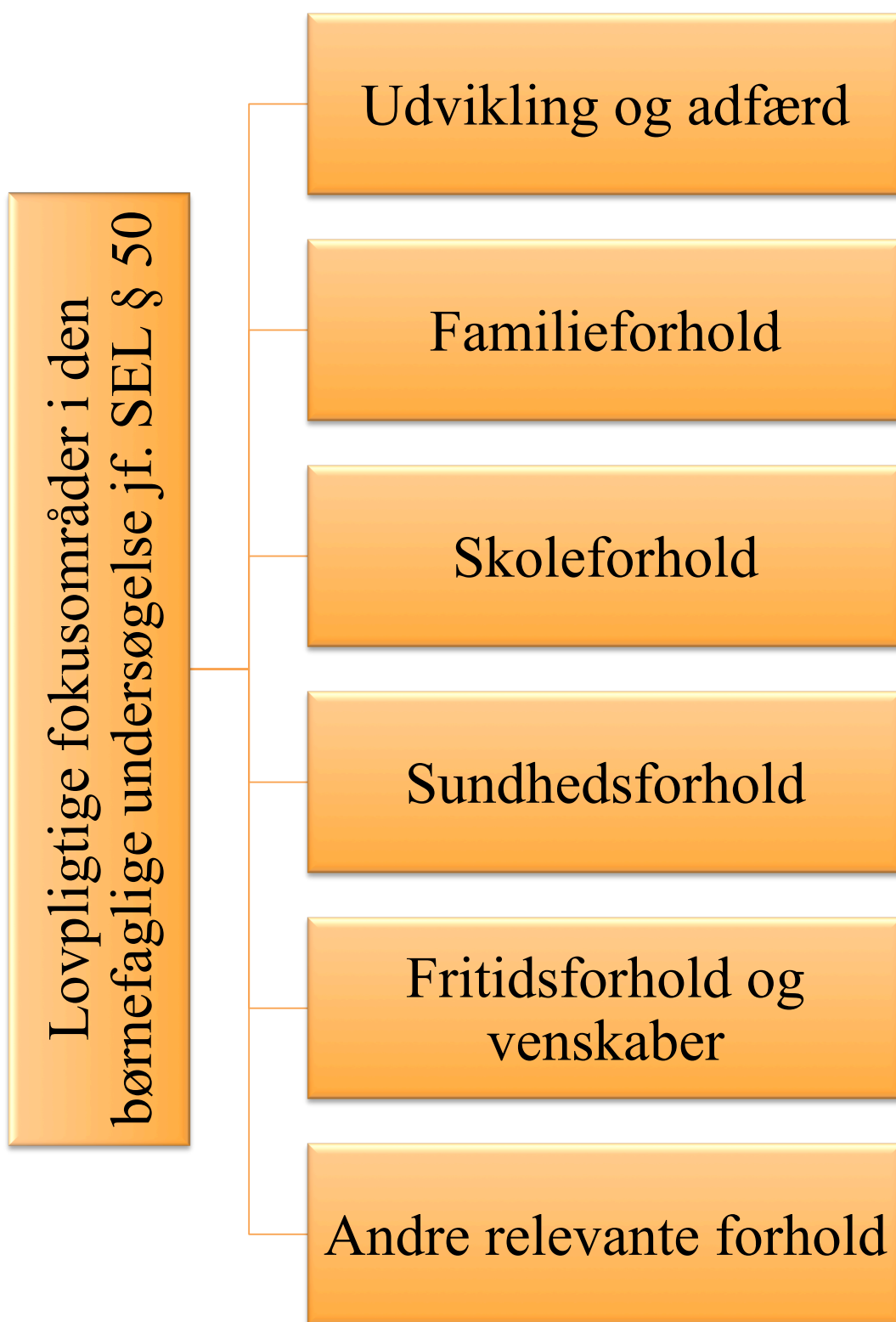
³ *Social analyse og handling – et refleksionsredskab i socialt arbejde*: Alminde, Rikke, Kirsten Henriksen, Louise Cathrine Nørmark & Mona Stevnsgaard Andersen (2008).

Figur 1: Illustration af Tragtmodellen

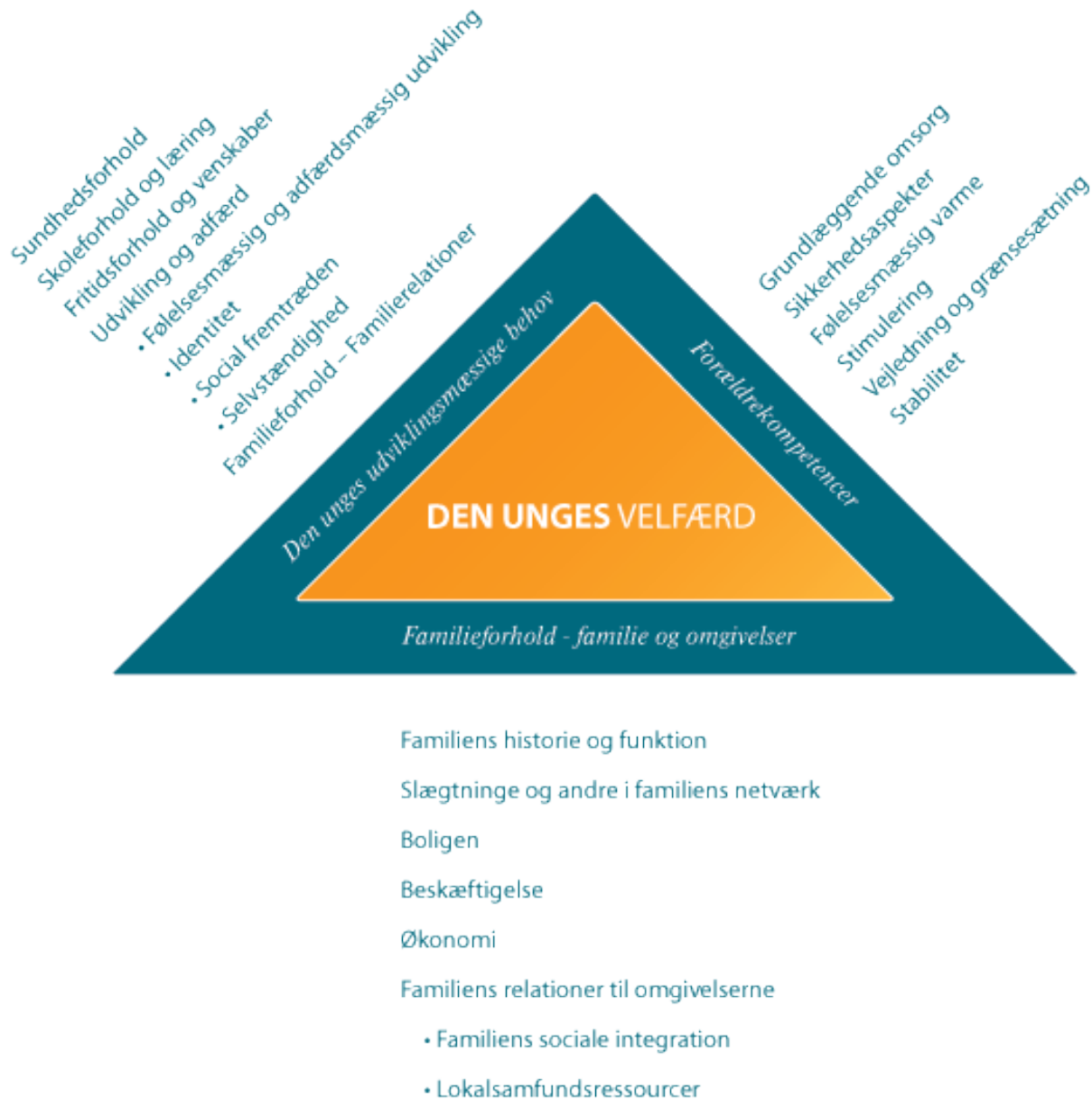

Tragtmodellen kan anvendes i flere forskellige faser i sagsbehandlingen. I forbindelse med den børnefaglige undersøgelse har Tragtmodellen til hensigt at afgrænse og skærpe fokus for den børnefaglige undersøgelse. Tragtmodellen tager derved udgangspunkt i de lovpligtige fokusområder i den børnefaglige undersøgelse samt fokusområderne iht. ICS-metoden. Se illustration af de lovpligtige fokusområder i figur 2 og ICS-metodens fokusområder i figur 3 på følgende side.

Figur 2: Illustration af lovpligtige fokusområder

Figur 3: Illustration af ICS-metodens fokusområder (ICS-trekanten)

I forbindelse med at socialrådgiveren afgrænser sit fokus for den børnefaglige undersøgelse, skal denne være opmærksom på, at det kan være nødvendigt løbende at revidere undersøgelsesplanen, samt hvad der skal undersøges iht. de lovpligtige fokusområder. Dette kan eksempelvis være aktuelt, såfremt det undervejs bliver klart, at det er nødvendigt at afdække flere, færre eller andre områder end først

antaget. Eventuelle fravalg af fokusområder skal begrundes og indskrives i undersøgelsen. Den endelige analyse og socialfaglige vurdering tager udgangspunkt i den børnefaglige undersøgelses indledende fokus og besvarer problemformuleringens ordlyd. Herved skabes en klar sammenhæng mellem indledende fokus, problemformulering og den afsluttende analyse og vurdering (ICS-håndbogen 2011, Socialstyrelsen, 08.02.16).

Tragtmodellens muligheder og udfordringer

Som anført i afsnittet 'Præsentation af ICS-metoden – udfordringer ift. implementering og anvendelse' har de børnefaglige undersøgelser tendens til at blive for omfattende jf. Serviceloven⁴ i forbindelse med anvendelsen af ICS. Manglende problemformulering og fokus i de indledende faser af den børnefaglige undersøgelse identificeres som årsag til de omfattende undersøgelser (ICS-håndbogen 2011). Af Deloitte's evaluering fremgår, at der blandt ledelsen i de udvalgte kommuner er en oplevelse af, at Tragtmodellen overordnet forkorter og strømliner sagsbehandlingen omkring den børnefaglige undersøgelse. Dog understreger flere socialrådgivere samtidig, at de ofte bevæger sig ud over den afgrænsning, der er rammesat i den indledende vurdering, når de tager fat i sagen, fordi de er bekymrede for ellers at komme til at overse noget væsentligt ift. barnets eller den unges udækkede behov (Deloitte 2014). Oplevelsen blandt socialrådgiverne er desuden, at Tragtmodellen oversimplificerer undersøgelsesprocessen, hvilket betyder, at nogle kommuner derfor anvender redskabet *Social analyse og handling*, som ligger til grund for den udvidede Tragtmodel. *Social analyse og handling* er dog noget mere omfattende som refleksionsredskab end Tragtmodellen og kaldes i ICS-håndbogen 'den udvidede tragtmodel' (ICS-håndbogen 2011:98-100). Derudover udtrykker socialrådgiverne en bekymring ift. at være for autoritetstro over for Tragtmodellen, fordi den kan opleves som et kunstigt og snævert fokus for en undersøgelse på et tidspunkt, hvor socialrådgiveren har haft sparsom eller måske ingen kontakt til den enkelte familie (Deloitte 2014). Det fremgår endvidere, at nogle socialrådgivere oplever udfordringer med at tage konkret stilling til, hvad der er relevant at belyse ift. formålet med den enkelte undersøgelse. De kommuner, der kvalitetsmæssigt er kommet længst med arbejdet omkring den børnefaglige undersøgelse med udgangspunkt i ICS, er der, hvor der er en reflekteret og målrettet indledende vurdering ift. fokus for

⁴ Serviceloven eller Lov om Social Service henviser til Servicelovens formålsbestemmelse jf. § 50, omhandlende at den børnefaglige undersøgelse ikke må være mere omfattende end formålet tilsiger (socialjura.dk, 29.05.16).

undersøgelsen samt en målrettet afdækning og beskrivelse af de relevante fokus- og behovsområder med dertilhørende korte sigende udsnit fra relevante udtalelser med relateret analyse (Deloitte 2014).

Tragtmodellen som magtteknologi

Tragtmodellen kan anskues som et udtryk for en neo-liberal styringsteknologi med formålet at lede det sociale arbejde og dermed socialrådgiverne og deres borgere i en bestemt retning. Tragtmodellen såvel som ICS-metoden kan altså være et udtryk for et styringsrationale og en magtteknologi, som har til formål at lede det sociale arbejde i en bestemt retning, men iht. ovenstående betyder brugen af Tragtmodellen ikke, at denne automatisk medfører kvalitetsmæssig sikring af de børnefaglige undersøgelser og det sociale arbejde på praksisområdet. Det kan antages, at Tragtmodellen indirekte repræsenterer specifikke socialpolitiske målsætninger for det sociale arbejde, og derved får sociale implikationer for det sociale arbejdes indhold og opgave. Problemfeltet indikerer altså et modforhold; specifikke styringsteknologier, -standarder og -metoder sikrer ikke kvalitet i sagsarbejdet, men samtidig findes der indikationer på, at anvendelsen af Tragtmodellen kvalificerer udarbejdelsen af de børnefaglige undersøgelser. Det kan derfor være relevant at reflektere over, hvorvidt sagsarbejdet kvalificeres yderligere ved anvendelsen af Tragtmodellen, eller redskabet snarere præsenterer en lettere løsning som styringsmekanisme til afgrænsning og reducering af omfanget af de børnefaglige undersøgelser, uden at kvaliteten af indholdet reelt forbedres. En central pointe er endvidere, at Tragtmodellen alene ikke er løsning til et højere analytisk niveau i sagsarbejdet, og det tyder på, at socialrådgivernes analytiske evner og kompetenceniveau står uforandret, uanset om Tragtmodellen anvendes eller ej. Formålet med styringsteknologierne - og dermed Tragtmodellen -er tilsyneladende at yde ledelse til selvledelse og sikre, at borgeren ikke kun skal tilpasse sig men også indoptage den hjælp, der ydes, samt at vedkommende kan skabe egen frihed gennem rationelle valg, som i øvrigt er i overensstemmelse med økonomiske effektiviseringsrationaler. Der er i relation hertil fokus på borgerens vilje, og det søges, at ydelser tilbydes eksponentielt med, borgerens vilje til forandring. Det er derfor relevant at klarlægge, hvilke diskurser og betydninger, som Tragtmodellen tilskrives på det socialt udsatte børne- og ungeområde, og herunder iagttage hvilke sociale implikationer disse betydninger kan medføre.

Opsummering

Den samfundsmæssige og socialpolitiske diskurs er præget af et neo-liberalt styringsrationale, hvor individet opfattes som en ansvarlig og rationel aktør. Dette får specifikke betydninger for velfærdsstatens opgave og derved for både det sociale arbejdes borgere samt for dets udfører.

Det sociale arbejde præges af magtteknologier, som bevirker øget standardisering og specialisering.

Det sociale arbejde er derved blevet en fragmenteret proces, hvilket udfordrer helhedssynet. Der anføres kritik af, at diverse metodeforskrifter ikke hjælper ift. udarbejdelsen af den faglige analyse og vurdering. Derudover måles sagsbehandlingskvaliteten ofte i organisatoriske processer frem for kvalitative faktorer. Standardiseringstendenser på tværs af kommuner kan endvidere anskues som et udtryk for kommunernes ønske om at opnå legitimitet eller som ideer på rejse. Det aktuelle sociale arbejde er præget af filantropiske dimensioner via genopdagelsen af socialfaglige metoder og begreber udviklet i 1800-tallets filantropiske foreninger. Dette medfører en dobbelttydighed i form af et syn på borgeren som unikt autonomt individ kombineret med et ønske om at fokusere på universelle egenskaber, som bliver genstand for styringsstrategier. Der er fokus på socialrådgivernes grundkompetencer som helhedssyn, etik, kommunikation og systematisk sagsbehandling. Der er endvidere fokus på den reflekterende socialrådgiver, som skal forholde sig kritisk til viden og til det sociale arbejdes formål samt til sin egen rolle i en bred kontekst.

Jeg iagttager altså en diskurs, hvor der kæmpes om retten til at definere og betydningsfylde det sociale arbejdes opgave og derved også socialarbejderens rolle og menneskesyn.

Indførelsen af *Integrated Children's System* på det socialt udsatte børne- og ungeområde i offentlig forvaltning kan anskues som et udtryk for en styringsteknologi og standardiseringstendens.

ICS er en helhedsorienteret metode for sagsbehandling og udredning i sager om udsatte børn og unge. Deloitte's evaluering i 2014 konkluderer, at ICS har en række positive effekter ift. sagsbehandlingen på området. Bl.a. bidrager metoden til en mere ensartet systematik i sagsbehandlingen en øget retssikkerhed og inddragelse af borgeren. Evalueringen viser dog også, at der på tværs af kommunerne er en del udfordringer; eksempelvis er kvaliteten af analyse og faglige vurderinger svingende, og med udgangspunkt i de overordnede kriterier for en helhedsorienteret sagsbehandling er det kun en begrænset del af sagerne, der lever op til kravene. Undersøgelser af praksis viser, at der er massive problemer med systematikken i sagsarbejdet, og at dette angiveligt skyldes, at socialrådgiverne ikke har

oparbejdet alle faglige kompetencer. Der registreres videre ikke kvalitetsmæssige forskelle, ift. hvilke socialfaglige metoder der anvendes, hvilket er et modforhold ift. neo-liberale styringsrationaler, som efterstræber at identificere én rigtig metode. Der er altså en overordnet tendens til, at den øgede standardisering af det sociale arbejde på området ikke fremmer kvaliteten i velfærden for borgeren. Derimod ses en svingende kvalitet i analyser og vurderinger, hvilket kan have sammenhæng med socialrådgivernes grundlæggende kompetencer. Tragtmodellen fremstilles som et redskab, hvor socialrådgiveren kan nå frem til nogle arbejdsspørgsmål eller en problemformulering ift. den børnefaglige undersøgelse. Redskabet har til formål at afgrænse og skærpe fokus for undersøgelsen. Den socialfaglige analyse og vurdering tager udgangspunkt i undersøgelsens indledende fokus og besvarer problemformuleringens ordlyd. En evalueringsrapport fra Deloitte beskriver, at de børnefaglige undersøgelser ofte bliver for omfattende ved anvendelsen af ICS. Manglende problemformulering og fokus i de indledende faser af undersøgelsen identificeres som årsag hertil. Der angives en række udfordringer og muligheder ved brugen af Tragtmodellen, hvor det fremgår, at der i de kommuner, som kvalitetsmæssigt er kommet længst, kan registreres en reflekteret og målrettet indledende vurdering ift. undersøgelsen. Problemfeltet indikerer derfor, at specifikke styringsteknologier, -standards og -metoder ikke alene sikrer kvalitet i sagsarbejdet. En pointe må derfor være, at Tragtmodellen alene ikke er vejen mod et højere analytisk niveau i sagsarbejdet på området. Tragtmodellen kan anskues som en neo-liberal styringsteknologi med formålet at standardisere, specialisere og lede det sociale arbejde i en bestemt retning iht. økonomiske effektiviseringsrationaler. Det er derfor relevant at klarlægge hvilke diskurser og betydninger, Tragtmodellen tilskrives på det socialt udsatte børne- og ungeområde, samt iagttage hvilke sociale implikationer disse betydninger kan medføre.

Problemformulering

Problemfeltets præsentation af tendenser og udfordringer i det sociale arbejde på det socialt udsatte børne- og ungeområde i offentlig forvaltning leder mig frem til nedenstående problemformulering for specialet.

Hvordan betydningsfyldes Tragtmodellen iht. ICS-metoden på det socialt udsatte børne- og ungeområde, og hvordan kan disse betydninger få sociale implikationer for praksis på området?

Videnskabsteori

Jeg vil i det følgende redegøre for min videnskabsteoretiske position i specialet. I dette kapitel forholder jeg mig til, hvilken type viden jeg ønsker at producere, og jeg er i den forbindelse bevidst om, at mit videnskabsteoretiske afsæt vil være tæt sammenvævet med efterfølgende valg af metode, teori og analysestrategi. Disse valg vil endvidere blive ekspliciteret senere i afsnittet 'Metode og teori'. Jeg vil i dette afsnit forholde mig til og klarlægge mine ontologiske og epistemologiske grundantagelser samt redegøre for centrale begreber og antagelser i min videnskabsteoretiske position.

Socialkonstruktivisme

Antagelser om viden

Idet jeg i specialet vil undersøge, hvordan Tragtmodellen betydningsfyldes, samt hvilke sociale implikationer disse betydninger kan få på det udsatte børne- og ungeområde, er jeg interesseret i at klarlægge de diskurser, som ligger til grund for betydningsdannelsen.

Jeg ønsker at dekonstruere viden omkring Tragtmodellen, der hævder at være sand og objektiv. Jeg søger altså hverken at producere objektiv 'sand' viden eller at afdække sandheder eller kausale årsagsforklaringer på sociale fænomener (Hansen 2012:233). Iht. mine socialkonstruktivistiske grundantagelser har jeg som udgangspunkt ikke et normativt sigte i min undersøgelse, og jeg har derfor ikke et ønske om at fremhæve noget som værende bedre end andet. Jeg søger derimod at dekonstruere og tydeliggøre, hvad der fremstår som objektive sandheder og naturligheder, på det udsatte børne- og ungeområde. Herved skabes potentiale for forandring og dermed nye konstruktioner (Hansen 2012, Pedersen 2012:218-219).

Diskursteoriens antagelser om viden

Jeg vil foretage en diskursanalyse, hvilket forudsætter specifikke valg, som af Marianne Winther Jørgensen og Louise Philips beskrives som en 'pakkeløsning'. Det betyder, at valget af en diskursanalyse forudsætter nogle specifikke filosofiske præmisser, og har en tæt sammenvævning med både valg af metode og teori (Jørgensen & Philips 1999:12). Ikke alle diskursanalyser er socialkonstruktivistiske, men jeg har valgt at beskæftige mig med den gren af diskursanalysen, der kaldes diskursteori (Hansen 2012:236). Jeg vil uddybe dette i afsnittet 'Metode og teori'.

I diskursteorien er grundantagelsen, at al viden er diskursivt medieret. Det vil sige, at der ikke eksisterer objektiv, sand viden, og at der derfor heller ikke kan produceres objektiv og sand viden, hvilket er i overensstemmelse med den socialkonstruktivistiske antagelse om viden. Epistemologien får derved konsekvenser for ontologien. Når vi aldrig kan komme frem til en objektiv sandhed om det værende, dvs. om sociale og fysiske fænomener, er det, som der kan anskues for os, altid diskursivt konstrueret. Ontologien er derfor tom – der findes ikke noget dybere bagvedlæggende lag, der afgør, hvordan tingene i virkeligheden er (Hansen 2012:36). Det betyder ikke, at socialkonstruktivistene afviser en virkelighed; de mener blot, at virkeligheden – begreber, fysiske artefakter osv. – først får sin betydning via de betydninger, vi tilskriver dem, og at dette bl.a. sker gennem sproget. Samtidig er vores betydningsdannelser formet af diskurserne (Hansen 2012, Pedersen 2012).

Jeg ønsker altså ikke at finde bagvedlæggende forklaringer på, hvad folk virkelig mener om Tragtmødelen. Derimod tilstræber jeg, at diskutere de objektive sandheder og naturligheder som fremstår, samt de betydninger som Tragtmødelen tilskrives. Det gør jeg, fordi jeg har en forståelse af, at Tragtmødelen er socialt og diskursivt konstrueret, og at den tilskrives særlige betydninger med udgangspunkt i disse processer. Jeg har endvidere en opfattelse af, at diskurserne får sociale implikationer (Hansen 2012, Pedersen 2012).

Anti-essentialisme

Et andet centralt aspekt af det socialkonstruktivistiske perspektiv er bl.a. det anti-essentialistiske syn, hvor den grundlæggende antagelse er, at mennesker ikke skabes med grundlæggende iboende og autonome essenser, som har betydning for, hvordan vi handler og agerer i verden. Ifølge anti-essentialismen fødes mennesket uden essens, og skabes derfor udelukkende i sociale relationer og af diskursive konstruktioner. Det interessante ifølge socialkonstruktivismen er derfor, hvorledes mennesker gennem konsumtion af samfundsmæssige diskurser konstruerer deres opfattelser og identiteter, og hvordan dette påvirker deres adfærd. Denne anti-essentialistiske grundtanke har socialkonstruktivismen desuden til fælles med fænomenologien (Pedersen 2012:218-219, Jørgensen & Phillips 1999:12-15). Det betyder, at jeg i specialet forudsætter, at der ikke er nogen iboende essens, og at Tragtmødelen udelukkende er et produkt af diskursive konstruktioner, hvor betydningen tilskrives

gennem diskursive og sociale relationer. Der er derfor ikke nogen essens bag Tragtm modellen eller bag de sociale relationer, som er medkonstruerende for Tragtm modellen (Jørgensen & Phillips 1999).

Magt

Magtbegrebet, som det forstås i denne sammenhæng, er baseret på franskmænden Michel Foucault og hans beskæftigelse med magtudøvelse i det moderne samfund (Mik-Meyer & Villadsen 2007:16-42).

Jeg vil eksplicitere diskursteoriens magtforståelse yderligere i teoriafsnittet 'Lacalu og Mouffe'.

Magtbegrebet er dog også relevant at inddrage iht. den socialkonstruktivistiske tradition, idet magten har betydning for hvilke konstruktioner, der skabes og legitimeres, samt hvilke konstruktioner, der udelukkes eller betragtes som værende illegitime. Det er derfor relevant at iagttage, hvem der har magten til at definere, hvorledes vi skal forstå forskellige begreber og fænomener, herunder hvorledes specifikke italesættelser er tilladte, mens andre ikke er. Magtbegrebet har relevans iht. min problemformulering iht. at klarificere hvordan magten influerer på diskursernes indhold og derved på betydningsfyldelsen af Tragtm modellen. Magten fortæller altså noget om hvilke betydninger, der er naturliggjorte, samt hvilke diskurser, der har overherredømmet, og hvilke der er udelukket – det diskursive felt. Magten fortæller samtidig noget om, hvilke sociale implikationer Tragtm modellen betydningsfyldelse kan få (Pedersen 2012:204-205).

Diskurs

Som allerede anført har jeg valgt at foretage en diskursanalyse med udgangspunkt i diskursteorien.

Dette valg uddybes i metodeafsnittet, men jeg vil i det følgende præsentere nogle centrale ontologiske og epistemologiske forhold, som gør sig gældende ved diskursanalysen, og som ligeledes knytter sig til den socialkonstruktivistiske position.

Diskursbegrebet peger på mening eller betydning, hvilket eksempelvis skal ses i modsætning til den kritiske realismes kausalitet, eller den positivistiske traditions lovmæssigheder. Diskursbegrebet henfører til diskursiv mediering af viden og en forståelse af, at viden eller fakta aldrig fremstår 'rent' eller objektivt, men derimod altid er givet sin specifikke betydning ved at være indskrevet i en bestemt diskurs. Det betyder også, at vi ikke kan stå udenfor diskursen og have et objektivt blik uden påvirkning af diskursen. Vi kan altså ikke gå 'bagom' diskursen. Konkret betyder det, at det, der

fremstår for forskeren, er påvirket af den viden og historie, som denne i forvejen besidder. Forskeren kan altså ikke vælge at stå udenfor diskursen og iagttage en objektiv, neutral viden. Jeg vil vende tilbage til dette forhold i metodeafsnittet, hvor jeg bl.a. forholder mig til min rolle som forsker i eget praksisfelt.

Andre centrale faktorer, som gør sig gældende, når vi taler om diskurser, er bl.a. vores syn på viden og verden, som altid er historisk og kulturelt indlejret. Vores viden skabes i social interaktion, og diskursen fremsiger, hvad der fremstår som sandt, og hvad der ikke er inden for diskursen. Det betyder, at visse ting vil være utænkelige i en given situation, mens andre vil findes naturlige. Forskellige opfattelser af verden fører til forskellige sociale handlinger. Viden og identiteter er altså både kontingente, men de er samtidig forholdsvis fastlåste inden for bestemte situationer og praksisser (Jørgensen & Phillips 1999:12-15). Det er derfor nødvendigt at klargøre hvilke italesættelser, der er legitime, samt hvilke, der ikke er, i diskurser med betydning for betydningsfyldelsen af Tragtmødelien. Dette bør iagttages iht. ovenfor anførte magtbegreb. Diskurser har endvidere sociale implikationer, idet de får indflydelse på vores sociale handlinger. Det er altså ikke det enkelte individs intentioner, der afgør vores adfærd, men snarere den herskende diskurs, som har indflydelse på vores handlinger og ageren (Jørgensen & Phillips 1999:34-71, Hansen 2012:233-273).

Perspektivisme og kontingens

En anden central pointe er, at betydninger kan ændres, og at sociale forhold kan konstrueres forskelligt, afhængigt af hvilken diskursiv sammensætning de indgår i. Dette kaldes *perspektivisme*, og det antages, at der altid er mulighed for, at forskellige perspektiver giver forskellige opfattelser. Det betyder, at det, som jeg iagttager ud fra et givent perspektiv, afhænger af netop dette specifikke perspektiv, og vil se anderledes ud, hvis et andet perspektiv anvendes. Begrebet *kontingens* skal ligeledes nævnes i denne forbindelse. Kontingens betyder, at ting og tilstande er foranderlige. Sagt med andre ord er alting muligt men ikke nødvendigt. Med begreberne perspektivisme og kontingens in mente vil jeg i min analyse være opmærksom på, at det, jeg iagttager ud fra et specifikt perspektiv, ser anderledes ud fra et andet perspektiv, og at forholdene omkring diskurser, magt og betydningsfyldelse af Tragtmødelien er foranderlige og kunne have set anderledes ud. Dette betyder samtidig, at jeg udelukkende analyserer og iagttager et kontekstafhængigt øjebliksbillede, der kunne have set anderledes ud, og som kan forandre sig over tid (Jørgensen & Phillips 1999:34-71, Hansen 2012:233-273).

Diskurs og diskursteori leder videre til en drøftelse af centrale forhold omkring poststrukturalismen, idet mit diskursteoretiske afsæt er Laclau og Mouffe, som erklærer sig selv postmarxister med afsæt i poststrukturalistiske grundantagelser⁵ (Jørgensen & Philips 1999).

Jeg vil præsentere min teoretiske referenceramme i metodeafsnittet, og det skal blot nævnes her for at skabe kontinuitet ift. følgende afsnit omkring mine grundantagelser ift. poststrukturalismen, som jeg også refererer til som videnskabsteoretisk afsæt for specialet.

Poststrukturalisme

Poststrukturalisme som en del af socialkonstruktivisme

Der hersker fortløbende diskussioner om, hvorvidt poststrukturalismen skal placeres som en del af den socialkonstruktivistiske tradition. Den mest udbredte opfattelse er dog, at poststrukturalismen udløber fra socialkonstruktivismen. Denne udbredte forståelse stemmer ikke nødvendigvis overens med opfattelsen blandt centrale forfattere inden for poststrukturalismen, men skyldes snarere efterfølgende fortolkninger af poststrukturalismen af bl.a. Foucault, som placerer poststrukturalismen inden for en socialkonstruktivistisk ramme (Esmark, Laustsen & Andersen 2005:8, Jørgensen & Philips 1999:35-71). Jeg tilslutter mig den udbredte forståelse af, at poststrukturalismen er en del af en bredere socialkonstruktivistisk tradition.

Post efter strukturalisme

Ordet *post*strukturalisme antyder, at vi har at gøre med noget, som kommer efter strukturalismen. Det betyder, at der er nogle centrale forhold i strukturalismen, som videreføres i poststrukturalismen, samtidig med at andre forhold afvises. For at eksplicitere centrale elementer fra poststrukturalismen finder jeg det nødvendigt at inddrage enkelte grundantagelser fra strukturalismen.

En central forståelse i strukturalismen, som efterfølgende afvises i poststrukturalismen, er bl.a., at strukturerne og relationerne herimellem er fast placeret, og at de hver især har deres betydning herefter. Disse er i strukturalismen nødvendige og entydige, og strukturerne er fastlåste og placeret omkring et

⁵ Ikke alle diskursanalyser henfører til poststrukturalismen, og ikke alle poststrukturalister anvender diskursbegrebet (Hansen 2012:238).

centrum, som afgør strukturernes betydning. Den efterfølgende kritik af strukturalismen er bl.a., at strukturerne bliver opfattet som elementer i en større totalstruktur, og at historiske og kulturelle forhold derfor tillægges for lidt betydning. Poststrukturalismen bryder med strukturalismens deterministiske opfattelse af strukturerne og hævder bl.a., at det ikke er muligt at finde et fast centrum. Dermed er de relationer, der er imellem strukturerne, løsere og i konstant forandring. Grundantagelsen i poststrukturalismen er, at de enkelte dele eller strukturer er kontingente, og derved kunne have haft en anden placering og dermed andre betydninger (Hansen 2012:238-241). Poststrukturalismen hævder endvidere, at ingen diskurs kan være en totaldiskurs, men snarere at der er flere forskellige diskurser til stede i et samfund. Et andet centralt synspunkt er, at diskurser har et vist form for flow, dvs. de har deres egen specifikke historie og opstår og erstattes af andre diskurser på et givent tidspunkt. Diskurser er desuden i konstant bevægelse og aldrig fuldt lukkede (Hansen 2012). Det betyder, at jeg i specialet ikke forholder mig til strukturerne som havende låste betydninger ift. et center men derimod som værende i konstant forandring. Jeg arbejder ligeledes ud fra den opfattelse, at der ikke findes én overordnet diskurs, som hersker, men derimod flere diskurser, som kæmper om overherredømme.

Sprogets centrale betydning

Ferdinand de Saussure, som er en af strukturalismens grundlæggere, er inspireret af sprogvidenskaben. Han interesserer sig bl.a. for sprogets system, dvs. de strukturer i sproget, som muliggør selve sproget. Han ekspliciterer, at opgaven består i at bestemme de strukturer og relationer, der eksisterer imellem sprogets enkelte dele. Saussure mener endvidere, at sprog består af tegn, og at tegnene i sig selv ikke har nogen iboende betydning i sig. Han mener, at sproget kun er interessant ift. at afdække forskelle og relationer til hinanden, dvs. at ord ikke har betydning i sig selv men kun tilskrives betydning via det specifikke sprogbrug. Et tegn får endvidere sin specifikke betydning ved at være forskellig fra andre tegn (Hansen 2012:238-241, Jørgensen & Philips 1999:17-21). Poststrukturalismen har videreført dele af Saussures tanker om sproget med modifikationer. Bl.a. videreføres tanken om, at tegnene ikke får deres betydning af 'virkeligheden' men af deres relation til hinanden. Modificeringen består i, at poststrukturalisterne ikke deler opfattelsen af sproget som en total og uforanderlig struktur, og at

grænserne mellem 'langue' og 'parole' opløses⁶. Det betyder, at sproget for mig er foranderligt, og at tegnene ikke har værdi i sig selv men udelukkende tilskrives værdi i relation til andre tegn og som en del af de diskurser, der er til stede.

Den videnskabelige opgave

Samlet set leder disse grundantagelser frem til, at muligheden for forandring er stor, og derved bliver videnskabens opgave at klarlægge diversiteten i de forskellige betydninger og diskurser, der er til stede (Hansen 2012:238-241). Den analytiske opgave består i at klarlægge de forskellige betydninger og diskurser, som Tragtmødellem tildes og skrives ind i på det udsatte børne- og ungeområde, herunder at klargøre alternative betydninger og diskursive konstruktioner, som ikke er en del af aktuelle diskurser, men som samlet set får betydning for betydningsfyldelsen af Tragtmødellem og dermed sociale implikationer for praksisfeltet.

Opsummering

Jeg vil undersøge, hvordan Tragtmødellem betydningsfyldes, samt hvilke sociale implikationer denne betydningsfyldelse får på det socialt udsatte børne- og ungeområde, idet jeg er interesseret i at klarificere betydningsdannelsen samt hvilke diskurser, som ligger til grund for denne. Jeg positionerer mig derfor overordnet set socialkonstruktivist kombineret med poststrukturalistiske grundantagelser. Jeg forsøger altså ikke at producere objektiv, sand viden, men nærmere at problematisere viden omkring Tragtmødellem, der hævder at være sand og objektiv. Det, der fremstår for mig som forsker, er formet af den viden og den historie, som jeg i forvejen besidder. Jeg kan ikke vælge at stå uden for diskursen og iagttage en objektiv, neutral viden. Jeg ønsker ikke at finde bagvedlæggende forklaringer på, hvad folk virkelig mener om Tragtmødellem, men derimod at stille spørgsmålstejn ved de sandheder og betydninger, som Tragtmødellem tilskrives, samt identificere alternative betydninger. Jeg har en forståelse af, at Tragtmødellem er socialt og diskursivt konstrueret, og at Tragtmødellem tilskrives nogle særlige betydninger med udgangspunkt i disse processer. Endvidere har jeg en opfattelse af, at diskurserne er betydende for hvilke sociale handlinger, der udføres på praksisområdet. Jeg har ikke et

⁶ Saussure skelner mellem to niveauer i sproget: *Langue* og *parole*. *Langue* er sprogets struktur, der giver betydning. Det er fast og uforanderligt. *Parole* er det konkrete sprogbrug. Sprogstrukturen gør konkrete udsagn mulige. Det konkrete sprogbrug trækker på sprogstrukturen (Jørgensen & Philips 1999:19).

normativt sigte med min undersøgelse, og jeg ønsker dermed ikke at fremhæve noget som værende bedre end andet. Jeg tilstræber derimod at dekonstruere betydninger og tydeliggøre de objektive naturligheder, som gør sig gældende i praksisfeltet for samtidig at klarificere, hvad der betragtes som værende illegitimt inden for samme. Jeg forudsætter, at der ikke er nogen iboende essens, og at Tragtmødellem udelukkende er et produkt af diskursive konstruktioner, hvor betydningen tilskrives gennem diskursive og sociale relationer. Dvs. at der ikke er nogen essens bag Tragtmødellem eller bag de sociale relationer, som er konstruerende for Tragtmødellem.

Jeg vil foretage en diskursanalyse med afsæt i Laclau og Mouffes diskursteori. Deres diskursteori tager afsæt i en overordnet socialkonstruktivistisk ramme men trækker på nogle poststrukturalistiske grundantagelser. Valget af diskursteorien medfører anvendelse af en såkaldt 'pakkeløsning', der forudsætter nogle specifikke filosofiske præmisser og har en tæt sammenvævning med både valg af metode og teori. Jeg tilslutter mig i relation hertil den udbredte opfattelse af, at poststrukturalismen er en del af en bredere socialkonstruktivistisk tradition. Jeg anser derfor ikke strukturerne som værende fastlåste med faste betydninger ift. et centrum men derimod som værende i konstant forandring. Jeg er ligeledes af den opfattelse, at der ikke findes én overordnet diskurs, som hersker, men derimod flere diskurser, som kæmper om at få overherredømme. Det betyder samlet set, at når jeg skriver mig ind i denne tradition, bliver min opgave at klarificere de forskellige betydningsskrivelser og diskurser, som Tragtmødellem tilføres og skrives ind i på det udsatte børne- og ungeområde, herunder at påpege alternative betydninger og diskursive konstruktioner, som har indflydelse på betydningsskrivelsen af Tragtmødellem, og som får sociale implikationer i praksisfeltet. Jeg er endvidere opmærksom på, at iagttagelser er perspektiviske, og at dét, jeg som forsker anskuer ud fra ét specifikt perspektiv, ser anderledes ud fra et andet perspektiv. Jeg anerkender dermed også, at betydningsskrivelser og diskurser ift. Tragtmødellem er kontingente, dvs. mulige men ikke nødvendige.

Metode og Teori

Dette afsnit redegør for mine metodiske og teoretiske valg i specialet. Jeg placerer mine overvejelser og valg ift. metode og teori i samme afsnit, da jeg som tidligere anført vil foretage en diskursanalyse med afsæt i diskursteorien, hvilket forudsætter en 'pakkelsesløsning'. Jeg mener derfor, at jeg ved at samle disse refleksioner i samme afsnit skaber mest mulig kontinuitet i specialet. Følgende afsnit indeholder overvejelser om min egen rolle som forsker, hvilket knyttes til refleksioner omkring validitet af undersøgelsen. Dette efterfølges af et afsnit omkring valg af samt redegørelse for teori efterfulgt af refleksioner omkring empiriske valg. Afsnittet afrundes med valg af analysestrategi, som jeg vil anvende til at klarificere betydningsfyldelsen af Tragtmodellen iht. ICS-metoden, samt de sociale implikationer, som betydningsfyldelsen kan medføre.

Egen rolle som forsker

Som tidligere anført har jeg valgt at foretage en diskursanalyse med udgangspunkt i Laclau og Mouffes diskursteori. Laclau og Mouffe forholder sig ikke eksplicit til forskerens rolle, herunder fordele herved og eventuelle implikationer i relation hertil (Jørgensen & Philips 1999:31-33).

Jeg vil dog argumentere for, at det er relevant med en kritisk anskuelse af min egen rolle som forsker. Det gælder både ift. min socialkonstruktivistiske position samt ift. at forske i eget praksisfelt i bestræbelsen på at klarlægge Tragtmodellens betydningsfyldelse iht. ICS på det udsatte børne- og ungeområde. Jeg vil eksplicitere disse refleksioner af hensyn til validiteten samt gennemsigtheden i specialet. Jeg vil først reflektere generelt og abstrakt ift. egen rolle som forsker i relation til min videnskabsteoretiske position, hvorefter jeg forholder mig specifikt til min rolle som forsker i eget praksisfelt. Jeg vil i henhold hertil forholde mig til en række etiske forskningsspørgsmål, som jeg berører, idet jeg har nært kendskab til praksis. Disse etiske refleksioner omfatter bl.a. forholdet mellem 'nærhed og distance' til feltet.

Abstrakte refleksioner relateret til den socialkonstruktivistiske og diskursteoretiske position

Som diskursanalytiker søger jeg ikke at gå 'bagom' diskurserne og derved finde frem til, hvad bestemte personer virkelig mener om det fænomen, der er genstand for undersøgelsen – altså hvad disse personer virkelig mener om Tragtmodellen på det udsatte børne- og ungeområde. Det er derimod diskurserne og

betydningerne, der fremstår umiddelbart for mig, som er genstand for analysen. Det betyder også, at jeg tilstræber at identificere mønstre i de udsagn og beskrivelser, som betydningsfylder Tragtmodellen iht. ICS, samt identificere og diskutere de sociale implikationer, som betydningsfyldelsen kan medvirke til (Jørgensen & Philips 1999).

Som socialkonstruktivist er jeg af den opfattelse, at det ikke er muligt at sætte min viden i parentes, da mine iagttagelser er konstrueret og formet af min egen historie og viden samt de diskurser, jeg selv er en del af. Det er ikke muligt at træde 'uden for' diskurserne og den viden, jeg besidder. Dermed er det heller ikke muligt at foretage neutrale og objektive observationer eller dekonstruktioner, idet den verden og den viden, der er tilgængelig for mig, såvel som for andre, altid er diskursivt medieret. Det betyder, at det kan være vanskeligt at undersøge diskurser, som jeg selv er en del af, da det er vanskeligt at se diskurser som socialt konstruerede betydningssystemer, der kunne se anderledes ud. Når jeg som forsker er en del af den kultur, der er genstand for undersøgelsen, deler jeg flere af selvfølgelighederne i det empiriske undersøgelsesmateriale, hvilket betyder, at det kan være særligt vanskeligt for mig at iagttage naturligheder. Det er derfor vigtigt, at jeg på trods af det paradoksale heri pga. min socialkonstruktivistiske position alligevel forsøger at sætte parentes om mig selv og den viden, jeg besidder, samt at iagttage naturlighederne ved at fremmedgøre mig fra det tilgængelige empiriske materiale, der er genstand for undersøgelsen af, hvilke betydninger Tragtmodellen tildeles iht. ICS på det udsatte børne- og ungeområde (Jørgensen & Philips 1999).

Jeg har endvidere en forståelse af, at jeg som forsker har en specifik position ift. genstandsfeltet og derved en særlig måde at se og forstå verden på. Denne position er bestemmende for, hvad jeg iagttager, og derved hvad jeg angiver som analysens genstand samt resultaterne heraf. Dvs. at en anden forsker med en anden historie og viden kan anskue empirien ud fra et andet perspektiv og derfor formentlig nå frem til andre resultater. Dette må anskues som en filosofisk præmis, som gør sig gældende i den socialkonstruktivistiske position. Endvidere har jeg en forståelse af, at jeg for at producere legitim viden må opretholde en teoretisk og metodisk stringens i specialet. Dette håndterer jeg ved bl.a. at forudsætte en teoretisk kontinuitet, som jeg bl.a. hævder ved at ekspliciter min teoretiske forforståelse gennem problemfeltet samt refleksioner omkring min egen rolle som forsker i indeværende afsnit. Jeg vil derudover anskue fundene i analysen gennem teoretisk funderet viden for

derigennem at fremmedgøre mig fra selvfølgheder i det empiriske materiale (Jørgensen & Philips 1999:33).

Etiske refleksioner ift. egen rolle som forsker i eget praksisfelt

Når der forskes i eget praksisfelt, er der en række forhold, som bør overvejes og klarlægges. Som forsker stilles der krav til, at jeg forholder mig upartisk, at jeg ønsker at identificere det oprigtige billede, og at jeg er opmærksom på, at den viden, der produceres, skal anvendes og formidles til eksternt brug. Endvidere er mit mål som forsker at indhente og producere specifikke data, hvor jeg benytter relationerne til at opnå de data, som jeg søger. Dvs. at jeg i mine bestræbelser på at producere viden omkring Tragtmødelens betydningsfyldelse vil være opmærksom på at anvende relationer som middel hertil frem for målet alene. Jeg vil være opmærksom på, at relationerne ikke er gensidige. Dette står i modforhold til det at være en del af praksis, hvor midlet er data, og målet alene er relationen. I praksisrelationen er forholdet gensidigt, hvor fokus på det oprigtige billede af dataene flytter sig til det funktionelle billede eller den funktionelle relation. Oplysningerne anvendes her til eget brug, og de gensidige relationer kan skabe en partiskhed, som kan medføre, at det oprigtige forskningsbillede forskubbes eller omdannes til et funktionelt billede, hvor forskningsresultaterne formes eller anskues iht. en loyalitet til praksis (Fossåskaret 1997:157-273). Jeg vil derfor være opmærksom på, at min målsætning er at producere troværdig og oprigtig viden samt opnå data, hvor midlet hertil er relationen, frem for at have en målsætning om relationsdannelse til praksis. Jeg vil endvidere være opmærksom på den loyalitetskonflikt, som jeg vil være i til et vist omfang, og jeg vil efterstræbe at være tro mod det 'sande' og oprigtige forskningsbillede. Dog skal det understreges, at jeg hverken kan eller vil bestræbe mig på at opnå objektiv, sand viden; jeg vil derimod behandle mine data loyalt ift. min forskningsopgave frem for at placere min loyalitet til den praksis, jeg er en del af. Etiske overvejelser omkring rollen som forsker i eget praksisfelt ift. interview behandles særskilt i afsnittet omkring interviewmetode.

Teori

Valg og fravalg af teori

Valget af diskursanalysen medfører en række specifikke metodiske valg ift. videnskabsteori, teori og analysestrategi. I det følgende anføres begrundede valg og fravalg af den teori, der skal danne den teoretiske referenceramme, som jeg har foretaget i forbindelse med designet for mit speciale.

Som anført tidligere har jeg valgt at anvende Laclau og Mouffes diskursteori som metodisk og teoretisk referenceramme. Det skyldes, at diskursteorien tilbyder en specifik og konkret 'pakkelse' ift. at foretage en diskursanalyse. Dertil henfører teorien til den videnskabsteoretiske position, som jeg har valgt for specialet, hvilket er ekspliciteret tidligere. Jeg har endvidere valgt diskursteorien, idet den har til formål at kortlægge de processer, hvori der kæmpes om, hvordan tegns betydning skal fastlægges, og dermed hvilke diskurser og betydninger Tragtmødellden tilskrives. Diskursanalysen har desuden til formål at tydeliggøre, hvordan den iagttagede virkelighed konstrueres, så den bliver en objektiv naturlighed. Diskursteorien anvendes dermed til at tydeliggøre de betydninger og naturligheder, som er til stede for os, for derved at give mulighed for nye betydninger samt nye sociale handlinger på baggrund heraf (Jørgensen & Philips 1999:36-71, Laclau & Mouffe 1985). Diskursteorien kan altså bidrage til analysen af, hvordan Tragtmødellden betydningsfyldes iht. ICS på det udsatte børne- og ungeområde, samt hvilke sociale implikationer dette medfører. Jeg har endvidere valgt Laclau og Mouffes diskursteori, da den tilbyder specifikke begreber, som kan anvendes ift. min analyse af Tragtmødelldens betydningsfyldelse.

Valget af diskursteorien betyder, at jeg har gjort mig en række fravalg. Jeg vil kort ekspliciterer de mest betydningsfulde i følgende. Jeg har bl.a. fravalgt diskurspsykologien, som undersøger, hvordan mennesker strategisk anvender de forhenværende diskurser til at fremstille sig selv og verden på bestemte måder i social interaktion, og de sociale konsekvenser dette har (Jørgensen & Philips 1999:103-141). Mit argument for at fravælge diskurspsykologien er, at denne ikke er tilstrækkelig iht. det centrale formål med mit speciale. Foruden diskurspsykologien har jeg fravalgt den kritiske diskursanalyse, som bl.a. repræsenteres af Norman Fairclough. Den kritiske diskursanalyse belyser den lingvistisk-diskursive dimension af sociale og kulturelle fænomener og forandringsprocesser i senmoderniteten. Jeg oplever bl.a. ikke, at Faircloughs skelnen mellem diskursiv og social praksis samt mellem ideologiske og ikke-ideologiske diskurser er tilstrækkeligt ekspliciteret og differentieret til, at

jeg kan foretage en kvalificeret skelnen herimellem og analysere med udgangspunkt i disse begreber, hvilket er af væsentlig betydning for mit fravalg af den kritiske diskursanalyse (Jørgensen & Philips 1999:72-102, Fairclough 2008). Dertil skal tilføjes, at Fairclough beskriver sig som værende kritisk realist, hvilket ikke harmonerer med min socialkonstruktivistiske og poststrukturalistisk position (Hansen 2012:234, 255).

Laclau og Mouffe tilbyder specifikke og konkrete analysebegreber, som jeg vil anvende til at dekonstruere og *pluralisere* Tragtmødelens betydningstilskrivninger⁷. Jeg vil diskutere disse betydninger, der fremstår for mig via den videnskabsteoretiske, teoretiske og empiriske referenceramme, som blev ekspliciteret i henholdsvis problemfeltet og afsnittet 'Videnskabsteori', bl.a. med reference til Foucault, Dean, Villadsen samt ny-institutionel teori. Jeg vil derudover anvende interaktionistisk teori, som hovedsageligt har til formål at medvirke til at diskutere de sociale implikationer, som Tragtmødelens betydningsfyldelse kan medføre. Problemfeltet og den interaktionistiske teori skal derved ansues som teoretisk supplement til diskursteorien.

Laclau og Mouffe

Som anført tidligere vil jeg anvende Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori og analysebegreber som udgangspunkt for min analyse. Diskursteorien skal anvendes til at belyse, hvordan Tragtmødelens betydningsfyldelse, samt hvilke sociale implikationer denne betydningsfyldelse kan medføre. Diskursteorien tilbyder et teoretisk og metodisk apparat ift. at klarlægge betydninger og diskursive kampe.

Jeg vil i det følgende redegøre for centrale pointer og logikker i diskursteorien og efterfølgende redegøre for relevante diskursteoretiske begreber og de af deres anvendelsesmuligheder, som jeg vil gøre brug af. Eksplicitering af begrebernes indhold er nødvendig for at skabe en forståelse af teoriens formål og anvendelsesmuligheder.

Diskursteorien udspringer i hovedværket med titlen *Hegemony and Socialist Strategy*, som er forfattet af Laclau og Mouffe. Bogen er første gang publiceret i 1985 og senere revideret i 2001 (Jørgensen &

⁷ At pluralisere betyder, at opsøge et praksisfelt, for at finde forskelligartede og konkurrerende diskurser, som artikulerer indholdet på forskellige måder (Hansen 2012:272).

Philips 1999:34, Laclau & Mouffe 2001). Laclau og Mouffe skriver sig selv ind i en politisk venstrefløjsdiskussion, hvor de ekspliciterer et normativt projekt om radikal demokrati (Hansen 2012:257). De refererer til sig selv som værende post-marxister, og diskursteorien tager derfor afsæt i et opgør med den marxistiske tradition men repræsenterer en fusionering og nytænkning af to store teoretiske traditioner: marxisme og strukturalisme/poststrukturalisme. Siden det afgørende værk, som er nævnt ovenfor, har Laclau og Mouffe søgt at udvikle deres teori i en poststrukturalistisk retning (Hansen 2005:177, Laclau & Mouffe 1985:4). Modificeringen af de to traditioner tilbyder en teoretisk ramme, hvor hele det sociale felt forstås som et væv af betydningsdannelsesprocesser (Jørgensen & Philips 1999:34-35).

Ifølge diskursteorien er al samfundsmæssighed kontingent, dvs. mulig men ikke nødvendig. Dette betyder, at diskurser samt sproglige og sociale fænomener er kontingente. Diskurser er aldrig totale eller lukkede, og en diskurs er altid truet af dens ydre eller af de mulige betydninger, som diskursen udelukker.

I diskursteorien eksisterer der både en social og en fysisk virkelighed, men vores adgang til denne virkelighed er altid formidlet via diskurserne. Det betyder, at de fysiske objekter såvel som sociale fænomener ikke i sig selv indeholder nogen betydning, men at betydningen tillægges dem gennem diskurserne. I betydningsdannelsesprocessen fikses eller fastlåses betydninger indenfor sproglige og sociale fænomener. Hvad angår det sproglige forsøger vi at fastlåse tegnenes betydning ved at sætte dem i bestemte forhold til andre tegn. Tegnene får kun deres specifikke betydning via den konstellation og betydning, som tegnet tildeles. På samme måde konstrueres det sociale, vores identiteter og gruppedannelser. Også her forsøger vi at fastlåse betydningerne, men det vil aldrig være muligt at fastlåse disse helt.

Som mennesker opfører vi os endvidere som om, at verden omkring os er objektiv og naturgiven, men vores handlinger er derimod kontingente artikulationer, dvs. midlertidige fastlåsninger af betydninger i et uafgørligt terræn, som reproducerer og/eller forandrer de herskende diskurser.

I diskursteorien skelnes der ikke mellem det diskursive og det ikke-diskursive. Det betyder, at alle sociale praksisser forstås som diskursive, og at det sociale såvel som det sproglige er diskursive konstruktioner.

Diskurser og sociale fænomener er aldrig totale eller færdige, hvilket muliggør konstante hegemoniske kampe omkring definering af samfundet. Kampenes udfald får indflydelse på specifikke sociale handlinger og derved sociale implikationer. Diskursanalysen har derfor bl.a. til opgave at klarificere hegemoniske kampe, som forsøger at opnå entydighed i diskurserne. Endvidere har den til formål at dekonstruere og tydeliggøre de processer, hvori vi kæmper om tegnenes betydninger, samt at tydeliggøre de betydnings-fikseringer, som bliver opfattet som naturligheder (Jørgensen & Philips 1999:35-60, Laclau & Mouffe 1985).

Jeg vil anvende diskursteorien til at dekonstruere, *pluralisere* og klarlægge de betydninger og diskurser, som Tragtmødelten tilskrives. Derudover vil jeg gennem analyse forsøge at belyse, hvilke sociale implikationer disse betydninger kan medføre for praksisfeltet og dets borgere.

Tegn, elementer, momenter og flydende betegnere

Begrebet 'tegn' bruges i diskursteorien til at betegne ordene i vores sprog. Alle tegn er såkaldte momenter i et system, som ikke har en på forhånd givet betydning, men som tilskrives en betydning i kraft af bl.a. tegnenes relation til og position ift. andre tegn. Tegn, som ikke har en endeligt fikseret mening, og som dermed er flertydige, kaldes 'elementer'. Visse elementer er særligt åbne for betydningsskrivelser, idet forskellige diskurser forsøger at tilskrive dem forskellige betydninger. Disse kaldes 'flydende betegnere'. Flydende betegnere er de tegn, som forskellige diskurser kæmper om at betydningsfylde på hver deres måde. Flydende betegner henviser også til den kamp, der foregår om vigtige tegn mellem forskellige diskurser.

'Momenter' er ligeledes elementer, men hvor elementer er flertydige, er momenter principielt entydige. Man kan derfor sige, at diskurser forsøger at omforme elementer til momenter ved at reducere deres flertydighed og gøre dem entydige. Alle momenter forbliver dog potentielle elementer, altså potentielt flertydige, idet diskursen stræber mod at reducere flertydigheden og omforme elementerne til momenter gennem lukning. Dette er dog ikke muligt, idet diskurser aldrig er lukkede for det diskursive felt – alligevel foregår processen fortsat (Jørgensen & Philips 1999:36-39, Laclau & Mouffe 1985:105-114).

Diskurs og diskursivt felt

'Diskurs' er en fastlæggelse af betydning inden for et bestemt domæne eller område. Alle tegn i en diskurs er momenter, dvs. entydige tegn, som er potentielle elementer pga. kontingensen.

En diskurs etableres som en totalitet, hvor tegn er momenter, som er tildelt betydning gennem relationen til andre tegn. Diskursen udelukker tegnenes andre mulige betydninger samt andre mulige måder, hvorpå tegnene kunne være sat i forhold til hinanden. En diskurs er derved en reduktion af mulige betydninger og et forsøg på at skabe entydighed og bringe tegnenes glidninger til ophør. De mulige betydninger, som en diskurs udelukker, samles under betegnelsen 'Det diskursive felt'. Det diskursive felt består af alternative betydninger, altså et væld af betydningstilskrivninger, som tegn har eller har haft i andre diskurser, men som ikke er en del af diskursen, idet betydningerne udelukkes for at skabe entydighed. En diskurs sætter sig altid i forhold til det diskursive felt, – dvs. de betydninger, som den udelukker – men fordi diskursen altid konstitueres ift. dets ydre, er den ligesom sit ydre altid i fare for at ændre sig. Diskurser er kontingente, men det betyder ikke, at de hele tiden forandrer sig. De har en vis form for træghed og en mængde objektivitet (naurligheder), som er vanskelig at tænke anderledes. De muligheder, der er for at omforme strukturerne og dermed diskurserne, er udpeget af tidligere strukturer og sociale handlinger, hvorfor der er en vis form for kontinuitet i diskurserne på trods af den grundlæggende kontingens (Jørgensen & Philips 1999:36-39+50, Laclau & Mouffe 1985:105-114).

Dislokation, sedimentering eller lukning

'Dislokation' beskriver de situationer, som danner udgangspunkt for etableringen af nye hegemoniske kampe. Dislokation sker, når diskursen opleves som rystet, og de kendte forhold er under forandring, og vi tvinges til at søge nye veje og til at handle anderledes end hidtil. Diskursteorien hævder, at skabelsen af nye diskurser eller reartikulationsforsøg starter med oplevelsen af dislokationer.

'Sedimentering' eller 'lukning' er den direkte opponent til dislokation. Sedimentering sker, når diskursen midlertidigt lukkes, og strukturen stabiliseres. Diskursen forsøger konstant at opnå en tilstand af sedimentering, men kan aldrig helt fikseres eller lukkes fuldstændigt. Diskursen, som altid er dislokeret i et vist omfang, er konstant, eftersom dislokation er en præmis afledt af diskursens absolutte ufuldstændighed. Diskursen kan til enhver tid dislokeres af det diskursive felts flertydighed – diskursen er kontingent, dvs. mulig men ikke nødvendig. Den er dermed en midlertidig sedimentering af tegn i et

relationelt net (Jørgensen & Philips 1999:38-39, Laclau & Mouffe 1985:105-114, Hansen 2005:180).

Artikulation

'Artikulation' betegner den proces, der etablerer en relation mellem elementer, således at elementernes betydning ændres. Artikulationer reproducerer eller udfordrer diskurserne ved at fiksere betydninger på bestemte måder. Ethvert sprogligt udtryk er pga. den potentielle flertydighed en form for artikulation, for selvom det sproglige udtryk trækker på tidligere fiksering af betydninger, er en udtalelse aldrig kun en gentagelse af noget tidligere. Alle udtryk er en form for reduktion af betydninger, fordi det sætter tegnene i specifikke forhold til hinanden og derved reducerer andre mulige betydninger. Artikulationer prøver konstant på at forme og forandre betydningsstrukturerne på uforudsigelige måder.

Artikulationerne er derfor kontingente interventioner i de potentielt konstant foranderlige diskurser. Alle sociale praksisser kan betragtes som værende artikulationer, idet de reproducerer eller omformer tidligere betydningstilskrivninger. I diskursteorien skal artikulationer benyttes til at sige noget om hvilke diskurser, der knyttes an til inden for et givent felt, herunder hvilke diskurser artikulationerne forøger at reproducere eller omforme. Det interessante i diskursteorien er derfor at analysere sig frem til, hvordan noget specifikt tildeles betydning gennem diskursernes konstrueringer og forandringer, hvilket gøres ved at tydeliggøre, hvordan artikulationerne reproducerer, udfordrer og omformer diskurserne (Jørgensen & Philips 1999:38-40+47, Laclau & Mouffe 1985:105-114).

Nodalpunkter

Begrebet 'nodalpunkt', eller som senere anført i Laclau og Mouffes publiceringer, 'tomme betegnere', betegner et såkaldt privilegeret tegn, som de andre tegn ordnes omkring og tildeles betydning i forhold til. Diskurserne etableres ved, at betydninger krystalliseres omkring disse nodalpunkter. Som også antydnet i begrebet 'tomme betegnere' er nodalpunkter i sig selv tomme, hvilket vil sige, at de først får betydning, når de sættes i relation til bestemte diskurser. Nodalpunkter er derfor også en slags flydende betegnere; dog henviser et nodalpunkt til et krystalliseringspunkt inden for den specifikke diskurs, hvorimod flydende betegnere henviser til den kamp, der foregår om betydningsfyldelsen af vigtige tegn mellem forskellige diskurser.

Nodalpunktet kommer til at stå for betydningsfyldelsen i det hegemoniske projekt, og nodalpunktet må derfor løsrive sig fra bindingen til et specifikt indhold, hvorved det bliver tomt for betydning⁸.

Den diskursteoretiske antagelse er endvidere, at jo større dislokation desto bredere er det hegemoniske projekt, der søger at reartikulere betydningerne, og at nodalpunktet er eksponentielt tomt i forbindelse hermed (Jørgensen & Philips 1999:37, Hansen 2005:181-182, Laclau & Mouffe 1985:112-114).

Antagonisme, hegemoni, hegemonisk intervention og hegemonisk projekter

'Antagonisme' defineres som værende en konflikt, hvor den ene part forsøger at udelukke den anden part. Antagonisme sker, når forskellige identiteter gensidigt forhindrer hinanden. Man kan altså godt have forskellige identiteter, uden at disse er i konflikt, men såfremt den ene identitet forhindrer eller modvirker den anden identitet i at udfolde sig, står disse i et antagonistisk forhold til hinanden. De sociale handlinger er derved i modstrid med hinanden og medføres af, at de forskellige diskurser er i kamp. Antagonismer opløses via 'hegemoniske interventioner', som er artikulationer, der genopretter entydigheden via en undertrykkende kraft. Hegemoniske interventioner er en fiksering på tværs af diskurser, der står i et antagonistisk forhold til hinanden, dvs. som forsøger at udelukke hinanden. Antagonismen opløses via den hegemoniske intervention, og 'hegemoni' opnås ved, at den hegemoniske intervention lykkes, såfremt én diskurs alene dominerer, hvor der tidligere var diskurser i konflikt. Diskursen er altså et resultat af hegemoniske projekter, kampe og interventioner. Hegemonibegrebet ligner diskursbegrebet, fordi begge begreber betegner fiksering af elementer til momenter, hvor kontingensen er en grundlæggende forudsætning og præmis. Jeg fortolker endvidere begrebet 'hegemoni' som en form for overherredømme af betydningstilskrivninger inden for diskursen, dvs. at betydningerne har status som objektiv sedimentering, hvor betydningerne har en tilstand af fikserede og lukkede naturligheder, hvor vi ikke stiller spørgsmålstejn ved deres betydninger, men derimod accepterer dem som legitime sandheder.

'Hegemoniske projekter' forstår jeg parallelt med diskursive kampe som værende projekter, hvor forskellige betydninger forsøger at få overherredømmet inden for en bestemt diskurs. Det interessante i diskursteorien er derfor at dekonstruere og tydeliggøre de hegemoniske projekter og betydningsdannelsesprocesser, der knytter sig til Tragmodellen, for at få blik for hvordan redskabet

⁸ 'Hegemoniske projekter' forstår jeg parallelt med diskursive kampe som værende projekter, hvor forskellige betydninger forsøger at få overherredømmet inden for en bestemt diskurs.

tildeles betydning, samt for hvilke alternative betydninger dette giver anledning til (Jørgensen & Philips 1999:48,60-61, Hansen 2005:178-179, Laclau & Mouffe 1985:122-127, Laclau & Mouffe 2002:19).

Politik, ideologi eller objektivitet og magt

Diskursanalysens ærinde er ikke at afdække den objektive virkelighed, idet en sådan ikke findes i diskursteorien, men derimod at undersøge hvordan vi skaber virkeligheden, så den opleves som objektiv og selvfølgelig. Skabelsesprocessen er det, der er interessant at følge jf. diskursteorien. I diskursteorien har 'politik' primat, dvs. at det er de politiske processer, der er de vigtigste, og derved de politiske artikulationer, der har betydning for vores sociale handlinger, hvordan vi tænker, og hvordan vi skaber samfundet.

'Politik' i diskursteorien refererer til, at vi hele tiden konstituerer det sociale på bestemte måder, der udelukker andre måder. Politik skal altså ikke forstås i en snæver forstand og som henvisende til partipolitik. Reproduktion og forandringer af betydningstilskrivninger skal forstås som politiske handlinger i en bred forstand. At skabe samfundet på en bestemt måde og derved udelukke andre mulige betydninger er det, man i diskursteorien betegner som politik. Den sociale organisering er derved et resultat af vedvarende politiske processer. Diskursteorien sætter endvidere lighedstegn mellem begreberne 'ideologi' og 'objektivitet'. Ingen af disse begreber skal forstås i deres traditionelle forstand. Objektivitet eller ideologi betegnes i diskursteorien som diskurser eller momenter, som er så etablerede, at vi glemmer, at de også er kontingente. Objektivitet er altså betegnende for det, der fremstår som givet og uforanderligt, og som vi har legitimeret som sådan. Objektiviteten skjuler de alternative muligheder for os og bliver derfor ideologiske. I diskursteorien kan samfundet ikke eksistere uden ideologi.

'Magt' i diskursteorien ligner Foucaults magtbegreb. Magt betegner den kraft og de processer, som skaber vores sociale verden. Det er magt, der skaber den viden, som vi besidder, vores identiteter samt vores relationer til hinanden. Alt dette er kontingent, dvs. muligt men ikke nødvendigt. Magten producerer verden og afskærer alternativer for os. Objektivitet, som anført i ovenstående, er aflejret magt, hvor magtens spor er udvisket, og hvor det er glemt, at omverdenen er politisk konstitueret. Objektiviteten henviser altså til den omverden, der er taget for givet og produceret af magten (Jørgensen & Philips 1999:44-49, Laclau & Mouffe 1985: 66-71, 86-88, 105-145).

Myter

Begrebet 'myte' refererer til tegn, som er flydende betegnere, og som henviser til en helhed. Det betegner begreber, som vi opfatter som værende karakteriseret ved en objektiv totalitet og helhed. Det kan f.eks. være begreber som 'samfund', 'Danmark' o. lign. I diskursteorien er myter en misforståelse af virkeligheden men samtidig nødvendige for vores opfattelser og handlinger. En specifik myte kan tilbyde en specifik ramme, som kan være et fælles udgangspunkt for drøftelse. Diskursteoriens formål bliver derfor at klargøre hvilke myter, der fremstår som objektivt sande og andre som umulige.

Ligeledes anvendes begrebet til at tydeliggøre, hvordan myter som flydende betegnere betydningsfyldes forskelligt af forskellige aktører i diskursive kampe (Jørgensen & Philips 1999:51-52).

Subjekt, subjektpositioner og interpellation

Diskursteorien forholder sig kritisk overfor den klassiske vestlige forståelse af individet som et autonomt subjekt. 'Subjekter' interPELLERES af diskurserne eller, sagt på en anden måde, subjekter er det samme som 'subjektpositioner' i en diskursiv struktur. Begrebet 'interpellation' er inspireret af Althusser's bud på en subjekttopfattelse. Althusser's tese går på, at individer interPELLERES eller bliver sat i bestemte positioner af diskurserne. Diskursteoriens subjektforståelse refererer også til Foucault's opfattelse af subjekt og objekt. Diskursteorien anfører, at der i diskurser tilbydes nogle positioner, som subjektet kan indtræde. De forskellige subjektpositioner medfører nogle forskrifter om, hvad der er legitimt at sige og gøre, og hvad der opfattes som illegitimt.

Subjektet hviler aldrig i sig selv og opfattes ikke som værende suverænt. Subjektet er fragmenteret og positionerer sig selv i flere positioner samt af flere forskellige diskurser. Når modstridende diskurser på samme tid forsøger at organisere det sociale rum, bliver individet interPELLERET i forskellige positioner samtidig. Når dette er tilfældet, sker der en indre konflikt på baggrund af diskurserne, og subjektet bliver overdetermineret. Subjektet er altid grundlæggende overdetermineret, fordi diskurserne altid er kontingente, dvs. mulige men ikke nødvendige.

Subjektpositioner, der ikke er i synlig konflikt med andre positioner, er et resultat af udelukkelsen af alternative muligheder og fremstillingen af en bestemt diskurs som objektivt sand. Subjektet er i så fald et resultat af hegemoniske processer.

Laclau inddrager Jacques Lacans videreudvikling af subjektbegrebet, som jeg kort vil indføre her, da jeg tager udgangspunkt i denne subjektforståelse. Det anføres, at individet har et ubevidst indre, der kan forklare, hvorfor subjekter lader sig interpellere af diskurser. Subjektet er en aldrig færdig struktur, der søger mod at blive hel. Individet søger mod den helhedsfølelse, som det har haft med dets moder som spæd. Individet forsøger at internalisere de billeder, som det møder ude i verden, men bliver aldrig hel, idet billederne aldrig vil være helt i overensstemmelse med det oprindelige moderbillede, hvorfor subjektet er grundlæggende splittet. Individet søger derfor mod at finde sig selv i diskurserne. Ideen om det 'sande hele' er en myte i diskursteorien (Jørgensen & Philips 1999:52-55, Laclau & Mouffe 1985:114-122).

Identitet, Mester-betegner og ækvivalenskæder

I diskursteorien er identitet det, der sker, når individet identificerer sig med de subjektpositioner, som er resultatet af subjektets interpellation af diskurserne. 'Mester-betegner' er identitetens nodalpunkt. Mester-betegner er derfor også flydende betegner, hvor de forskellige diskurser tilbyder betydningsfyldelse af mester-betegnerne. Dette sker ved, at betegnerne knyttes sammen i 'ækvivalenskæder'. Diskursen udpeger forskellige betydninger for mester-betegneren og afgrænser betydningerne fra alternative betydninger. Diskurser giver derved handlingsanvisninger til individer, der identificerer sig med mester-betegnerne. Dette forudsætter, at individerne må leve op til disse anvisninger for at kunne indoptage identiteten til fulde, og for at omgivelserne legitimerer identificeringen af identiteten. Ækvivalenskæder er tegn, der sorteres og sammenknyttes i kæder overfor hinanden, eksempelvis hvordan vi er, og skal opføre os kontra, hvordan vi ikke er, og ikke skal opføre os. Ækvivalenskæder betegnes ved, at forskellige tegn kædes sammen, således at der konstrueres en entydighed eller identitet imellem dem. Ækvivalenskæder bygges op omkring et nodalpunkt, hvor tegnene i ækvivalenskæden forbinder sig med hinanden og refererer tilbage til kædens nodalpunkt. Nodalpunktet får derfor tilført betydning fra kædens tegn.

Jeg vil i min analyse tage udgangspunkt i ovenstående begreber, hvor jeg bl.a. vil benytte mig af ækvivalenskæder, som knytter sig til Tragtmødelen, for at klarlægge Tragtmødelens betydningsfyldelse (Jørgensen & Philips 1999:55-57, Laclau & Mouffe 1985:114-122, Laclau & Mouffe 2002:80-82).

Empiri

I dette afsnit redegør jeg for og præsenterer den empiri, som er genstand for min analyse af Tragtmødelens betydningfyldelse. Idet jeg søger at klarificere, hvordan Tragtmødelens betydningstilskrives, vil jeg foretage en dokumentanalyse, som tager udgangspunkt i dels offentligt tilgængelige dokumenter omkring Tragtmødelens fra Socialstyrelsen samt interviewmateriale, som er konstrueret specifikt til brug i denne undersøgelse. Det empiriske materiale trækker på to forskellige aktørpositioner. Den ene præsenteres ved de offentligt tilgængelige dokumenter, som er produceret af og for Socialstyrelsen, og som bl.a. refererer til socialpolitiske målsætninger. Den anden aktørposition, som præsenteres ved interview af socialrådgivere, er af en praksisorienteret karakter.

Dokumenter fra Socialstyrelsen vedr. Tragtmødelens

Som anført opdeler jeg det empiriske materiale i to overordnede kategorier: 1) Offentligt tilgængelige dokumenter udarbejdet fra Socialstyrelsen samt 2) interviewmateriale. I følgende præsenteres kort de offentligt tilgængelige dokumenter vedr. Tragtmødelens. Præsentationen af det tilgængelige materiale fra Socialstyrelsen har til hensigt at give læseren et overblik over samt en kort beskrivelse af de dokumenter, som senere vil være genstand for min analyse. Jeg har valgt at anvende tre ud af fire tilgængelige materialer fra Socialstyrelsen vedr. Tragtmødelens, dvs. at der i skrivende stund ikke foreligger andet offentligt tilgængeligt materiale vedr. Tragtmødelens ved Socialstyrelsen eller andre tilsvarende offentlige instanser. Dokumentet, som jeg har fravalgt, er Refleksionsredskabet, som jeg anser som værende en uddybelse af dokumentet Inspirationskatalog. Dokumentet er fravalgt, idet de to dokumenter er svarende til hinanden. Det udvalgte materiale er endvidere tilgængeligt på Socialstyrelsens hjemmeside. Det tilgængelige materiale, som er genstand for min første delanalyse, er som følger:

- Baggrund for materialet (udateret, hjemmeside for artiklen er opdateret d. 07.10.2015)
- Inspirationskatalog (udateret)
- Vejledning til Tragtmødelens (udateret)

Baggrund for materialet er en del af Socialstyrelsens hjemmeside, og materialet refererer bl.a. til dokumentet Inspirationskatalog, hvilke Tragtmødelien er en del af. Materialet er svarende til en mindre artikel af en længde på 1-2 sider. Indholdet heri er foruden formålet om kvalitetsoptimering og kvalitetssikring et teoretisk ekspliciteret fundament for udviklingen af ovenfornævnte dokumenter. Materialet henvender sig til socialrådgivere og de faglige ledere i praksis. Materialet er dog mere beskrivende i sin udtryksform og mindre handleanvisende end de øvrigt valgte dokumenter, hvorfor jeg også har valgt at beskrive materialet som en *artikel*, da materialet skiller sig ud ift. nedenstående dokumenter (Socialstyrelsen.dk, 28.03.16).

Inspirationskataloget har et omfang af ca. 12 sider inklusiv for- og bagside. Dokumentet har til formål at inspirere socialrådgiverne i praksis til refleksion over, hvad der er god kvalitet i undersøgelsesforløbet, samt hvordan den gode kvalitet kan udmøntes via den børnefaglige undersøgelse. I inspirationskataloget præsenteres en række socialfaglige og metodiske opmærksomhedspunkter i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse. Dokumentet illustrerer bl.a., hvordan socialrådgiverne i praksis kan sikre en god dokumentation af undersøgelsesforløbet samt en klar sammenhæng fra beskrivelse til analyse til faglig vurdering. Jeg vil hovedsageligt fokusere på s. 4-8 i af dokumentet, der refererer til Tragtmødelien samt de børnefaglige undersøgelser. Dvs. at jeg afgrænser mig fra handleplaner (Socialstyrelsen.dk, 28.03.16).

Vejledning til Tragtmødelien er et ca. 6-siders dokument, der bl.a. beskriver baggrunden for Tragtmødelien, samt hvor og hvordan i sagsarbejdet der kan arbejdes med afgrænsningen og fokus for den børnefaglige undersøgelse. Dokumentet har til formål at vejlede socialrådgiverne i praksis til at styrke fokus i den børnefaglige undersøgelse (Socialstyrelsen.dk, 08.02.16). Dokumentet indeholder bl.a. et konkret eksempel på brugen af vejledningen. Dele af vejledningen præsenteres ligeledes i ICS-Håndbogen (ICS-Håndbogen 2011).

Til trods for at *Inspirationskataloget* kun refererer til Tragtmødelien i dele af dokumenterne, argumenterer jeg for, at dokumentet kan anvendes som genstand for konkret analyse ift. at klarificere, hvordan Tragtmødelien betydningsfyldes. Det begrundes jeg med, at dokumentet implicit trækker på de samme tendenser og diskurser ift. forståelser af, hvad der antages som værende kvalificeret socialt

arbejde på området samt formålet med det praktiske sociale arbejde, og hvad der tillægges betydning inden for samme. Ligeledes argumenterer jeg for anvendelsen af artiklen *Baggrund for materialet*, idet materialet refererer til ovenstående dokumenter, også selvom at artiklen ikke udelukkende refererer til Tragtm modellen. Jeg begrundet dette med samme argumentation som ovenfor anført; at artiklen *Baggrund for materialet* tager udgangspunkt i og deler samme diskurser, tendenser og retoriske tankegange ift. det sociale arbejde på det udsatte børne- og ungeområde.

Interview

I dette afsnit præsenteres anden del af det empiriske materiale – det diskursivt inspirerede fokusgruppeinterview, som er genstand for anden del af min analyse af Tragtm modellen betydningfyldelse. Jeg vil endvidere redegøre for nogle forskningsetiske spørgsmål ift. at anvende interview som del af empirien. Interviewet foretages som fokusgruppeinterview med fire socialrådgivere, der anvender Tragtm modellen som en del af deres daglige arbejde på det udsatte børne- og ungeområde i offentlig forvaltning. Interviewet konstrueres i samarbejde med Varde Kommunes myndighedsafsnit på børne- og ungeområdet, Børn og Forebyggelse. Jeg vil derved tage udgangspunkt i et interview, hvor informanterne har et praksisgrundlag som udgangspunkt for deres udtalelser om Tragtm modellen i modsætning til eksempelvis en mere abstrakt forståelse af redskabet. Jeg vil anvende interviewet som anden del af det empiriske materiale, der er genstand for analysen, hvor jeg søger at klarificere, hvilke betydninger, Tragtm modellen tilskrives, samt hvilke sociale implikationer disse betydninger kan medføre.

Epistemologiske grundantagelser om viden

Jeg vil indledningsvist kortfattet redegøre for mine epistemologiske grundantagelser af interviewprocessen som værende 'konstruktion af viden' kontra 'afdækning af viden'. Ift. opfattelsen af viden som socialt konstrueret anvendes metaforen 'den rejsende'. Metaforen giver billedet af forskeren som den rejsende, der på sin vej møder mennesker, hvor historier og erfaringer konstrueres og fortælles på ny. Jeg forstår viden som den rejsende, hvor viden er socialt og diskursivt medieret og konstrueret. Dette betyder, at jeg har en opfattelse af, at den viden, som udvikler sig for mig, konstrueres gennem hele specialeprocessen, samt i forbindelse med analysen af min empiri. Jeg er endvidere af den opfattelse, at den viden, jeg besidder, er specifik for mig og et resultat af min egen specifikke historie

og vidensproduktion. Det betyder, at de resultater, jeg når frem til i analysen af empirien, er specifikt knyttet til 'min rejse' og derved et produkt af min specifikke historie. Dette betyder samtidig, at en anden forsker formentlig vil komme frem til andre resultater. Dette er dog en filosofisk præmis i den socialkonstruktivistiske position, som ifølge min optik ikke omgås. Som modsætning hertil anvendes minearbejder-metaforen som et eksempel på en billedliggørelse af forståelsen af viden som værende objektive fund. Kort sagt handler dette perspektiv om, at forskeren graver viden op som metal fra en mine. Metallet er ubesmattet viden, som fremgraves af minearbejderen. Metallet kan opfattes som objektiv, sand data eller som subjektive autentiske betydninger. Uanset hvilken af disse forståelser, der anlægges, deler jeg ikke disse opfattelser af viden (Kvale & Brinkmann 2008).

Det aktive interview

Som anført forstår jeg interviewprocessen som et produkt af en socialt konstrueret viden. Jeg har en opfattelse af, at alle interviews er aktive; dvs. at den viden, der produceres via et interview, er konstrueret og skabt af interaktionen imellem interviewer og informant. Jeg deler altså ikke forståelser af intervieweren som en passiv og neutral aktør i interviewet men har derimod en opfattelse af, at interviewet er en socialt konstruerende proces. Det betyder, at interviewer er medskabende for det materiale, der produceres gennem interviewet. Dette faktum er endvidere en uundgåelig præmis for interviewmetoden, selvom der søges en afstandtagen under interviewet. Jeg har med andre ord en forståelse af, at den viden, der produceres i interviewet omkring Tragtmødelens betydningsfyldelse, er konstrueret i en tovejsrelation mellem mig som interviewer og informanterne (Holstein & Gubrium 2004:140-158). Jeg vil vende tilbage til, hvordan jeg vil håndtere egen rolle som forsker i eget praksisfelt i afsnittet 'Egen rolle som forsker i et interview'. Derudover henviser jeg til tidligere anførte afsnit 'Egen rolle som forsker'. Jeg indtager endvidere en dialektisk position, hvor jeg interesserer mig for modsigelserne i de udsagn, der konstrueres i interviewet, samt for udsagnenes relationer til betydningsfyldelsen af Tragtmødelens. Modsigelser er interessante for mig, idet jeg tilstræber at klarificere betydningsfyldelsen af Tragtmødelens, hvor modsigelserne kan knyttes til forskellige betydninger og diskurser og derved bliver handleanvisende og får sociale implikationer (Kvale & Brinkmann 2008:68-71).

Interviewform

I forlængelse af min forståelse af, at alle interviews er aktive og socialt konstruerede, vil jeg gøre brug af Steinar Kvale og Svend Brinkmanns (2008) begreber omkring interviewformer. De anfører, at der eksisterer forskellige interviewformer, som er hensigtsmæssige i deres anvendelse til forskellige forskningsspørgsmål, og som relaterer sig til forskellige former for viden. Valget af interviewform hænger sammen med de epistemologiske antagelser om viden, hvorfor jeg har ekspliciteret disse i ovenfor i afsnittet 'Epistemologiske grundantagelser af viden'. Jeg forstår viden som socialt og specifikt historisk konstrueret og som produceret specifikt fra person til person. Eksempelvis vil socialkonstruktivister formentlig sjældent gøre brug af computerinterview eller faktuelle interview, da disse former ofte relaterer sig til andre forskningsspørgsmål eller epistemologiske grundantagelser, som eksempelvis 'sand viden' (Kvale & Brinkmann 2008: 169-171). Jeg vil gøre brug af Kvale og Brinkmanns begreber *diskursivt interview* og *fokusgruppeinterview* (Kvale & Brinkmann 2008). Jeg vil sammenføje de to interviewformer og gøre brug af denne kombination i mit interview. Det diskursive interview har til hensigt at producere viden om et fænomen, der konstrueres gennem socialt samspil, diskurser og fortællinger (Kvale & Brinkmann 2008:168-169). Det diskursive interviews fokus er hovedsageligt på betydningerne, der konstrueres i fortællingerne i interviewet, samt på de modforhold, der ekspliciteres. Det diskursive interview har fokus på bestemte aspekter af samspillet i interviewet, hvor variation i svarene vil være lige så vigtige som konsistens. Jeg vil derfor bestræbe mig på at anvende teknikker, som fremmer forskellighed i svarene. Derudover vil jeg have fokus på at indgå som aktivt deltagende i interviewet og positionere mig som part i det samlede interview (Kvale & Brinkmann 2008:176-179).

Fokusgruppeinterviewet har til hensigt at få forskellige temaer og sider frem ift. genstandsfeltet, frem for at nå til enighed om eller præsentere løsninger på de temaer eller spørgsmål, der drøftes. Endvidere har fokusgruppeinterviewet til formål at invitere til drøftelser af modstridende forhold (Kvale & Brinkmann 2008:170). Fokusgruppeinterviewet er interaktionistisk og bygger dermed på opfattelsen, at det er i den sociale interaktion, betydninger og viden opstår. Dette kan ses i forlængelse af den socialkonstruktivistiske tradition, hvor viden opfattes som socialt konstrueret. Jeg skelner mellem fokusgruppeinterview og gruppeinterview, hvor det der adskiller fokusgruppeinterviewet fra gruppeinterviewet, bl.a. er kombinationen af gruppeinteraktion og det forskerbestemte emnefokus. Dvs.

at jeg i fokusgruppeinterviewet får mulighed for at få informanterne til at diskutere nogle temaer indbyrdes, som bl.a. kan give anledning til modsatrettede betydninger og diskurser og derved give mulighed for, at jeg kan analysere Tragtmødelens betydningsfyldelse (Halkier 2002).

Formålet med interviewet er derfor at producere viden omkring, hvordan socialrådgiverne betydningsfylder Tragtmødelten, herunder at klarlægge hvilke diskurser, som disse betydninger knytter an til. Jeg vil i relation hertil klarlægge, hvilke sociale implikationer denne betydningsfyldelse kan medføre. Interviewet har derfor til opgave at bidrage til klarificering af Tragtmødelens betydningsfyldelse frem for at kortlægge interviewpersonernes personlige erkendelsesverden eller livshistorier. Jeg har en forståelse af, at interviewpersonernes viden også er diskursivt og socialt konstrueret, og at deres fortællinger er en del af deres personlige og specifikke historie og fortolkningsmønstre. Det betyder, at nogle andre informanter formentlig vil give udtryk for andre betydninger og fortællinger, hvilket gør det kvalitative interview specifikt, kontekstuel og ikke generaliserbart. Interviewet skal altså forstås som et udtryk for disse specifikke informanternes italesættelser af betydninger og fortolkninger af de diskurser og den specifikke tid og kontekst, som de lever i og er en del af (Kvale & Brinkmann 2008). Der kan gøres en kritisk indsigelse af det, at forskeren selv bliver en aktiv del af den empiriske genstand for analysen, men omvendt foregiver diskursanalytikere, som også anført tidligere, ikke at producere objektiv, sand viden. Netop derfor har jeg anført, at jeg har en forståelse af, at den viden, der produceres, er perspektivisk ud fra min egen viden som forsker og forståelse af den virkelighed, som jeg befinder mig i. Jeg har derfor ikke et ønske om at skabe statistisk generaliserbar viden, hvorimod validiteten i specialet er placeret i transparens samt via brugen af teoretisk og metodisk stringens (Kvale & Brinkmann 2008).

Forskningsetiske refleksioner

I dette afsnit vil jeg forholde mig til nogle centrale forskningsetiske spørgsmål i forbindelse med anvendelsen af interview som metode til indhentning af empiri. Derudover vil jeg forholde mig konkret til den interviewform, som jeg anvender til indhentning af min empiri efterfølgende. Når der anvendes et kvalitativt forskningsinterview som metode til indhentning af empiri, er der nogle centrale etiske temaer, som jeg som forsker bør forholde mig til, herunder spørgsmål iht. informeret samtykke, fortrolighed, konsekvenser samt forskerens rolle (Kvale & Brinkmann 2008:86-95).

Jeg vil kort præsentere de etiske forskningsspørgsmål og i relation hertil forholde mig til de spørgsmål, som jeg vurderer er af særlig relevans ift. den viden, jeg ønsker at producere, samt ift. mit specifikke forskningsspørgsmål. Informeret samtykke handler bl.a. om at præsentere formålet med undersøgelsen til informanterne, overvejelser omkring adgang til interviewet samt overvejelser omkring, hvilke informationer informanterne ikke skal gives af hensyn til den ønskede vidensproduktion. Jeg vil indledningsvist i interviewet orientere informanterne om undersøgelsens formål samt om deres ret til ikke at udtale sig eller at forlade interviewsituationen. Jeg vil i denne forbindelse også informere om, at jeg ikke vil anvende interviewet til andet formål end til brug for specialet. Af hensyn til de enkelte informanternes fortrolighed vil jeg i det transskriberede interview ændre på informanternes navne og i stedet referere til dem som henholdsvis informant A, B osv. Jeg vil ligeledes orientere informanterne herom ved interviewets begyndelse. Jeg argumenterer for, at anonymiseringen af informanterne ikke har betydning for validiteten af undersøgelsens resultater iht. den viden, som jeg søger produceret. Jeg argumenterer altså for, at det ikke er en nødvendighed at have kendskab til informanternes navne ift. at undersøge Tragtmodellens betydningsfyldelse på det udsatte børne- og ungeområde og specialets validitet. Spørgsmålet om fortrolighed handler bl.a. om hvilke informationer, der skal være tilgængelige for hvem. Jeg vil argumentere for, at spørgsmål omkring fortrolighed har mindre relevans ift. min undersøgelse, idet jeg søger at klarificere betydningsfyldelsen af Tragtmodellen og dens sociale implikationer, og ikke at indhente personfølsomme oplysninger som eksempelvis ved et interview omhandlende livshistorier, som stiller krav til informanterne om at dele personlige fortællinger om eget privatliv. Derudover søger jeg ikke specifik personfølsom viden omkring feltets borgere.

Temaet omkring konsekvenser handler bl.a. om etiske overvejelser ift. konsekvenserne af den viden, der søges konstrueret, og overvejelser omkring eventuelle risici for de enkelte informanter. Jeg argumenterer for, at dette spørgsmål ligeledes er mindre relevant i specialet med udgangspunkt i samme argumentation som ovenstående ift., at jeg ikke søger oplysninger af en personfølsom karakter. Der vil naturligvis være en sandsynlighed for, at informanterne udtaler sig om noget, som eksempelvis kan være i uoverensstemmelse med deres arbejdsplads officielle holdning, hvilket kan have eventuelle repressalier. Konsekvenserne vil til enhver tid være vanskelige at beregne, da disse som regel vil være uforudsigelige. Omvendt vil det også være muligt, at informanterne responderer ud fra en loyalitet mod deres arbejdsplads, og at deres besvarelser kan være præget af denne loyalitet. Det vil være vanskeligt at gennemskue eventuelle andre intentioner, som kan lægge til grund for informanternes udsagn, og

dette er endvidere ikke et relevant tema eller muligt i den socialkonstruktivistiske position eller i diskursteorien, hvor socialrådgivernes udsagn fremstår socialt og diskursivt konstruerede, hvilket refererer til den tomme ontologi. Ifølge min optik er der som udgangspunkt ikke nogen måde at omgå disse anskuede forhold, og jeg betragter dette som en præmis i det kvalitative interview og som en del af den kontekst og tid, som informanterne er en del af (Kvale & Brinkmann 2008:92-93).

Egen rolle som forsker ift. interview

Jeg har tidligere berørt min egen rolle som forsker ift. min socialkonstruktivistiske position, hvor jeg også har forholdt mig forskningsetisk til nogle generelle refleksioner ift. rollen som forsker i eget praksisfelt. Jeg vil i dette afsnit kort redegøre for nogle forskningsetiske refleksioner vedr. egen rolle som forsker specifikt ift. interview.

Som anført vil jeg tilstræbe at fremlægge resultaterne så nøjagtigt og repræsentativt som muligt. Derudover vil jeg bestræbe mig på at undgå overidentificering med informanterne pga. egen viden og praksiskendskab, hvilket anføres som risiko ift. det nære interpersonelle samspil, der eksisterer under interviewsituationen. Risikoen ved denne overidentificering kan være, at informanternes perspektiver tillægges uforholdsvis stor betydning i fortolkningen af empirien, samt at det oprigtige forskningsbillede forskydes til et mere funktionelt forskningsbillede (Kvale & Brinkmann 2008:93-94, Fossåskaret 1997:157-273). Pga. mit nære praksiskendskab vil jeg være opmærksom på ikke at være for styrende i interviewet for derved at undgå at blive ledende i min spørgeform. Dette er ud fra en forståelse af, at jo mere aktivt jeg påvirker interviewet, desto mere vil jeg komme til at præge den viden, der produceres gennem interviewet. Jeg tænker dette ind i en forståelse af, at jeg anlægger en diskursiv interviewstil, hvor jeg vil være opmærksom på at stimulere til modsatrettede betydninger under interviewet. Jeg anser også min rolle som interviewer som en aktiv del af interviewet, dog uden at jeg blander mig i interviewet iht. et rent relationelt formål eller en ledende form ift. indhold. Jeg argumenterer altså for, at det ene ikke udelukker det andet - at jeg godt kan anlægge en diskursiv interviewstil samtidig med, at jeg bestræber mig på ikke at blande mig unødigt eller på uhensigtsmæssig vis under interviewet. Idet jeg har en forståelse af, at alle interviews er aktive, dvs. socialt konstruerede samt konstrueret på baggrund af en tovejs dialog mellem interviewer og informanter, vil jeg i forlængelse af ovenstående være opmærksom på, at vidensproduktionen ikke bliver indforstået og relationelt gensidig. Jeg vil derimod udnytte mit praksiskendskab til at stille tætte

og opfølgende spørgsmål, som kan sikre skærpelse ift. at producere betydninger ift. Tragtmodellen. Jeg argumenterer ligeledes for, at mit praksiskendskab vil reducere eventuelle fejlfortolkninger og misforståelser ift. informanternes fortællinger, idet jeg deler deres specifikke kultur, fagsprog og praksisitalet. Endvidere kan mit praksiskendskab og min socialrådgiverfunktion anvendes som brobygning eller relationsdannelse i min søgen efter at opnå den specifikke viden omkring Tragtmodellens betydninger (Holstein & Gubrium 2004:140-158, Fossåskaret 1997:157-273).

Transskriberingsform og interviewguide

Idet jeg foretager en diskursanalyse med udgangspunkt i Laclau og Mouffes diskursteori, transskriberer jeg interviewet i stort set dets fulde længde. Af hensyn til læsevenligheden og anvendeligheden frasorteres fyldord som 'øh', 'øhm' osv. Ligeledes omskriver jeg grammatiske fejl som eksempelvis kongruensfejl, igen af hensyn til læsevenligheden og anvendeligheden af analysen (Kvale & Brinkmann 2008:199-120).

Interviewguide

Når jeg foretager en diskursanalyse, er det vigtigt, at interviewguiden ikke bliver for styrende for interviewet, men at det er åbent i sin form. Dette giver mulighed for eventuelle modsatrettede udsagn og diskurser samt for åbne og mere spontane fortællinger, som også kan give anledning til modsatrettede betydninger og diskurser. Interviewguiden er semi-struktureret og bygges op omkring socialrådgivernes anvendelse af Tragtmodellen i hverdagen. Interviewguiden giver anledning til fortællinger om Tragtmodellens formål og bidrag til praksisområdet såvel som konkrete eksempler på anvendelsen af redskabet. Interviewguiden giver mulighed for både positive og negative udsagn omkring Tragtmodellens betydning for praksis samt anledning til metateoretiske såvel som praksisnære besvarelser. Det er ikke hensigten, at guiden følges slavisk, men at den skal fungere som tjekliste for at sikre, at alle relevante temaer er blevet berørt under interviewet. Sidste del af interviewguiden formuleres endvidere som udsagn eller postulater omkring Tragtmodellen, som har til hensigt at skabe debat blandt informanterne. Postulaterne er anført til sidst i interviewet for at minimere ledelse af informanterne til bestemte besvarelser (Kvale & Brinkmann 2008).

Analysestrategi

Jeg vil i dette afsnit redegøre for den analysestrategi, jeg vil gøre brug af i min analyse.

Jeg vil i forlængelse heraf kort ekspliciterer mine mere betydningsfulde fravalg i relation hertil.

Analysen har til hensigt at dekonstruere og tydeliggøre konkrete artikulationer, altså identificere hvorledes der tales om Tragtmodellen på bestemte måder. Ydermere har analysen til formål at belyse de diskursive kampe, som skaber mulighed for at påvirke vores naturgjorte forståelser samt vise, at tingene kunne have set anderledes ud. Diskursanalysen skal bidrage til at kaste lys over de grænser iht. inklusioner og eksklusioner, vi formes af, og som skaber vores sociale handlinger, og dermed fremme debat om strukturelle og institutionelle indretninger samt give mulighed for nye sociale handlinger (Hansen 2012:256-272, Jørgensen & Philips 1999). Analysen har derved ikke til hensigt at gå 'udenom' eller 'bagved' de diskursive artikulationer, idet diskursteorien hævder, at dette ikke er muligt. Viden vil altid være diskursivt artikuleret og fremstå formidlet. Specialets hensigt er derfor via klarificeringen af Tragtmodellens betydningsfyldelse at udfolde objektive naturligheder, modsætninger og paradokser, som fremtræder omkring betydningsfyldelsen, og dermed give mulighed for konstruktionen af alternative betydninger.

Iht. specialets intention tager jeg udgangspunkt i den poststrukturalistiske analysestrategi, hvor analysen udfoldes som *pluraliseringer*, og hvor tilstedeværelsen af og konflikten mellem forskellige diskurser i hegemonisk kamp er i fokus (Hansen 2005:195). Pluralisering sker, når der findes forskelligartede og konkurrerende diskurser, som artikulerer indholdet på forskellige måder, indenfor et praksisfelt (Hansen 2012:272, Stormhøj 2006, Hansen 2005). Jeg vil altså tydeliggøre betydningsfyldelsen af Tragtmodellen og i den forbindelse iagttage forskellige og konkurrerende diskurser, som kæmper om hegemoni på det udsatte børne- og ungeområde. Denne analysestrategi har endvidere til hensigt at identificere, hvad de konkurrerende artikulationer knytter sammen i betydningsfyldelsen af Tragtmodellen, hvad de inkluderer og ekskluderer, hvilke konflikter der er imellem dem, samt hvorledes de diskursive kampe udspiller sig heri. Denne poststrukturalistiske analysestrategi trækker ligeledes tråde til socialkonstruktivistiske analysestrategier omkring dekonstruktion (Pedersen 2012:220-224). Hermed menes, at jeg vil dekonstruere de betydninger, som Tragtmodellen tilskrives, for at identificere hvilke diskurser disse betydninger knytter an til. Dette gør jeg vha. de konkrete diskursteoretiske begreber, som Laclau og Mouffe præsenterer.

Socialkonstruktivistiske analysestrategier kontra poststrukturalistiske analysestrategier har dog hovedsageligt den forskel, at socialkonstruktivismen betragter sproget som én form men ikke den eneste form for interaktion. Ifølge socialkonstruktivismen kan sociale konventioner altså ikke reduceres til sprog alene. Sproget er et underbegreb til interaktion, handling osv. Socialkonstruktivistiske analyser fokuserer derfor på de sociale konventioner, der udgør den sociale virkelighed, og sproget danner altså kun dele af disse konventioner. Socialkonstruktivismen hævder, at analyser af sproget alene aldrig giver det fulde billede, hvorfor jeg ikke udelukkende anvender socialkonstruktivistiske analysestrategier (Esmark, Laustsen & Andersen 2005:20-21). Jeg vil derimod alene beskæftige mig med analyser af sproget frem for eksempelvis at observere adfærd, hvorfor jeg anvender de anførte poststrukturalistiske analysestrategiske logikker. Et andet element, der har relevans i forholdet mellem socialkonstruktivistiske analysestrategier og poststrukturalistiske analysestrategier er, at socialkonstruktivismen interesserer sig for at dekonstruere og iagttage konstruktioner som opleves som naturlige og selvfølgelige, hvorimod poststrukturalismen fokuserer mere på kontingens, flertydighed, paradokser osv. (Esmark, Laustsen & Andersen 2005:25, Stormhøj 2006). Jeg vil endvidere kombinere elementerne fra begge analysestrategier, hvor jeg vil sammenføre socialkonstruktivismens dekonstruktionsperspektiv, herunder dets fokus på dekonstruktion af naturligheder. Dette vil jeg sætte i relation til poststrukturalistiske analysestrategier, hvor jeg vil fokusere på *pluraliseringer* af artikulationer og dermed kontingens, flertydighed, paradokser og modsætninger. Jeg argumenterer for, at når jeg foretager en diskursanalyse, hvor jeg bl.a. iagttager modsætningsfyldte udsagn og ækvivalensskæder, så foretager jeg også dekonstruktion af naturligheder, idet jeg netop klarificerer selvfølgeligelige diskurser og betydninger iht. Tragtmodellen på det udsatte børne- og ungeområde. Ifølge min fortolkning kan de to analysestrategier altså suppleres og udelukker ikke hinanden.

De fravalgte analysestrategier er den arkæologiske analyse og den genealogiske analyse, som begge blev introduceret af Foucault. Disse analysestrategier kræver et omfattende analysearbejde, som må baseres på et omfangsrigt empirisk materiale. Dette forudsætter derfor en større tidsramme, end den jeg har til rådighed. Derudover kræves en ikke ubetydelig mængde tilgængelig datamateriale, hvilket ikke forefindes på nuværende tidspunkt ift. Tragtmodellen, som er genstanden for min analyse. Ingen af disse analysestrategier vil derfor være til gavn ift. besvarelsen af min problemformulering, hvorfor begge disse er valgt fra (Raffnsøe, Gudmand-Høyer & Thaning 2009:183-190, Hansen 2012:242-255).

Analyse

Læsevejledning

Jeg vil i denne indledning kort redegøre for, hvordan min analyse struktureres. Analysen deles op i to delanalyser. I den første delanalyse vil jeg foretage en dokumentanalyse af de tre udvalgte dokumenter udarbejdet for og af Socialstyrelsen, hvilke jeg har præsenteret i afsnittet om min empiriske metode.

Anden del af analysen udarbejder jeg med udgangspunkt i det diskursive fokusgruppeinterview, som jeg har foretaget i forbindelse med specialet. Begge analysedele har til hensigt at bidrage til besvarelsen af min problemformulering og bestræbelse på at identificere, hvordan Tragtmodellen betydningsfyldes iht. ICS på det udsatte børne- og ungeområde, samt hvilke sociale implikationer betydningsfyldelsen kan medføre på praksisområdet.

Jeg vil gribe mine delanalyser konkret an ved at anvende tematisering eller kodning i mit empiriske materiale for at systematisere overordnede betydninger og temaer i materialet iht. Tragtmodellen (Halkier 2008, Kvale & Brinkmann 2008). Dernæst tager jeg udgangspunkt i nodalpunktet og den flydende betegner Tragtmodellen, som ordner de andre tegn og momenter omkring sig. Dette betyder, at jeg ser på ækvivalenskæder, hvor jeg iagttager og diskuterer tegnene, som udvikler sig for mig i form af mønstre og gentagelser, men også variationer, kontraster, brud og paradokser. Jeg vil i relation hertil diskutere og underbygge mine fund med relevant teori, som ligger inden for den overordnede videnskabsteoretiske og teoretiske ramme. Iht. analysen af Tragtmodellens betydningsfyldelse vil jeg fremanalysere og diskutere de diskurser, som betydningerne knytter sig an til, samt eventuelle sociale implikationer, betydningsfyldelsen har eller kan få på praksisområdet. Jeg vil i forlængelse af delanalyse I og II opsummere mine mest fremtrædende fund for hver delanalyse. Analysen struktureres således, at analyseafsnittene inddeles i de overordnede fund, som jeg gør mig iht. Tragtmodellens betydningsfyldelse. Dette betyder, at der er gentagelser af betydninger imellem de analyserede dokumenter i delanalyse I samt imellem delanalyse I og II.

Delanalyse I

Som anført tager den første delanalyse udgangspunkt i de offentligt tilgængelige dokumenter udarbejdet for og af Socialstyrelsen. Jeg vil analysere dokumenterne enkeltvis og indledningsvist give en kort præsentation af hvert dokument i forlængelse af præsentationen i den empiriske metode. Jeg vil diskutere eller underbygge mine fund med relevant teori, som ligger inden for min overordnede videnskabsteoretiske og teoretiske ramme. Som anført struktureres analysen således, at jeg inddeler mine afsnit ift. de fund, jeg gør mig iht. Tragtmødelens betydningfyldelse. Dette bevirker, at der vil være gentagelser af betydninger imellem de forskellige dokumenter.

Baggrund for materialet

Jeg vil starte med at analysere artiklen *Baggrund for materialet*, som kan findes på Socialstyrelsens hjemmeside. Artiklen refererer bl.a. til dokumentet *Inspirationskatalog*, som Tragtmødelten er en del af. Artiklen henvender sig til socialrådgivere og de faglige ledere i praksis. Artiklen er mere faktuel og beskrivende i sin udtryksform og mindre handleanvisende end i de øvrige dokumenter, hvorfor jeg også har valgt at beskrive materialet som en *artikel* (Socialstyrelsen.dk, 28.03.16). Artiklen kan opsummeres som følger: Tragtmødelten fungerer som en del af et initiativ med fokus på at styrke kvaliteten af de børnefaglige undersøgelser. Styrkelse af kvaliteten skal ske via et konkret inspirationsmateriale, som Tragtmødelten er en del af. Baggrunden for udvikling af materialet er, at kvalitet har været på den socialpolitiske dagsorden ift. at understøtte en bedre sagsbehandling. Der er dog ifølge artiklen på trods heraf fortsat behov for at styrke kvaliteten af de børnefaglige undersøgelser. Udarbejdelsen af undersøgelser er udfordrende, hvorfor der er et gensidigt ønske fra hhv. praktiserende og politisk hold om at udvikle et inspirationsmateriale til udarbejdelsen heraf. Forskellige aktører, kommuner og faglige eksperter har bidraget med faglig viden og kvalitetssikret materialets anvendelighed. Inspirationsmaterialet bygger på det teoretiske fundament i ICS, gældende lovgivning, Barnets Reform ift. helhedssyn og involvering af netværk og familien.

Den diskursive kamp om betydningfyldelse af 'kvalitet'

I artiklen ækvivaleres tegnene 'kvaliteten', 'faglig refleksion', 'inspiration' og 'bedre sagsbehandling' i kæder af betydninger, der artikuleres som det, der søges opnået ved inspirationsmaterialet, herunder

Tragtmodellen. Jeg iagttager altså en forståelse af, at der er behov for at opnå en bedre kvalitet i sagsbehandlingen, og at dette bl.a. sker via brugen af Tragtmodellen og faglig refleksion. Artiklen sætter samtidig lighedstegn mellem kvalitet og faglig refleksion, hvilket bl.a. ses i følgende citat:

Formålet med initiativet er at styrke kvaliteten af de børnefaglige undersøgelser [...]

Materialet skal give både erfarne, nyuddannede og kommende sagsbehandlere inspiration til at reflektere over deres daglige arbejde med udarbejdelse af børnefaglige undersøgelser [...] (Baggrund for materialet s. 1).

Tegnet 'kvalitet' får særlig status som flydende betegner, hvor forskellige diskurser forsøger at betydningsfylde og lukke tegnet for alternative betydninger. I citatet fremgår en opfattelse af, at kvalitet i de børnefaglige undersøgelser er lig med faglig refleksion, idet formålet med Tragtmodellen ifølge citatet er at inspirere til refleksion. Dette perspektiv underbygges endvidere af faglige eksperter på området, som anfører, at faglig refleksion er en del af vejen til kvalitativt bedre børnefaglige undersøgelser (Kildedal et al. 2010, Nissen 2015, Almine et al. 2008). Citatet indikerer samtidig, at der er behov for at styrke de børnefaglige undersøgelser, og dermed at de nuværende undersøgelser ikke er af en tilstrækkelig kvalitet. I dokumentet knytter tegnet 'kvalitet' an til forskellige konkurrerende diskurser, som forsøger at betydningsfylde tegnet og opnå hegemoni. Jeg iagttager, at kvalitet kan knyttes an til en diskurs omkring faglig kvalitet, hvor erfaringsbaseret- og professionsbaseret viden indbefattes via inkorporering af forskellige vidensformer, herunder en faglig refleksivitet samt nysgerrighed på det, socialrådgiveren ikke ved, altså en grundlæggende søgen efter ny viden. Denne faglige kvalitetsdiskurs er endvidere under pres fra den konkurrerende styringsdiskurs omkring kvalitet, hvor socialrådgivernes erfaringsniveau eksempelvis er underordnet, og hvor der anvendes et kvalitetsbegreb, som knytter an til viden som eviggyldig. Kvalitetsbegrebet jf. ovenstående henfører altså til en diskurs, hvor der hersker en forståelse af kvalitet som noget, der kan måles via evidensbaseret viden, hvor kvalitet henfører til effektmåling af konkrete indsatser frem for kvaliteten i indsatserne alene. Denne diskurs udspringer i et *New Public Management* rationale og er derfor tæt sammenvævet med økonomiske målsætninger (Nissen 2015). Jeg iagttager altså en diskursiv kamp mellem en styringsdiskurs og en faglig diskurs omhandlende faglig refleksion samt erkendelsen af et grundlæggende vidensunderskud som præmis. Følgende citat illustrerer nogle af de forskellige aktører,

som er involveret i udviklingen af materialet:

Det samlede inspirationsmateriale er udviklet for Socialstyrelsen af Rambøll Management Consulting [...] Materialet [...] er desuden blevet afprøvet og justeret efter input fra undervisere og studerende på socialrådgiveruddannelsen i Aarhus (Via University College), socialrådgiveruddannelsen i Odense (University College Lillebælt) og kandidatuddannelsen i socialt arbejde (Aalborg Universitet) (Baggrund for materialet s. 2).

De to citerede uddrag ser jeg som et udtryk for de forskellige diskurser og aktører, der kæmper om at betydningsfylde Tragtmødellem. Ovenstående citat samt artiklen i øvrigt henviser til, at flere forskellige aktører har bidraget til udviklingen af materialet. I relation til anførte diskussion omkring tegnet 'kvalitet' iagttaget jeg, at disse aktører har forskellige målsætninger og ambitioner for indholdet af materiale, og at aktørerne knytter sig til forskellige forståelser af viden og kvalitet samt forskellige diskurser. Aktører som Rambøll og Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold knytter sig til *New Public Management*-rationaler og neoliberale styringsdiskurser kontra eksempelvis undervisere ved VIA og AAU, som knytter an til forskellige faglige, kvalitative diskurser. Jeg ser disse forskellige aktørers involvering i udviklingen af Tragtmødellem som et udtryk for, at der hersker diskursive kampe om at opnå hegemoni af betydningsfyldelsen af Tragtmødellem. Når Tragtmødellem vha. den flydende betegner 'kvalitet' knyttes an til en styringsdiskurs, er der risiko for, at kvalitetskampen forskydes til en styringsproblematik, hvor interessen i at sikre kvalitet af velfærd forskydes til en interesse for, hvorvidt der er kvalitet i styringen af velfærd via Tragtmødellem. Jeg argumenterer derfor, at det er relevant at være kritisk ift., hvorvidt Tragtmødellem bidrager til velfærd for borgerne, eller om den hovedsageligt medvirker til kvalitet i styringen (Nissen 2015). Jeg vil udfolde denne diskussion yderligere senere i analysen.

Tragtmødellem som vidtrækkende styringsteknologi eller valgfrit redskab?

Artiklen anvender tegnet 'inspiration', som kan lede tanker hen på noget frivilligt og valgfrit. Overfor tegnet 'inspiration', som kan signalere valgfrihed, står momenterne 'erfarne', 'nyuddannede' og elementet 'kommende sagsbehandlere', som betegner målgruppen for inspirationsmateriale og dermed Tragtmødellem. Med disse tegn kategoriseres og subjektiveres udøverne af det sociale arbejde

på praksisområdet. Artiklen udbreder sig altså til at omfatte alle myndighedsudøvere inden for det udsatte børne- og ungeområde via brugen af 'erfarne', 'nyuddannede' og 'kommende sagsbehandlere'. Disse vidtrækkende tegn interPELLERER subjekterne til specifikke subjektpositioner, som bevirker, at subjekterne tildeles specifikke handlemuligheder. Det betyder, at de ikke kan undgå at gøre brug af Tragtmødellem og det øvrige inspirationsmateriale. Når artiklen påpeger, at Tragtmødellem er for erfarne såvel som studerende, knytter det an til en diskurs, hvor viden ses som værende eviggyldig og som et økonomisk rationale, hvor effekterne af de sociale indsatser skal dokumenteres, og de anvendte ressourcer hertil skal legitimeres. Dette betyder, at den faglige diskurs, som knytter an til et fagligt vidensbegreb, hvor bl.a. erfaringsbaseret viden og kontekstuel viden er gyldig, er under pres fra den økonomiske diskurs, som skrives ind i et rationale om *New Public Management* samt målsætninger om *governance* (Nissen 2015). Jeg iagttager derfor et socialpolitisk rationale om at lede udøverne i en bestemt retning via Tragtmødellem og det øvrige understøttende materiale. Samtidig antydes det, at brugen af Tragtmødellem er valgfri, hvilket illustreres via brugen af retorikker som inspiration. *Governmentality*-rationalet, som Tragtmødellem altså bl.a. knyttes til, kan underbygges af tendenser i det sociale arbejde, hvor ledelse til selvledelse står centralt, samt med *Rational Choice*-rationaler omhandlende det enkelte individ som rationel aktør, hvor borgerens vilje er central i anskuelsen af det sociale arbejde (Dean 2006, Villadsen 2004). Tegnene 'inspiration', 'kvalitet', 'faglig refleksion' og 'bedre sagsbehandling' er derudover nogle overordnede og ukonkrete betegnelser for indholdet, som refererer til politiske målsætninger, der ikke indholdsfylder tegnene entydigt, hvilket åbner op for betydninger og hegemoniske kampe. Tegnene kan endvidere få en symbolpolitisk betydning, som refererer til upræcise og overordnede værdier og mål, der alene ikke har entydige og konkrete betydninger for indholdet. Anvendelsen af disse upræcise begreber og mål er resultat af politiske magtkonstellationer og prioriteringer af ressourcer. Den centrale pointe er derved, at anvendelsen af disse mål og begreber alene ikke sikrer kvalitet i arbejdet med de børnefaglige undersøgelser (Nissen 2015).

Tragtmødellem som socialpolitisk styringsteknologi

Tegn, som ækvivaleres til baggrunden for inspirationsmateriale og dermed Tragtmødellem, er 'socialpolitisk', 'dagsorden' og 'betydelige skridt'. 'Socialpolitisk' og 'dagsorden' henviser til, at forbedring af de børnefaglige undersøgelser er en socialpolitisk målsætning, hvorfor der er behov for

udvikling af det understøttende materiale. Momentet 'dagsorden' kan derudover antyde, at målet er aktuelt samt højt prioriteret i socialpolitikken. Tegnet 'betydelige skridt' indikerer, at der socialpolitisk er blevet ydet en betydelig indsats ift. at forbedre kvaliteten af de børnefaglige undersøgelser.

'Betydelige skridt' udelukker samtidig alternative betydninger om, at der ikke har været foretaget socialpolitiske initiativer ift. forbedringer af de børnefaglige undersøgelser, samt at de børnefaglige undersøgelser manglende kvalitet er en nyopstået problematik i praksisområdet. Tragtmodellen konstrueres af den herskende styringsdiskurs på området, hvor der bl.a. er en objektiv, naturliggjort forståelse af, at standardiseringer og dermed Tragtmodellen er løsningen på den manglende kvalitet. Dette understøttes bl.a. via indførelsen af ICS-metoden og lignende standardiserings- og procedureforskrifter på området (Alminde et al. 2008). Her tegner sig igen en styringsdiskurs, hvor kvalitet forstås som noget, der kan styres, monitoreres og måles i effekter. Styringsdiskursen underbygges ligeledes af forståelsen, at standardiseringer eller magtteknologier, som Tragtmodellen er et eksempel på, kan betyde opfyldelse af kvalitetsmålet i sig selv. Den objektive og naturliggjorte forståelse af, at Tragtmodellen kan føre til kvalitet, anskuer jeg som medvirkende til en udelukkelse af alternative diskurser omhandlende et fagligt kvalitetsbegreb. Der udelukkes altså betydninger af kvalitet, hvor den enkelte socialrådgiver har mulighed for at undersøge og foretage reflekterede individuelle skøn, samt udviser en grundlæggende evne til at blive vidende – også tidligere anført som en grundpræmis om at være i vidensunderskud. En sådan alternativ faglig diskurs må bero på, at socialrådgiveren er grundlæggende nysgerrig på det, som pågældende ikke ved – kvaliteten sikres altså ved, at socialrådgiveren er konstant reflekterende og opmærksom på vidensunderskuddet og konstant tilstræber viden og refleksivitet. Denne faglige strategi bygger endvidere på tillid og evnen til at udholde afstanden mellem det, socialrådgiveren ved og ikke ved, samt en accept af at der ikke eksisterer sikker viden (Nissen 2015). Samlet set iagttager jeg altså, at artiklen knytter an til en neo-liberal styringsdiskurs, hvor den alternative faglige diskurs udelukkes til det diskursive felt.

Tragtmodellen som legitimt redskab

Artiklen anvender tegnene 'samarbejde', 'inddrage', 'overensstemmelse', 'central' samt 'lovmedholdig', som ækvivaleres i kæder af betydninger, som refererer til, at Tragtmodellen er udarbejdet i samarbejde med en række betydningsfulde aktører. Et udsnit fremgår i nedenstående:

[...] repræsentanter fra Ankestyrelsen, Kommunernes Landsforening, Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, Socialstyrelsen samt undervisere fra Metropol er blevet inddraget i udviklingen af eksemplerne og det understøttende materiale. Ankestyrelsen har desuden spillet en central rolle i at sikre, at eksemplerne er lovmedholdige [...]

(Baggrund for materiale s. 2).

Tegnene 'samarbejde', 'inddrage' og 'overensstemmelse' kan indikere en gensidighed og legitim binding mellem bestiller og udfører eller administration og praksis. Jeg iagttager det således, at Socialstyrelsen søger legitimering af materialet ved at anvende disse tegn, som indikerer, at materialet er udviklet i et gensigt samarbejde mellem administration og praksis. Samtidig bruges tegnene 'central' og 'lovmedholdig' med hensigten om legitimering via brug af eksperter, som bl.a. skal 'kvalitetssikre', 'afprøve' og 'justere' indholdet af materialet. Anvendelsen af disse anskuer jeg som et forsøg på at legitimere inspirationsmaterialet som gyldig viden, som socialrådgiverne bør anvende i deres daglige praksis, idet materialet både er udarbejdet i et gensidigt samarbejde, kvalitetssikret og afprøvet af eksperter. Anvendelsen af tegn, som henfører til en målsætning om opnåelse af legitimitet, kan indikere et sigte om at opnå status som objektiv sandhed, dvs. en tilstand hvor det ikke er nødvendigt at stille spørgsmålstejn ved Tragtmødelens gyldighed. Objektivitet er ifølge diskursteorien aflejret magt, hvor magtens spor er udvisket. Dvs. at processen, hvor objektiviteten af Tragtmødelen tilstræbes, er *den produktive magt*. Denne legitimeringsproces iagttager jeg også som værende en måde at legitimere de ressourcer, der bliver anvendt på initiativet – inspirationsmaterialet og dermed Tragtmødelen, men også på hele praksisområdet. Dette anskuer jeg også som en del af et overordnet økonomisk rationale, hvor evidensbaseret viden efterspørges, så borgeren som forbruger får den bedste ydelse, samt at velfærdsstatens øvrige borgere kan retfærdiggøre det økonomiske forbrug, og der dermed opnås legitimering af ressourcerne. Anskuet i et makro-perspektiv omhandler denne legitimeringsprocessen at kunne dokumentere den offentlige sektors performance som en del af konkurrencestaten, hvor velfærdsformål og indsatser hovedsageligt vurderes ud fra økonomisk effektivitet, og hvor ressourcerne dirigeres hen til, hvor de giver størst mulig effekt for statens samlede økonomiske konkurrenceevne i den globale orden. Artiklen synliggør altså, at udviklingen af velfærd knytter sig til en diskurs omhandlende økonomiske perspektiver på velfærd.

Kvalitet, viden og styringsteknologier anvendes altså i en større magtanvendelse til at lede mod de rationaler, som er økonomisk konkurrencedygtige (Nissen 2015).

Helhedssynet i diskursiv kamp

Artiklen bruger endvidere tegnene 'bygger på', 'fundament' og 'hviler på', som knytter sig til inspirationsmaterialets teoretiske tilknytning. Tegnene kan knyttes an til betydninger om, at Tragtmødellden og det øvrige understøttende materiale er funderet i et solidt teoretisk materiale. Øvrige tegn, der ækvivaleres i en kæde af betydninger, som har teoretisk tilknytning, er 'helhedssyn', 'centrum', 'aktør i eget liv' og 'inddragelse'. Disse elementer knytter an til Tragtmødelldens målsætning, hvorfor Tragtmødelldens betydningsfyldelse endnu engang står i diskursiv kamp ift., hvordan disse elementer betydningsfyldes. Jeg iagttager endvidere, at elementet 'helhedssyn' har status som flydende betegner, idet jeg registrerer diskursive kampe om at opnå hegemoni samt at udelukke alternative betydninger til det diskursive felt. Helhedssynet i en faglig diskurs handler bl.a. om at forstå borgerens individuelle liv og situation som del af en større helhed samt som en del af en større historisk, social og samfundsmæssig kontekst. Helhedssynet har her til hensigt at bidrage til kvalificerede analyser ift. menneskers liv og til at kunne forklare og handle ift. de sociale problemer. I relation hertil er der fortløbende diskussioner om hvilke barrierer, der er til stede ift. at kunne efterleve idealet, heriblandt diskussioner omkring helhedssynets mulighed ift. organisatoriske og strukturelle udfordringer (Nissen & Harder 2015). Jeg iagttager dog, at anvendelsen af den flydende betegner 'helhedssyn' i artiklen hovedsageligt refererer til helhedssynet som en del af en styringsdiskurs. Dette bygger jeg på, at helhedssynet artikuleres i ækvivalenskæder med de øvrigt anførte tegn, der i en samlet kæde kan artikuleres i en betydning af helhedssynet med udgangspunkt i individualisering og rettigheder, som henfører til et neoliberalt styringsrationale (Nissen & Harder 2011). Det artikulerede tegn 'inddragelse' knytter også an til flere forskellige diskurser. Idet tegnet artikuleres i en kæde af betydninger med ovenfor anførte tegn, knytter det hovedsageligt an til en styringsdiskurs, hvor der lægges vægt på individualisering, og hvor den enkelte skal frisættes via en iboende ansvarlighed, viljestyrke og selvstændighedstrang (Villadsen 2004). Jeg anser det for paradoksalt, at der artikuleres betydninger om 'inddragelse' og om borgeren i 'centrum' som et vigtigt element, samtidig med at borgerperspektivet er helt fraværende i artiklen. Igen knytter artiklen an til en styringsdiskurs, hvor vidensbegrebet fremstår som en forståelse af viden som værende gyldig og målbar, hvor alternative

betydninger som eksempelvis brugerviden er negligeret og fraværende. En faglig diskurs vil derimod argumentere for borgerens viden som nødvendig, da denne type viden skaber mulighed for at reflektere over de indsatser, vi konstruerer, og indeholder ressourcer og forandringspotentialer (Nissen 2015).

Inspirationskatalog

Det andet dokument, som er genstand for min analyse, er *Inspirationskatalog*, udarbejdet af Socialstyrelsen. Dokumentet har et omfang af ca. 12 sider inklusiv for- og bagside. Jeg fokuserer hovedsageligt på de dele af dokumentet, der refererer til Tragtmødel, hvilket er s. 4-8.

Dokumentet henvender sig til studerende, socialrådgivere og faglige ledere inden for det udsatte børne- og ungeområde. Jeg betragter dokumentet som en overordnet vejledning med metodiske fokuspunkter særligt rettet mod myndighedsrådgivernes praktiske arbejde med børnefaglige undersøgelser (Socialstyrelsen.dk, 28.03.16). Dokumentet har til hensigt at inspirere socialrådgivere i praksis til refleksion over, hvad der er god kvalitet i undersøgelsesforløbet, samt hvordan den gode kvalitet kan udmøntes via den børnefaglige undersøgelse. Dokumentet præsenterer en række socialfaglige og metodiske opmærksomhedspunkter i forbindelse med udarbejdelsen af de børnefaglige undersøgelser. Dokumentet har endvidere til formål at inspirere til, hvordan socialrådgiverne indkredser det indledende fokus for undersøgelsen, samt hvordan undersøgelsen kan opbygges med klar sammenhæng fra beskrivelse til analyse til faglige vurdering.

Læringsbegrebet i en styringsdiskurs

Inspirationskataloget, som er genstand for denne analysedel, ækvivaleres med tegnene 'inspirere', 'refleksion' og 'kvalitet', som refererer til dokumentets overordnede formål, hvilket også er anført i forrige dokumentanalyse. Inspirationskataloget anvender tillige tegnene 'læring' og 'udvikle', som ækvivaleres med de øvrige tegn, hvilket kan indikere, at betydninger om 'refleksion' og 'inspiration' ikke længere er tilstrækkelige. Socialrådgiverne skal i dette dokument udover 'inspiration' og 'refleksion' som vejen til et udefineret kvalitetsbegreb også opnå 'læring' samt 'udvikle' egen praksis. Denne artikulation ækvivaleres igen med tegnet 'udmøntning', som refererer til, hvordan tegnene 'inspirere', 'kvalitet' og 'refleksion' skal omsættes og sættes i sammenhæng med de børnefaglige undersøgelser. Igen må jeg tage fat på kvalitetsbegrebet, som står i diskursiv kamp. Den faglige diskurs

henfører altså til, at kvalitet ikke er noget, som kan måles via effektmålinger. I stedet er det nødvendigt at forstå det professionelle arbejdes beskaffenhed, før kvaliteten af det sociale arbejde kan vurderes. Dette kræver derfor kvalitativ viden om det sociale arbejdes praksis, herunder dets vidensformer og hvordan disse sammenknyttes for at skabe velfærd. Det kræver desuden, at der er en forståelse til stede for de 'vilde' sociale problemer som grundpræmis, samt en forståelse af at læring i en faglig diskurs henfører til en strategi, hvor man må gå ud fra, at man ikke kan forstå, forklare, vide og styre alt, og netop kun derfor kan tage imod læring⁹. Dette læringsbegreb kræver derfor en grundlæggende usikkerhed og en erkendelse af, at tingene kan være anderledes, og at socialrådgiveren kontinuerligt har behov for at blive mere vidende. Gevinsten af den grundlæggende usikkerhed er, at den omdannes konstruktivt til en konstant stillen spørgsmålstejn ved den viden, der allerede er til stede, samt en grundlæggende nysgerrighed og tro på foranderlighed. Jeg vil stille mig kritisk ift. den måde, hvorpå læringsbegrebet betydningsfyldes i dokumentet, idet 'læring' knyttes an til de øvrige tegn, som knytter sig til en styringsdiskurs. Dermed artikuleres 'læring' i dokumentet som noget, der knytter sig til tidligere anførte vidensbegreb. 'Læring' betegner altså her en proces mod at opnå eviggyldig viden og stemmer dermed ikke overens med det faglige læringsbegreb (Nissen 2015). Jeg anskuer her Tragtmodellen som refererende til en *governmentality*-diskurs, hvor ledelse til selvledelse udgør det centrale rationale. Dokumentet artikulerer opfattelsen, at socialrådgiverne via Tragtmodellen skal tage ved læring ift. udøvelsen af de børnefaglige undersøgelser, hvilket altså står i modsætning til en faglig diskurs om læring.

Tragtmodellen i diskursiv kamp

I det følgende tager jeg fat i et længere citat iht. diskussionen om Tragtmodellens betydningsfyldelse, som henfører til formålet med redskabet. Tragtmodellen betydningsfyldes bl.a. med artikulationerne 'afgrænsning', 'fokus' samt 'konkretisere'. Disse ækvivaleres i kæder af betydninger, som knytter sig til Tragtmodellens formål. Udover de ovennævnte tegn, som er centrale i dokumentet, anvendes også tegnene 'helhedsorientering', 'nødvendig' og 'omfattende', hvilke ækvivaleres i kæder og brydes med tegnene 'afgrænse', 'skærpe' og 'overbelysning'. Dokumentet ekspliciterer altså, at der søges en helhedsorientering, som omfatter de nødvendige oplysninger. Samtidig udtrykkes der et modforhold

⁹ 'Vilde' sociale problemer refererer til det sociale arbejdes problemer, som er grundlæggende komplekse (Nissen 2015). Metaforen om de vilde problemer er velkendt i det sociale arbejdes litteratur.

om, at sagen kan blive overbelyst, hvorfor der søges et afgrænset fokus:

Sagsbehandleren skal foretage en risikovurdering på baggrund af de oplysninger, som foreligger, og på baggrund heraf begrunde afgørelsen om at iværksætte en børnefaglig undersøgelse. Derefter skal sagsbehandleren konkretisere og afgrænse fokus for undersøgelsen [...]

Det kan være en særlig udfordring at anlægge en helhedsorienteret tilgang og sikre, at undersøgelsen kommer rundt om det nødvendige – og samtidig undgå, at undersøgelsen bliver mere omfattende, end formålet tilsiger. En måde kan være at afgrænse og skærpe fokus for undersøgelsen allerede i den indledende fase. Det indledende fokus, som sagsbehandleren fastlægger, er ledetråd igennem hele undersøgelsen, så sagen ikke bliver overbelyst.

Når sagsbehandleren afgrænser fokus for undersøgelsen, bliver det både klart, hvad der skal undersøges, og det bliver muligt at planlægge et undersøgelsesforløb, hvor sagsbehandleren får indhentet oplysninger fra de relevante kilder på det rigtige tidspunkt. På den måde kan sagsbehandleren lettere strukturere og fokusere beskrivelsen – og den efterfølgende analyse samt den faglige vurdering (Inspirationskatalog s. 5).

Citatet ækvivalerer endvidere tegnene 'klart', 'muligt', 'relevante' og 'lettere' i en kæde af betydninger, som anfører, at når undersøgelsens fokus er afgrænset, bliver det både 'klart', hvad der skal undersøges, 'muligt' at planlægge undersøgelsesforløbet fra de 'relevante' kilder og 'lettere' at strukturere og fokusere beskrivelse, analyse og vurdering. Disse tegn udelukker derfor alternative betydninger om, at socialrådgiverne med lethed anvender helhedssynet, og at de formår at udarbejde kvalitativt gode børnefaglige undersøgelser, som ikke bliver overbelyste iht. Serviceloven. Samtidig indikerer uddraget, at socialrådgiverne har vanskeligt ved at planlægge undersøgelsesforløbet og indhente oplysninger på de rigtige tidspunkter. Ovenstående betydninger ser jeg som knyttende an til en diskurs om, at afgrænsede og fokuserede børnefaglige undersøgelser er kvalitativt at foretrække. Dette henviser til en naturliggjort sandhed om, at Tragtmodellen automatisk fører til et styrket og afgrænset fokus for de børnefaglige undersøgelser. Dokumentet refererer samtidig til en objektiv sandhed om, at kvalitet i de børnefaglige undersøgelser opnås, når der er lavet et afgrænset fokus, som udmønter sig i en problemformulering for undersøgelsen. Dette kan med andre diskursteoretiske begreber beskrives som en form for ideologi på praksisområdet. Ideologien eller den objektive sandhed

omkring, at det afgrænsede fokus med deraf afledte problemformulering er lig med en kvalitetsmæssig god børnefaglig undersøgelse, er ifølge diskursteorien en form for aflejret magt, dvs. en tilstand, som vi har accepteret som legitim og ikke længere stiller spørgsmålstejn ved. Ideologien om Tragtmodellen og det afgrænsede fokus som kvalitativ løsning på undersøgelser forsøger at udelukke alternative betydninger om eksempelvis en mere grundig og omfattende børnefaglig undersøgelse som kvalitet. Ifølge diskursteorien kan samfundet ikke eksistere uden ideologi. Jeg anser ideologien om Tragtmodellen som redskab til afgrænsede børnefaglige undersøgelser for konstruktionen af en diskursiv kamp om, hvad der sikrer kvalitetsmæssigt gode børnefaglige undersøgelser. Jeg betragter altså Tragtmodellen som konstruktion af den produktive magt, hvor der hersker en diskurs om at afgrænsede, fokuserede og ikke-omfattende børnefaglige undersøgelser er lig med kvalitet (Laclau & Mouffe 1985, Mik-Meyer & Villadsen 2007).

Ovenstående citat iagttager jeg videre som en styringsdiskurs, som omhandler, at standardisering, specialisering og kontrol sikrer kvalitet i de børnefaglige undersøgelser. Dette relaterer sig til en forståelse af kvalitetsvurderinger som vurdering af kvalitet i styringsredskabet som også anført tidligere. Denne styringsdiskurs kan indikere en grundlæggende misforståelse af det sociale arbejdes beskaffenhed, hvorimod det faglige kvalitetsbegreb betydningsfyldes af en fundamental erkendelse af, at kvalitet ikke kan måles i effekter, og at kvalitet ikke kan måles via borgeren som effekt af en indsats, og at der er et grundlæggende vidensunderskud. Betydningen om, at de børnefaglige undersøgelser er kvalitetsmæssigt gode, når de er afgrænsede, står i modforhold til en faglig diskurs omkring de børnefaglige undersøgelser, hvor undersøgelserne i en årrække har været mere brede i deres undersøgelsesfokus og derfor ofte mere omfangsrige. De mere brede og omfangsrige børnefaglige undersøgelser har været præsenteret ved en faglig diskurs; hvor det er centralt at afdække og undersøge borgernes vanskeligheder iht. et velfærdssyn og et menneskesyn, som anser det for grundlæggende at tage udgangspunkt i menneskets behov, at være åben i mødet med et andet menneske samt at møde mennesket der, hvor det er. Dette faglige syn på de børnefaglige undersøgelser, hvor 'omfangsrig' ligestilles med en forståelse af grundighed og åbenhed, iagttager jeg for at tilhøre det diskursive felt. Ovenstående citat er endvidere et udtryk for en herskende *New Public Management* diskurs, hvor de børnefaglige undersøgelser kan anskues som et udtryk for en økonomisering af det sociale arbejde. Det er derved blevet legalt at strømline de børnefaglige undersøgelser og dermed gøre dem

omkostningseffektive. Det er derfor relevant at reflektere over, hvorvidt det øgede fokus på omkostningseffektivitet er forenelig med faglige diskurser, der prioriterer refleksion, læring samt et komplekst vidensgrundlag og konstant søgen efter ny viden. Argumentet for det økonomiske rationale er at sikre velfærd for alle i fremtiden. Dog består en åbenbar ulempe ved rationale i, at det tenderer til at sondre mellem, hvad der kan betale sig, og hvad der ikke kan. Det kan betyde, at de borgere, som falder uden for kategorien ift. de mest omkostningseffektive tilbud, ikke får den nødvendige hjælp, såfremt socialrådgiverne ikke har det nødvendige rådighedsrum for at kunne konstruere og tilbyde fleksible løsninger, der tager hensyn til den enkelte borgers behov. Socialrådgiverne må derfor bevare en kritisk bevidsthed, som skal medvirke til sikring af, at styringsdiskursen ikke sedimenteres, og de faglige diskurser ikke bliver udelukket til det diskursive felt af de dominerede styringsdiskurser (Kildedal et al. 2010, Kildedal 2013, Alminde et al. 2008, Nissen 2015).

Tragtmodellen som konstruerende for borgerens selvforhold

En ækvivalereskæde, der artikulerer en anden betydning af Tragtmodellen, er bl.a. præsenteret ved tegnene 'konkretisere', 'afgrænse' og 'tydelig', hvilket henfører til socialrådgiverens arbejdsopgave. Disse tre tegn står overfor tegnene 'familie' og 'rolle', som indikerer, at 'konkretisere', 'afgrænse' og 'tydelig' skal interpellere familien til at påtage sig en bestemt *subjektposition*. Dette angiver nogle særlige handlemuligheder, som familien bør efterleve, og udelukker samtidig andre mulige handlemuligheder. Den subjektposition, som familien interPELLERES i, giver dem altså en række specifikke handlemuligheder, som refererer til det afgrænsede fokus, socialrådgiveren har konstrueret. Dette betyder samtidig, at der for familien udelukkes nogle handlemuligheder, som bevirker, at familien ikke kan eller bør gå ud over det afgrænsede fokus for undersøgelsen. Nedenstående uddrag er et udtryk for, at Tragtmodellen bliver konstituerende for familiens rolle:

Når sagsbehandleren konkretiserer og afgrænser fokus for undersøgelsen, bliver det samtidig tydeligt for familien, hvad det er, der skal undersøges, hvorfor og hvad familiens rolle er i forløbet
(Inspirationskatalog s. 7).

Dette anskuer jeg bl.a. i relation til Foucaults begreber omkring *produktiv magt* og *modmagt*. Magten er det, der sætter hhv. socialrådgiveren og familien eller borgeren i en særlig relation, hvor

socialrådgiveren via sin myndighedsrolle bliver magtudøvende qua sin position samt intentionen om at hjælpe, kontrollere og bistå familien eller borgeren. Hvor der er produktiv magt, findes der ligeledes modmagt. Modmagten kan ses som værende måden, hvorpå familien håndterer den produktive magt. Sagt med et diskursteoretisk begreb sker der en *interpelleringsproces*, som de bliver gjort til genstand for (Mik-Meyer & Villadsen 2007, Raffnsøe, Gudmand-Høyer & Thaning 2009, Jørgensen & Philips 1999). Denne produktive magt eller interpelleringsprocessen kan også anskues med Ervin Goffmans interaktionistiske begreber omkring *roller*. Her er antagelsen, at social orden og magt via interaktion positionerer individer og grupper i særlige roller, som kan få betydning for identitetsdannelsen. Ifølge Goffman vil mennesker desuden forsøge at opretholde den sociale orden ved at undgå at *tabe ansigt*. Vi forsøger med andre ord at udspille den rolle, som er tildelt os, og dermed undlade at afvige fra normen, hvilket relaterer til den interaktionistiske forståelse af magt. Ift. ovenstående citat betyder dette, at magten og den sociale orden resulterer i, at familien indtager en særlig rolle og vil forsøge at leve op til denne ved ikke at gå udover det afgrænsede fokus for den børnefaglige undersøgelse, som socialrådgiveren har formet. Familien vil altså undgå at afvige og tabe ansigt. Tragtmodellen får derved sociale implikationer, ift. hvordan familien skal forholde sig til den børnefaglige undersøgelse, herunder hvilken rolle de skal indtræde og se sig selv i. Tragtmodellens afgrænsningsfokus og den specifikke rolle, familien tildeles, kan endvidere få konstruerende betydning for familiens videre identitetsdannelse (Mik-Meyer & Villadsen 2007, Goffman 1997). Jeg vil desuden anføre, at der er magt til stede i enhver relation mellem socialrådgiver og borger, uanset om Tragtmodellen anvendes eller ej. Dog gør jeg en kritisk refleksion ift., om Tragtmodellen får en særligt konstituerende betydning for familien pga. dens afgrænsede fokus, som kan medvirke til udviklingen af borgerens selvforhold (Harder & Nissen 2011, Mik-Meyer & Villadsen 2007, Goffman 1997).

Vejledning til Tragtmodellen

Jeg vil i følgende analysere dokumentet *Vejledning til Tragtmodellen*, som er sidste dokument i denne delanalyse. Dokumentet findes på Socialstyrelsens hjemmeside og har en længde på ca. 6 sider. Dokumentet har dermed til hensigt at vejlede socialrådgiverne i praksis til at styrke fokus i den børnefaglige undersøgelse. Dokumentet adskiller sig fra de ovenfor analyserede dokumenter ved at være en mere praktisk guide til myndighedsrådgiverne. Dokumentet tilbyder videre et konkret eksempel på anvendelse af Tragtmodellen. Der refereres til, at Tragtmodellen er udarbejdet af en

arbejdsgruppe af ICS-superbrugere i samarbejde med ICS metodeseekretariatet (Socialstyrelsen.dk, 08.02.16). Dokumentet refererer, at Tragtmødellden har til formål at styrke fokus for den børnefaglige undersøgelse og dermed sikre, at den undersøgende kommer rundt om det nødvendige, men ikke bliver mere omfattende end formålet tilsiger jf. Serviceloven. Dokumentet indledes med et afsnit omkring baggrunden for udviklingen af Tragtmødellden, og efterfølgende fremgår det, hvornår i sagsprocessen socialrådgiveren skal afgrænse fokus for undersøgelsen. Dernæst illustreres, hvordan socialrådgiveren konkret når frem til det afgrænsede fokus, som også repræsenteres ved en problemformulering eller en række arbejds spørgsmål.

Tragtmødellden som magtteknologi

Tegnene 'blanketter', 'felter' og 'helhedsorienteret' optræder i en ækvivalenskæde overfor tegnene 'arbejdsgruppe' og 'løsningsforslag'. Tegnene artikuleres i en betydning af, at ICS-metodens helhedsorienterede fokus kan resultere i børnefaglige undersøgelser, der bliver for omfattende jf. Servicelovens formål. Dette ses i følgende citat:

I forbindelse med implementeringen af ICS i kommunerne har ICS superbrugerne anført, at blanketter med mange felter og det helhedsorienterede fokus i ICS nogle gange kan betyde, at undersøgelser bliver mere omfattende, end formålet tilsiger. På den baggrund blev der nedsat en arbejdsgruppe, som skulle komme med løsningsforslag, der kunne imødekomme problemet. Arbejdsgruppen identificerede manglende problemformulering [...] som hovedårsagen til, at undersøgelserne bliver for omfattende. På den baggrund har arbejdsgruppen udviklet "tragtmødellden" [...] (Vejledning til Tragtmødellden s. 1).

Citatet henfører til Tragtmødellden som løsning på omfattende børnefaglige undersøgelser. Tegnene 'blanketter' og 'felter' leder tankerne hen på standardiseringer via brugen af fastlagte skemaer og metoder. Som anført i citatet fremgår det, at ICS har medført 'blanketter', 'felter' og et 'helhedsorienteret' fokus, der kan medvirke til, at de børnefaglige undersøgelser bliver mere omfattende, end formålet tilsiger jf. Serviceloven. Jeg iagttager derfor, at disse 'blanketter' og 'ICS' alene ikke medvirker til en faglig kvalitet i den faglige analyse og vurdering, idet dokumentet ekspliciterer behov for anvendelsen af Tragtmødellden til at sikre kvaliteten af undersøgelserne. Dette

henviser igen til et kvalitetsbegreb i diskursiv kamp. 'Arbejdsgruppen', som dokumentet henviser til, er praktikere på det udsatte børne- og ungeområde, som har udarbejdet redskabet i samarbejde med Socialstyrelsen. Som det fremgår af citatet, henfører ICS-metoden og blanketterne til, at disse standarder ikke er hjælpsomme ift. udarbejdelsen af kvalitativt gode børnefaglige undersøgelser. Dette understøttes af eksperter på området, som anfører, at standardiseringer i form af metodeforskrifter ikke bidrager til den faglige kvalitet, derimod påpeges, at kvaliteten relaterer sig til socialrådgivernes grundlæggende kompetencer, hvilket kan knytte sig an til en faglig diskurs (Kildedal 2013, Kildedal et al. 2010, Alminde et al. 2008). 'Helhedssynet' refererer til et element, som kan medvirke til, at de børnefaglige undersøgelser kan blive for omfattende iht. Serviceloven. Dette helhedssyn knytter sig til en styringsdiskurs, idet dokumentet ekspliciterer en begrundelse om overbelysning af sagen ved anvendelse af helhedssynet. Det faglige helhedssyn handler derimod netop om at bidrage til en faglig refleksivitet og analyse af borgerens situation, som stemmer overens med borgerens vanskeligheder og behov. Rationalet om at helhedssynet kan medvirke til overbelysning af sagen, bliver derved selvmodsigende, og jeg iagttager dette som udtryk for en styringsdiskurs omkring helhedssynet. Det fremgår derfor, at dette dokument ligeledes knytter an til en styringsdiskurs, hvor der tilstræbes økonomisering af de børnefaglige undersøgelser (Harder & Nissen 2011, Nissen 2015). Tragtmodellen bliver løsningen på en tidligere standardiseringsudfordringen iht. ICS, hvilket jeg anskuer som paradoksalt, idet der derved forsøges at løse et standardiseringsproblem med et andet standardiseringsredskab. Dette antyder en grundlæggende opfattelse af, at standardiseringer sikrer kvalitet, hvilket kan medføre, at kvalitet i velfærden forskydes til kvalitet i styring, som også anført tidligere (Nissen 2015).

Tragtmodellen som dynamisk redskab

I dokumentet artikuleres en række tegn og momenter, som ækvivaleres til Tragtmodellens betydning som et dynamisk redskab, hvilket kan signalere, at Tragtmodellen knyttes an til en faglig diskurs. Tegn, der ækvivaleres i kæder iht. Tragtmodellen som dynamisk redskab, kan eksempelvis være 'variare', 'forskelligt', 'justere', 'indsnævre', 'udvide' eller 'ændres'. Nogle af disse tegn optræder eksempelvis i følgende:

At man afgrænser fokus for den børnefaglige undersøgelse, betyder selvfølgelig ikke, at man så skal

lukke øjnene for de informationer, som falder uden for fokus. Tværtimod vil man ofte have brug for at justere sit fokus undervejs, da der kan dukke nye informationer op, som betyder, at fokus indsnævres, udvides eller ændres (Vejledning til Tragtmodellen s. 3).

Jeg ser det dynamiske element i Tragtmodellen som et udtryk for en faglig diskurs og et kvalitetsbegreb, der knytter sig til en opfattelse af det sociale arbejdes beskaffenhed som komplekst samt en forståelse for feltets vidensunderskud og dermed behovet for konstant nysgerrighed og videnstilegnelse. Dette står i modsætning til tidligere anførte styringsdiskurs, som er dominerende i denne første delanalyse. Vores anskuelse af kvalitet får en konstitutiv virkning; måden hvorpå vi forstår viden og kvalitet samt vores vurderinger af, hvad vi iagttager som kvalitet, får betydning for konstrueringen af vores opfattelse af, hvad der er godt kontra dårligt. Dette får betydning for de kontekster, hvori vi anvender kvalitetsbegrebet. Diskurserne om kvalitet påvirker den sociale kontekst og får betydning for relationerne mellem dem, der har til opgave at vurdere kvaliteten, og dem, som er genstand for vurderingen. Dette indvirker derved på magtforholdet mellem socialpolitikken og de professionelle samt mellem de professionelle og borgerne. Risikoen er videre, at såfremt kvalitetsmålingen eller -styringen bliver opfattet som et udtryk for det gode alene, hvor der sættes lighedstegn mellem kvalitetsmålingen eller -styringen og bedre kvalitet, har fokuset omkring kvaliteten altså forskubbet sig fra den indholdsmæssige kvalitet – kvalitet i velfærden (Nissen 2015). Jeg iagttager, at Tragtmodellen er udtryk for en styringsteknologi, hvor man frem for at fokusere på hvordan kvaliteten i velfærden sikres, konstruerer en betydning af, at Tragtmodellen alene medvirker til at sikre kvalitet i børnefaglige undersøgelser. Den neo-liberale styringsdiskurs får derved også betydning for velfærdsstatens opgave og socialrådgivernes menneskesyn i udøvelsen af det sociale arbejde (Jensen & Prieur 2015, Jensen 2007). På baggrund af denne delanalyse vil jeg endvidere hævde, at Tragtmodellen betydningsfyldes af både fagligt kvalitative diskurser, som jeg dog anskuer er under pres og i hegemonisk kamp med en styringsdiskurs med *New Public Management*-rationaler, som er dominerende i denne delanalyse.

Opsummering

Jeg identificerer adskillige tilfælde, hvor socialrådgiverne bliver gjort til subjekt for socialpolitiske og økonomiske rationaler og praksisser. Dette sker konkret via anvendelsen af Tragtmodellen som eksempel på en række magtteknologier på praksisområdet. Jeg anskuer desuden, at dokumenterne i delanalysen ekspliciterer et behov for at styrke kvaliteten i børnefaglige undersøgelser, og anfører derved, at de nuværende undersøgelser ikke er af en tilstrækkelig kvalitet. Jeg iagttager i relation hertil, at den flydende betegner 'kvalitet' knytter an til forskellige konkurrerende diskurser, som forsøger at betydningsfylde tegnet og opnå hegemoni. Den faglige diskurs relaterer sig til erfarings- og professionsbaseret viden, som indbefattes via forskellige vidensformer, herunder en faglig refleksivitet samt et grundlæggende vidensunderskud. Denne faglige kvalitetsdiskurs er under pres fra den konkurrerende styringsdiskurs, hvor socialrådgivernes erfaringsniveau er underordnet, og hvor der anvendes et kvalitetsbegreb, som knytter an til viden som evidensbaseret og eviggyldig. Tragtmodellen skrives ind i denne vidensdiskurs, hvor viden er eviggyldig, og skal bidrage til at dokumentere effekterne af de sociale indsatser samt legitimere ressourcerne, der anvendes i relation hertil. Dette betyder derfor, at den faglige diskurs, som knytter an til det faglige vidensbegreb, er under pres fra styringsdiskursen. Styringsdiskursen konstruerer endvidere en objektiv, naturliggjort forståelse af, at Tragtmodellen sikrer den manglende kvalitet. Det bevirker, at faglige diskurser omhandlende et fagligt kvalitetsbegreb, hvor der henføres til den enkelte socialrådgivers evner til at undersøge og foretage reflekterede skøn, samt opnå viden, udelukkes. Tragtmodellen kan i relation hertil ses som knyttende an til en *New Public Management*-diskurs, hvor børnefaglige undersøgelser bliver et udtryk for en økonomisering af det sociale arbejde, da det derved er legalt at strømline undersøgelserne og gøre dem omkostningseffektive. Socialrådgiverne må derfor bevare en kritisk bevidsthed, som skal medvirke til sikring af, at de faglige diskurser ikke bliver udelukket til det diskursive felt af de dominerede styringsdiskurser. Dokumenterne synliggør altså, at udviklingen af velfærd knytter sig til en diskurs omhandlende økonomiske perspektiver på velfærd. Kvalitet, viden og styringsteknologier anvendes videre i en større magtanvendelse til at lede mod de rationaler, som er økonomisk konkurrencedygtige. Tragtmodellen bliver derfor løsningen på en tidligere standardiseringsudfordringen iht. ICS, hvilket jeg anser for paradoksalt, idet man derved forsøger at løse et standardiseringsproblem med et andet standardiseringsredskab. Dette antyder den grundlæggende opfattelse, at standardiseringer sikrer kvalitet, hvilket kan medføre risiko for, at kvalitet i velfærden forskydes til kvalitet i styring. Den

kvalitetsopfattelse og de øvrige rationaler, som er tilknyttet den neo-liberale styringsdiskurs, får derved også betydning for velfærdsstatens opgave og socialrådgivernes menneskesyn i udøvelsen af det sociale arbejde.

Jeg iagttager indikationer på, at helhedssynet også er i diskursiv kamp, men at denne delanalyse hovedsageligt refererer til en styringsdiskurs, hvor begrebet tager udgangspunkt i individualisering og rettigheder. Jeg iagttager desuden, at inddragelse også knytter an til flere diskurser. Det fremstår paradoksalt, at der artikuleres betydninger om inddragelse og om borgeren som centrum, idet borgerperspektivet er fuldstændigt fraværende i dokumenterne. Tragtmodellen kan endvidere få sociale implikationer, ift. hvordan familien skal forholde sig til den børnefaglige undersøgelse, herunder hvilken rolle familien skal indtræde og se sig selv i. Tragtmodellens afgrænsningsfokus og den specifikke rolle, som familien tildeles, kan derfor få konstruerende betydning for familiens videre identitetsdannelse.

Jeg hævder på baggrund af denne delanalyse derfor, at Tragtmodellen betydningsfyldes af både fagligt kvalitative diskurser, som dog er under pres og i hegemonisk kamp med en styringsdiskurs med *New Public Management*-rationaler, som er dominerende i betydningsfyldelsen af Tragtmodellen.

Delanalyse II

Som anført i analysens læsevejledning tager anden delanalyse udgangspunkt i det diskursivt inspirerede fokusgruppeinterview, som er konstrueret til brug for denne undersøgelse.

Jeg vil diskutere eller underbygge mine fund med relevant teori, som ligger inden for min overordnede videnskabsteoretiske og teoretiske ramme. Som anført strukturerer jeg min analyse således, at jeg inddeler afsnittene ift. de overordnede fund, som jeg gør mig iht. Tragtmodellens betydningsfyldelse.

Dette vil betyde, at der vil være gentagelser af betydninger fra delanalyse I i delanalyse II. Delanalysen har til hensigt at bidrage til besvarelse af min problemformulering og bestræbelsen på at klarlægge, hvordan Tragtmodellen betydningsfyldes iht. ICS på det udsatte børne- og ungeområde, samt hvilke sociale implikationer betydningsfyldelsen kan medføre for praksisområdet. I forlængelse af min præsentation af interviewmaterialet i det empiriske afsnit vil jeg indledningsvist præsentere mit interviewmateriale. Herefter vil jeg kort præsentere nogle af de redskaber og initiativer, som socialrådgiverne i interviewet refererer til.

Interview

Indledning

Interviewet er foretaget som et fokusgruppeinterview med fire socialrådgivere, der anvender Tragtmodellen som en del af deres daglige arbejde på det udsatte børne- og ungeområde i offentlig forvaltning. Interviewet er konstrueret i samarbejde med Varde Kommunes myndighedsafsnit på børne- og ungeområdet, Børn og Forebyggelse. I samarbejde med en fagkoordinator fra afdelingen har jeg fået mulighed for at interviewe fire socialrådgivere. Fagkoordinatoren har til mit kendskab booket fire socialrådgivere, som tidsmæssigt har haft mulighed for at deltage i interviewet. Dette betyder også, at jeg ikke har haft mulighed for at påvirke udvælgelsesprocessen af informanterne. Interviewet tager altså udgangspunkt i den specifikke organisatoriske ramme, som Varde Kommunes børne- og familieafdeling er organiseret i. Jeg tager derved udgangspunkt i et interview, hvor informanterne har et praksisgrundlag som udgangspunkt for deres udtalelser om Tragtmodellen i modsætningen til eksempelvis en mere abstrakt forståelse af redskabet.

Varde Kommune har omkring 30 socialrådgivere ansat i deres myndighedsafdeling Børn og Forebyggelse. Varde Kommune er organiseret således, at de har en modtagelse, hvor alle underretninger bliver modtaget og behandlet. Når der træffes afgørelse om udarbejdelse af en børnefaglig undersøgelse, overleveres sagen til en myndighedsrådgiver, som udarbejder den børnefaglige undersøgelse og handleplaner samt iværksætter indsatser, afholder opfølgninger og afslutter sagen. Varde Kommune har implementeret det elektroniske sagsbehandlingssystem DUBU og den socialfaglige metode ICS. Foruden Tragtmødelen benytter myndighedsafsnittet sig af undersøgelsesplaner, som er blandt de redskaber, ICS henviser til brugen af. Derudover har Varde Kommune selv skabt et redskab, som de betegner Varde-mødelen. Denne er inspireret af ICS-metoden og skabt sideløbende med, at afdelingen har deltaget i et forskningsprojekt med Karin Kildedal omkring udviklingen af børnefaglige undersøgelser. Varde-mødelen er et dialogbaseret redskab, der lægger vægt på tæt samarbejde med barn og familie samt med samarbejdspartnere, som er en del af barnets og familiens hverdag. Varde-mødelen tager udgangspunkt i dialogmøder og anvender en tidslinje, som understøtter den procesorienterede tilgang samt systematikken i de børnefaglige undersøgelser. Varde-mødelen skal desuden medvirke til, at de børnefaglige undersøgelser udarbejdes indenfor to måneder frem for de fire måneder iht. Serviceloven.

Tragtmødelen sammenblandes med andre metoder

I følgende citat ækvivaleres tegnene i en betydning af, at informanterne har vanskeligt ved at adskille Tragtmødelen fra andre metoder, redskaber og initiativer som f.eks. ICS-metoden, tidslinjen og forskningsprojektet med Karin Kildedal. Dette kommer til udtryk flere gange under interviewet:

Informant B: Ja. Vi bruger den [Tragtmødelen] til alle nye sager, hvor der er truffet afgørelse om børnefaglig undersøgelse. Og det er fordi, altså [...] Vores Tragtmødel, den er sådan lidt kombineret med [...] Vi har jo haft et forløb med, forskningsprojekt med [...] Karin Kildedal har gang i et forskningsprojekt, ift. hvordan vi udarbejder børnefaglige undersøgelser sammen med andre kommuner, så vi har egentlig noget fra Tragtmødelen, og så noget vi har lært i det forløb, vi har været i med Karin Kildedal ift., fordi jeg kan ikke huske Tragtmødelen ift., om der skal laves en tidslinje. Det tror jeg ikke, der hører til i Tragtmødelen. Nu bliver jeg lige pludselig i tvivl faktisk.

Informant A: Ja ja. Jeg er også lidt i tvivl om det (Interview s. 2).

I citatet ækvivaleres tegnene 'kombineret', 'forløb', 'forskningsprojekt' og 'tidslinje' med hinanden i en betydning af, at Tragtm modellen kombineres med andre initiativer og redskaber. Denne betydning kædes endvidere sammen med tegnene 'tvivl', 'udviklet', 'anderledes' og 'startet', som artikulerer en betydning af, at Tragtm modellen kan være vanskelig at adskille fra andre metoder og redskaber, samt at redskabet udvikler sig løbende. At Tragtm modellen udvikler sig løbende iht. praksis' behov kan underbygges med ny-institutionel teori, som påpeger, at hvis der skal sikres succesfuld implementering af redskabet, skal det formes efter praksis' behov (Røvik 2011). Det, at metoderne sammenblandes, kan forstås på flere måder. Det kan bl.a. iagttages, at når der socialpolitisk eller lokalpolitisk i en politisk ledet organisation kommer et pres med adskillige initiativer, som søges iværksat samtidigt, kan der ske en form for sammenblanding af metoder, og nogle af initiativerne implementeres måske endda ikke til fulde eller overhovedet, fordi de specifikke afdelinger og socialrådgivere forsøger at finde en form for afværgestrategi ift. de mange tiltag (Røvik 2011, Pedersen 2014). Sammenblandingen af metoder kan derimod også forstås som et udtryk for en faglig diskurs, hvor socialrådgiverne anvender et fagligt videns- og kvalitetsbegreb, der trækker på en professionsviden, som er en sammenknytning af erfaringsbaseret viden, forskningsbaseret viden og brugerviden. Socialrådgiverne omsætter altså komplekse problemstillinger iht. et komplekst vidensgrundlag til løsninger og strategier, som er grundlæggende usikre. Denne viden sættes samtidig i relation til en omfattende kontekstuel viden, som handler om indsigt i de forskellige konteksters betydninger, hvilket også relaterer sig til det faglige helhedssyn. Når socialrådgiverne sammenblander metoder og redskaber, kan det ses som et udtryk for, at de trækker på en professionsviden og kontekstuel viden, hvor de på eklektisk vis anvender de elementer, som de forskellige metoder tilbyder i en større professionel kontekst ift. at løse de 'vilde' problemer mest hensigtsmæssigt for den enkelte borger. Dette er videre et fund på, at den faglige kvalitet - kvalitet i velfærden prioriteres over kvalitet i styring (Nissen 2015). Dette fund knytter derfor an til en faglig diskurs.

Tragtm modellen som tidskrævende faktor i hverdagen

Informanterne artikulerer Tragtm modellen som værende en tidskrævende proces i hverdagen via tegn som 'presset på tid', 'hurtigere' og 'tidskrævende'. Andre tegn, der henfører til en opfattelse af Tragtm modellen som værende tidskrævende, er eksempelvis 'fanget' og 'diskussioner', som ækvivaleres

overfor tegnene 'mening', 'fagligt udfordre' og 'tid'. Dette refererer til, at Tragtm modellen kan give anledning til faglige diskussioner, der ikke er tid til. Det fremgår bl.a. i følgende uddrag:

Informant A: Det er meget tidskrævende. Altså for os. Altså vi bruger jo rigtig meget tid på den [tragtm modellen], altså vi har jo... Der jeg startede her, der havde vi jo teammøder, der varede to timer eller sådan et eller andet, og i dag der er det jo nærmest hele formiddagen og til middag, og så er der endda stadigvæk nogle teams, som er rigtig presset på tid, fordi vi skal sidde og lave de Tragtm modeller, og de tager jo altså... (Interview s. 23).

Informant D: Man kan hurtigt blive fanget i de der diskussioner, hvor man nogle gange er nødt til at sige, nu har vi drøftet den nok. Det er sådan her det er.

Informant B: Ja, og så egentlig bliver opmærksom på, om det egentlig giver mening for den rådgiver, der skal lave den børnefaglige undersøgelse, fordi vi kan jo have rigtig mange forskellige meninger, men hvis det giver mening for den rådgiver, der skal have sagen så...

Informant D: Og det er jo ikke fordi det er negativt, fordi vi kan jo godt lide at sidde og have de der diskussioner, og sådan fagligt udfordre hinanden også, men det er der bare ikke tid til [...] Så er vi nødt til lige at lægge det til side, fordi der er vi bare nødt til at få det gjort færdigt.

(Interview s. 27).

I anden del af interviewet refereres altså til, at Tragtm modellen skal give mening for den enkelte rådgiver. Der henvises videre til, at Tragtm modellen kan åbne for nogle faglige diskussioner, som der ikke altid er tid til. Af interviewet indikeres det videre, at der bestræbes på at finde den mest tidsbesparende sagsfremstillingsform iht. Tragtm modellen, og at socialrådgiverne aktuelt kan trakte en sag på 20-30 minutter, hvorimod det tidligere tog op imod en time pr. sag. Det fremgår dog samtidig, at omfanget af den børnefaglige undersøgelse er reduceret ved anvendelsen af Tragtm modellen. I følgende citat iagttages betydninger om, at Tragtm modellen ikke giver mening, fordi den er for tidskrævende for den enkelte socialrådgiver:

Informant A: Jeg tænker da også, at der er da også flere, der [...] altså der ikke synes, at det giver mening [tragtm modellen], som at det tager for lang tid, og at det er, det her med, at vi sidder jo og

tragter hinandens sager hele vejen rundt, det er jo, det er jo også rigtig tidskrævende for den enkelte rådgiver, som sidder der og har jo et eller andet andet, som de faktisk skal nå den dag, der er jo noget i det. Det er jo ikke fordi, vi har fået hverken færre sager eller flere rådgivere, fordi vi skulle gøre det her [anvende tragtmodellen], så den side er der jo også af det [...] (Interview s. 23).

Citatet artikulerer altså betydninger af, at Tragtmodellen bliver for omfattende og tidskrævende til, at den giver mening. Såfremt Tragtmodellen ikke opleves som værende meningsgivende for praksis, kan det som også anført tidligere resultere i, at redskabet ikke implementeres til fulde, hvorimod redskabet afvises. For at sikre succes af implementeringen er det nødvendigt, at redskabet formes til den praksis, der allerede er på området (Røvik 2011). Behovet for meningsfuld praksis kan også knytte an til en faglig diskurs, hvor mening relaterer sig til den faglige kvalitet. Tragtmodellen skal altså være meningsgivende i en forståelse af, at den skal bidrage til den professionelle opgave om at skabe kvalitet i velfærden. Såfremt Tragtmodellen ikke kan bidrage til at sikre den faglige kvalitet, forkastes redskabet af dele af praksis (Nissen 2015).

Tragtmodellen som reduktion af faglig sparring

Af nedenstående citat fremgår betydningen, at Tragtmodellen bliver erstatning for den faglige sparring, der ellers har været tilgængelig før implementeringen af ICS og Tragtmodellen. Det fremgår videre, at der ikke er tid til begge dele, hvorfor den faglige sagssparring reduceres til fordel for Tragtmodellen og de fokuserede børnefaglige undersøgelser. Dette iagttages i nedenstående citat:

Informant A: Det er der selvfølgelig en ulempe ved, fordi jeg tænker da, at teammøderne førhen har været meget mere fyldt af faglige diskussioner og sparinger, end de er i dag. I dag, der er det meget tragtning [...] hvor jeg synes, at inden vi havde ICS og Tragtmodellen, der var det rigtig meget sparringsmodellen, den fyldte rigtig meget, når vi havde sparringsmodellen. Og det synes jeg da fagligt og personligt, at jeg fik meget ud af. Og det har vi også, men det bliver lidt, fordi Tragtmodellen, den skal vi jo have, altså så bliver det lidt... Vi venter med sparringen til næste gang, fordi den [Tragtmodellen] skal man jo have, fordi ellers så kan man ikke komme i gang med sin undersøgelse.

Interviewer: Du beskriver lidt, at den faglige sparring – sparringsmodellen...

Informant B: Ja KVIFA

Interviewer: Ja, at den kommer i baggrunden til fordel for Tragtmodellen.

Informant A: [...] jeg går som regel mere derfra [nu] og tænker, tjek! Så fik vi gjort det, men ja
(Interview s. 27).

Tegn, der artikuleres i betydning af, at den faglige sparring i højere grad udgår til fordel for Tragtmodellen, er bl.a. 'ulempe', 'tragtning', 'teammøde', 'baggrunden', 'som regel' og 'tjek'. Disse ækvivaleres i kæder af betydninger overfor tegnene 'fyldt', 'faglige diskussioner', 'sparinger', 'sparringsmodellen', 'savne', 'fagligt' og 'personligt'. Samlet ækvivaleres disse tegn altså i en betydning af, at der foregår mindre faglig sparring med ICS og Tragtmodellen, end der har været tidligere. Dette ser jeg bl.a. som et udtryk for en produktiv magt, hvor magten får betydning for, hvilke redskaber og procedurer, der anvendes i praksis, samt for hvilke handlemuligheder den enkelte socialrådgiver tildeles. Idet der lokalpolitisk er ekspliciteret en målsætning om at fokusere og afgrænse de børnefaglige undersøgelser samt at udarbejde undersøgelser indenfor to måneder, er der andre processer og initiativer, som nødvendigvis må udgå, idet der ikke er tid til det hele iht. økonomiske effektivitetsrationaler. Magtudøvelsen betyder altså her, at den former formelt frie individer til at handle og indordne sig på bestemte måder - altså at acceptere at sparringsmodellen udgår til fordel for Tragtmodellen, hvilket betyder en reduktion af den faglige sparring (Mik-Meyer & Villadsen 2007). Tragtmodellen betyder her, at den faglige diskurs, hvor den faglige kvalitet, som beror på de professionelles evner til at blive vidende, er under pres af styringsdiskurser og økonomiske diskurser, hvor tid iht. økonomi spiller en rolle i prioriteringen af, hvilke kvalitetshensyn de professionelle skal varetage. Det risikeres derved, at økonomiske rationaler omkring tidshensyn kommer til at præge det sociale arbejde i retningen af kvalitet i styring (Nissen 2015). Styringsdiskursen kommer derved ligeledes til at være en hindring for udviklingen af socialrådgivernes professionsviden, som baseres på en grundlæggende refleksivitet og stræben efter ny viden.

Tragtmodellen som magtteknologi

I forlængelse af ovenstående betragter jeg Tragtmodellen som udtryk for en magtteknologi, der har til formål at lede praksis i en særlig retning med det sociale arbejde. Tegn, der ækvivaleres med Tragtmodellens betydningsfyldelse som magtteknologi, er eksempelvis 'redskab', 'fokus', 'struktureret', 'plan' og 'ensrette', som knyttes i en ækvivalenskæde af betydninger om, at

Tragtmodellen bidrager til at holde fokus, ensrette og at udarbejde en struktureret plan for udarbejdelsen af de børnefaglige undersøgelser. Disse tegn artikuleres bl.a. overfor tegnene 'ny', 'nyuddannet' og 'klar til at gå i gang', som står i modsætning til den alternative betydning om at være 'overladt til sig selv'. Følgende citat er et eksempel på denne betydning:

Interviewer: Er der andre fordele ved Tragtmodellen?

Informant C: Altså nu har jeg jo ikke prøvet andet, men jeg tænker jo, at når vi gør det her [Tragtmodellen], så er vi jo klar til at gå i gang [med den børnefaglige undersøgelse] [...] ja der tænker jeg, at det er godt [...] altså hvis nu vi bare fik det fordelt ud til os selv på en eller anden måde, så tænker jeg, nå jamen så kan det godt være, at det først bliver i morgen, eller overmorgen[...]

Informant B: Ja, fordi det er nemlig det der med, at det kunne få lov til at ligge, og så får man ikke lige tid til at få sendt nogle datoer ud osv. men det her med, at det er så struktureret, og der er en plan for, hvordan vi skal gøre det, og bare det der med, at når vi er færdige med teammødet egentlig, at så er tanken, at vi skal sende undersøgelsesplanen...

Informant A: Jeg kan godt lide det der med, at du siger, at det er tanken, at... [Der grines]

Informant B: Det er fordi, at jeg kan ikke forestille mig, at det er alle, der gør det...

Informant A: Det er bare så fedt, at du siger det [Der grines] (Interview s. 24).

Citatet er et eksempel på Tragtmodellen som magtteknologi. Det fremgår altså, at Tragtmodellen er en hjælp til ensretning og udarbejdelsen af en struktureret plan ift. udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse. Derudover erstattes betydningen om, at socialrådgiveren er overladt til sig selv, med en betydning af Tragtmodellen som en hjælp til nyuddannede socialrådgivere, der via redskabet bliver klar til at gå i gang med den børnefaglige undersøgelse. Andre tegn, der artikuleres i en betydning af Tragtmodellen som standardiseret redskab, er eksempelvis 'ens', 'ensrettet', 'kasser' og 'ledelse', som står overfor 'fri', 'forskelligheder' og '15 år'. Disse tegn ækvivaleres i en kæde af betydninger om, at der fra ledelsens side er et ønske om standardiserede procedurer og arbejdsmetoder via bl.a. Tragtmodellen, hvor informanterne sætter dette i modsætning til betydninger af at være socialrådgiver på børne- og ungeområdet for 15 år siden, hvilket de sammenknytter med betydningerne om at være fri og at være den rådgiver, man har lyst til at være. Informanterne udtaler tillige, at fordi de jo er vant til disse standardiseringer, har det ikke den store betydning for dem, men de mener også, at der fortsat er

plads til deres individuelle forskelligheder som socialrådgivere. Jeg iagttager derfor indikationer på en diskursiv kamp mellem en styringsdiskurs og en faglig diskurs. Betydningerne omkring ensretning via brugen af bl.a. Tragtmodellen knytter an til en styringsdiskurs, der henfører til viden og kvalitet som noget, der kan måles via effekter. Risikoen herved er altså, at der etableres kvalitet i styringen frem for kvalitet i velfærden, hvilket jeg også har anført flere gange. Jeg anser informanternes forståelse af, at der er forskel på at være socialrådgiver i feltet nu kontra for 15 år siden, for at referere til en faglig diskurs omhandlende professionsudvikling. En professionsudvikling, som har udviklet sig fra faglige værdier, om et grundlæggende rådighedsrum til at udføre det sociale arbejde iht. den enkelte socialrådgivers faglige skøn og personlige forudsætninger, hvor målsætningen har været omsorg for de socialt udsatte. Dette professionsbegreb må endvidere ses som omdannet af de socialpolitiske strategier samt en *governmentality*-diskurs, hvor det centrale er frisættelse af individet som autonomt og viljestærkt subjekt, og hvor det sociale arbejdes målsætning er at forme borgeren til at være aktiv bidragsyder (Nissen 2015, Dean 2006, Villadsen 2004). Når informanterne udtaler, at de jo er vant til disse standardiseringer, og at magtteknologierne derved ikke har den store betydning for dem, mister de den kritiske refleksion, som er grundlæggende for helhedssynet, hvor det er nødvendigt at anskue det sociale arbejdes kontekst på flere niveauer end individ-niveau. Den kritiske refleksion må endvidere anses for at være en af socialrådgivernes vigtigste kompetencer i sikringen af borgernes velfærd (Nissen & Harder 2011, Nissen 2015, Alminde et al. 2008).

Tragtmodellen på bekostning af helhedssynet?

I materialet betydningsfyldes Tragtmodellen som et redskab, der kan reducere eller måske endda ekskludere helhedssynet. Dette iagttager jeg via tegnene 'overser', 'afgrænser', 'øje på', 'blind på', 'ikke spørger', 'gætter' og 'ikke sikker'. Disse antyder, at afgrænsningsprocessen medvirker til, at visse forhold ved borgeren ikke spørges ind til, hvilket derfor kan tolkes som et udtryk for, at helhedssynet reduceres eller ekskluderes, når Tragtmodellen anvendes. Dette iagttages eksempelvis i følgende uddrag, hvor informanterne diskuterer Tragtmodellens implikationer:

Informant A: Altså jeg har nogen gange stået i den, hvor jeg tænker, om jeg overser noget, fordi jeg afgrænser, og det tænker jeg da, at det er da en naturlig overvejelse. Kan man overse et eller andet? Fordi man afgrænser jo rigtig meget. Er der et eller andet, jeg ikke lige har fået øje på? [...] Er der et

eller andet, er der noget, jeg har overset her? Har jeg nu... altså har jeg nu været omkring de områder, som jeg skal, eller har jeg set mig for blind på noget? Det kan jeg da godt nogen gange sidde og tænke.

Informant B: Men det der, som informant D sagde, at det er der, at hvis man opdager noget undervejs, så undersøger...

Informant A: Men derfor kan det jo godt være, at man tænker alligevel, at selvom at... har man nu alligevel, fordi hvis nu at det er en sag, hvor man har rigtig, rigtig svært ved at finde uf af, hvad er det egentlig, det her det handler om, fordi så selvom at man egentlig synes, at man har været... hvis man har været omkring alt det, man skulle ift. Tragtmodellen, at man så stadigvæk tænker, jeg ved stadigvæk ikke helt, hvad det handler om, og jeg har ikke opdaget et område, hvor jeg ikke har undersøgt nok eller...

Informant C: Men tror du ikke, at du ville have haft det på samme måde, hvis du altså... [havde lavet den uden brugen af Tragtmodellen]

Informant A: Nej, for der kan jeg godt tænke nogen gange, at der er nogle ting, som vi ikke spørger ind til [...] så er der stadigvæk nogle ting ift. baggrunden, som vi ikke helt går så meget ind i, som måske godt kunne have større indflydelse, end hvad man lige... (Interview s. 23-24).

I citatet fremgår en betydning af, at Tragtmodellens afgrænsningsfokus kan være på bekostning af nogle vigtige informationer, hvorfor det kan antages, at redskabet kan være en udfordring for udøvelsen af helhedssynet. Dette forudsætter dog en forståelse af helhedssynet, som noget der kan forhindres eller udfordres af strukturelle forhold, som eksempelvis Tragtmodellen kan ses som et udtryk for. Dette helhedssyn lader sig bl.a. repræsentere ved den neo-liberale styringsdiskurs, hvor udgangspunktet for helhedssynet bliver individualisering og et rettighedsfokus. Derimod kan også anlægges en faglig diskurs om helhedssynet som værende en grundlæggende kompetence, der i så fald vil være til stede uanset de strukturelle forhold (Nissen & Harder 2011, Nissen 2015). Såfremt denne forståelse anlægges, bør Tragtmodellen ikke resultere i, at helhedssynet begrænses.

Jeg ser derimod ovenstående uddrag som et udtryk for det grundlæggende vidensunderskud og den usikkerhed, som er en præmis i det sociale arbejde, hvor professionsviden er grundlæggende usikker og forbundet med risici. Kvaliteten i det sociale arbejde opnås altså ved en bevidsthed om dette vidensunderskud og en accept af, at ingen viden er sikker eller endegyldig, og at en konstant stræben mod ny viden er fundamental. Socialrådgivernes accept af dette vidensunderskud og af den

grundlæggende usikkerhed kan muligvis være udfordret af en voksende socialpolitisk mistillid mod det sociale arbejdes kompetencer og evne til at udføre kvalificeret, skønsudøvet praksis, hvilket understreges af stigende efterspørgsel på evidensbaseret viden og standardiseringstendenser, herunder Tragtmødellem. Denne mistillid kan også anskues fra praksis mod borgerne ved kontraktliggørelsestendenser (Nissen 2011, Nissen & Harder 2015). Socialrådgivernes bekymring for at overse relevante oplysninger ved brugen af Tragtmødellem underbygges bl.a. med empiriske undersøgelser (Deloitte 2014).

Foruden ovenfor anførte argumenter kan denne bekymring for at overse vigtige oplysninger også betragtes som et udtryk for en faglig diskurs, hvor udarbejdelsen af de børnefaglige undersøgelser tidligere har været præget af et omhyggelighedsrationale med fokus på at sikre, at undersøgelsen har afdækket de tilstedeværende problemstillinger. Dette italesættes dog fortsat som relevant, men jeg registrerer et øget fokus på undersøgelsesafgrænsning samt et fokus på ikke at undersøge mere, end hvad formålet tilsiger jf. Serviceloven (Kildedal 2013, Villadsen 2004).

Tragtmødellem fastholder barnet som centrum

Jeg iagttager indikationer på, at Tragtmødellem medvirker til et øget fokus på barnet som centrum i sagsbehandlingen på det udsatte børne- og ungeområde. Følgende tegn ækvivaleres i betydningen af, at Tragtmødellem medvirker til barnet som centrum for det sociale arbejde på praksisområdet:

'Børnesamtale', 'fokus', 'barnets behov', 'barnets velfærd', 'barnet giver udtryk for', 'barnets navn' og 'barnet reagerer'. Disse ækvivaleres i kæder af betydninger overfor alternative tegn som 'mor', 'far', 'mors og fars navne', 'mor har den her oplevelse', 'mor har det sådan', 'mor reagerer' osv. Disse tegn artikulerer betydninger af, at fokus i de børnefaglige undersøgelser tidligere har været på forældrene frem for på barnet. Jeg iagttager altså to forskellige faglige diskurser omkring den børnefaglige undersøgelses genstand. Diskursen om barnet som centrum for sagsbehandlingen på det udsatte børne- og ungeområde har udviklet sig iht. socialpolitiske initiativer på området som eksempelvis

Anbringelsesreformen, Barnets reform og med indførelsen af ICS. Endvidere har diskursen om børnesynet udviklet sig over de seneste hundrede år sideløbende med den danske socialpolitik. Der er altså sket en forandring i forståelsen af børns liv, velfærd, trivsel og udvikling som forudsætning for inklusion samt en individualisering af den måde, hvorpå barnet anskues. Barnet iagttages nu som et autonomt og kompetent individ og skal derfor inddrages og have indflydelse. Der er i takt hermed sket

en radikal udvidelse af barnets rettigheder samt en udvidelse af Servicelovens målgruppebestemmelse. Dette er altså en nyere diskurs på det udsatte børn- og ungeområde, hvor der tidligere har været en herskende diskurs omkring forældrenes og familiens rettigheder og selvbestemmelse. I forbindelse med den nyere diskurs omkring barnet i centrum ses tillige en øget individualisering og ansvarliggørelse af forældrene, hvilket kan anskues i sammenhæng med den herskende *governmentality*-diskurs, som vestlige samfund præges af (Bryderup 2005, Harder & Nissen 2015, Dean 2006). Jeg iagttager derved indikationer på, at Tragtmodellen knytter an til en diskurs om barnet som centrum for sagsbehandlingen med særskilte rettigheder.

Tragtmodellen som redskab til kvalitet i styring

Informanterne artikulerer tegn, som henfører til, at Tragtmodellen er vanskelig at anvende ift. afgrænsningsproces samt problemformuleringsproces. Det fremgår i den forbindelse, at Tragtmodellen er tidsbekostelig. Den vanskellige afgrænsningsproces ses eksempelvis i form af de ækvivalerede tegn 'prøver', 'fjerne', 'bredere', 'lukker', 'rigtig bred', 'diskussioner', 'afgrænse' og 'svært'. De artikulerede tegn refererer til betydninger af, at Tragtmodellen er en proces, hvor der både må afgrænses og åbnes op igen ift. undersøgelsens fokus. Dette ses eksempelvis i følgende citat, som anvender lignende tegn til at betydningsfylde Tragtmodellen som en udfordrende proces for socialrådgiverne:

Informant D: [...] vi på vores teammøde på et tidspunkt i et forsøg på at gøre det mere konkret, kom til at springe for langt tilbage, og det kom til at blive helt forkert, og faktisk lidt spild af arbejde.

Informant A: Ja det er det nemlig.

Interviewer: Er det svært at bruge Tragtmodellen?

Informant B: Altså jeg synes, at den godt kan blive svær at bruge ift. problemformuleringen, man føler lige pludselig, at man skal være opfindsom ift., hvordan skal den lyde, og hvordan får vi den, så vi har alle de risikofaktorer med, som har betydning, ikke også? Og der kan man godt føle sådan lidt, at man skal være lidt kreativ (Interview s. 13).

Andre tegn, der henviser til den udfordrende proces, er bl.a. 'uenighed', 'pensle', 'koge ned', 'ordlyden', 'konkret', 'prøve', 'dobbeltarbejde', 'overfladisk', 'generel' og 'problemformulering'.

Disse tegn ækvivaleres i en kæde af betydninger, som knytter sig til arbejdet omkring problemformuleringen, der skal være den røde tråd gennem den børnefaglige undersøgelse. Det angives i relation hertil, at denne specifikke del af arbejdet med Tragtmodellen er særligt vanskelig og giver anledning til en del diskussioner og debat, både af faglig karakter, men også med henvisning til processuelle forhold. Informanterne refererer sågar til, at afgrænsningsarbejdet kan blive præget af, hvem der får ret, eller hvem der råber højest. Jeg iagttager dette som et udtryk for, at Tragtmodellen alene ikke hjælper ift. den faglige vurdering, hvilket kan underbygges med faglige eksperter på området og deres kritik af, at diverse metodeforskrifter hjælper til en specifik systematik men ikke ift. at foretage den socialfaglige analyse og vurdering (Alminde et al. 2008, Kildedal et al. 2010). Dette fund betragter jeg videre som et udtryk for, at arbejdet med Tragtmodellen kan risikere at udmønte sig i et fokus på kvalitet i styringen frem for kvalitet i velfærden. Herved er Tragtmodellen et udtryk for en styringsdiskurs, hvor kvalitetsbegrebet henholder sig til, hvorvidt Tragtmodellen anvendes korrekt som redskab. Det kan derfor argumenteres for, at socialrådgiverne derfor bør være bevidste omkring, at de diskussioner, som Tragtmodellen giver anledning til, er af en faglig karakter, hvorved diskussioner omkring den korrekte anvendelse af Tragtmodellen bør reduceres til et minimum (Nissen 2015).

Tragtmodellen stiller krav til socialrådgivernes individuelle kompetencer

Jeg ledes frem til betragtninger af, at Tragtmodellen stiller krav til socialrådgivernes individuelle kompetencer, såfremt redskabet skal betyde faglig kvalitet for praksisområdet. Når jeg anvender kvalitetsbegrebet her, henviser jeg til tidligere anførte faglige diskurs, hvor kvalitet bl.a. henviser til den professionelles evne til at blive vidende, herunder at undersøge og foretage reflekterede skøn ift. sagen.

Tegnene 'erfaring', 'viden', 'drøfter', 'indhold', 'teams', 'kompromis' og 'øve sig' indikerer, at Tragtmodellen kræver øvelse, erfaring, viden samt fælles faglig drøftelse. Kombineret med tidligere anførte betragtninger om at redskabets afgrænsningsproces er vanskelig, kan det udledes, at Tragtmodellen stiller krav til socialrådgivernes individuelle kompetencer. Jeg iagttager videre, at informanterne sidestiller 'mening' med en faglig vidensdiskurs, og henviser til et vidensbegreb, hvor erfaringsbaseret viden, borgerbaseret viden og forskningsbaseret viden er centralt for, at Tragtmodellen kan få faglig kvalitativ betydning. Nedenfor ses et eksempel fra interviewet, som indikerer

praksisfeltets kompleksitet af 'vilde' problemer, og hvor afgrænsningsprocessen i Tragtmødellden kræver brug af flere vidensformer:

Informant A: Ja, fordi vi har barnets side, den siger lidt sig selv, den er ret nem at afgrænse i, fordi vi har en risikofaktor, som er rettet mod barnet, så har vi omgivelser, og der kan også nogle gange være noget, f.eks. hvis der står økonomi og bolig, og vi overhovedet ikke har noget, der indikerer, at der er noget problematisk ift. det, så tager vi den af. Så er der forældrenes side, den har vi tidligere haft svært ved at afgrænse [...] jamen det er jo vigtigt at vide, om de giver den grundlæggende omsorg, om de kan finde ud af at give barnet stimulering, og de her ting. Der gør vi det nu, at vi går ind og siger, at der er ikke noget, der indikerer, at de ikke stimulerer barnet, aldersvarende, så den tager vi af [...] (Interview s. 6).

Informant B: [...] Altså der er jo nogle retningslinjer ift., hvordan vi skal trage sagen, men det kommer ikke til at have så meget [...] at det vi får ud af det, er dårligere end hvis vi ikke brugte modellen, fordi vi skal jo stadigvæk bruge vores erfaring og viden, og de oplysninger vi får (Interview s. 31).

Det fremgår altså, at socialrådgivernes individuelle kompetencer og vidensgrundlag ligger til grund fra anvendelsen af Tragtmødellden, hvorfor redskabet alene ikke sikrer faglig kvalitet. Denne iagttagelse kan endvidere underbygges af faglige eksperter fund fra praksis, der indikerer, at diverse metodeforskrifter hjælper til en specifik systematik men ikke ift. at foretage den socialfaglige analyse og vurdering (Alminde et al. 2008, Kildedal et al. 2010). Videre fremgår det, at den faglige kvalitet kræver specifikke kompetencer, herunder evnen til at analysere den viden, der er indhentet om barnet og familien, samt at anvende relevant viden fra flere faglige discipliner (Kildedal 2013). Jeg iagttager dermed, at informanterne knytter Tragtmødellden an til en faglig vidensdiskurs som grundlag for, at Tragtmødellden kan få betydning for den faglige kvalitet i velfærden (Nissen 2015).

Mine fund omkring Tragtmødelldens afgrænsningsproces er derved flertydig; på den ene side angives en betydning af, at Tragtmødellden knytter sig til en styringsdiskurs, hvor det risikeres, at fokus i arbejdsprocessen omkring redskabet bliver kvalitet i styring. Derimod er der også indikationer på, at Tragtmødellden knyttes til en faglig vidensdiskurs, hvor der ekspliciteres behov for socialrådgivernes

kompetencer og komplekse vidensgrundlag, hvis Tragtm modellen skal få betydning for den faglige kvalitet.

Tragtm modellen giver ikke tilstrækkelig styring i sig selv

Følgende tegn artikuleres i betydningen af, at Tragtm modellen som styringsredskab ikke er tilstrækkelig alene ift. at planlægge og udarbejde de børnefaglige undersøgelser: 'Undersøgelsesplan', 'fagkoordinator', 'booke i kalender', 'tilføjet', 'tragtning' og 'Varde-modellen'. Tegnene ækvivaleres samlet i en kæde af betydninger om, at Tragtm modellen som styringsredskab ikke er tilstrækkelig ift. at planlægge og udføre de børnefaglige undersøgelser. Informanterne artikulerer videre et behov for en tidslinje, en undersøgelsesplan samt det dialogbaserede redskab Varde-modellen, som bl.a. lægger særlig vægt på borgerinddragelse. Jeg betragter dette som et udtryk for en styringsdiskurs, hvor der bl.a. via Tragtm modellen sker en manualisering af det sociale arbejde på det udsatte børne- og ungeområde. Det tyder på, at der er ved at blive konstrueret et standardiseringsbehov på praksisområdet, hvor hver enkelt detalje af det sociale arbejde skal indgå som en del af en procedure. Dette reducerer samtidig socialrådgivernes individuelle rådighedsrum samt deres faglige refleksion, hvilket fører til en forskydning af kvalitet i velfærden til kvalitet i styringen. Dette kan også ses som et udtryk for en passivisering af socialrådgiverne, hvor de ikke længere har selvtilliden til at udføre kvalificeret socialt arbejde uden omfattende procedureforskrifter og standardiseringer. Jeg kan derfor videre iagttage dette som ledelse til selvledelse og muligvis som ledelse til nogle begrænsede kategoriserede muligheder for borgerne iht. *New Public Management*-rationaler. Styringsdiskursen, hvor kvaliteten henleder til kvalitet i styringen, bliver altså konstituerende for socialrådgivernes måde at tænke kvalitet i velfærd overfor det sociale arbejdes borgere, hvilket derved også bliver konstituerende for menneskesynet samt udviklingen af velfærdsstatens opgave (Dean 2006, Mik-Mayer & Villadsen 2007, Alminde et al. 2008, Nissen 2015, Jensen 2007).

Tragtm modellen som konstruerende for socialrådgiverne såvel som for familien

Følgende tegn artikuleres af informanterne 'familien', 'forklare', 'præsentere', 'problemformulering', 'holde fokus', 'relevant' og 'snakken'. Disse tegn ækvivaleres i kæder af betydninger om, at Tragtm modellen kan bidrage til at holde fokus i samtalerne med familierne, hvorfor redskabet bliver konstruerende for både socialrådgivere og familiens handlemuligheder. Dette ses i følgende citat:

Informant D: Jeg vil sige, at jeg holder mig, sammen med familien [...] meget til den [Tragtmodellen], fordi den er et godt redskab at holde fokus med, så der ikke bliver talt om det ene og det andet. Der kan være en masse snakken udenom også, og snakken om alt mulig andet, som ikke er relevant [...] Det er det her, vi taler om, og så giver det også meget mere mening for forældrene [...] (Interview s. 27).

Der er en forståelse til stede om, at redskabet kan og skal bidrage til at konstruere en fokuseret og afgrænset dialog med borgerene, hvilket knytter an til en styringsdiskurs, hvor ledelse til selvledelse er centralt. Denne diskurs og forståelse af kvaliteten af brugerviden erstatter en faglig vidensdiskurs, hvor den erfaringsbaserede viden hos socialrådgiveren og borgeren tager udgangspunkt i den viden, der kan opnås i relationen og dialogen mellem socialrådgiver og borger. Tegnene 'nemmere', 'familien forstår', 'betyder' og 'hæfter sig ved' ækvivaleres i en kæde af betydninger, som knyttes til, at Tragtmodellen både gør arbejdet lettere for socialrådgiveren, men også at familien ved, hvad de skal forholde sig til. Følgende uddrag er et eksempel herpå:

Informant A: Jeg tænker det meget sådan, at i virkeligheden, så er problemformuleringen og tragtningen til for, at jeg som rådgiver nemmere kan gribe sagen an og undersøge på det, der skal undersøges på, og at familien forstår, hvad det er, der skal undersøges på. Og afgrænse det sådan at familien ikke tænker, at nu skal jeg fra jeg er blevet født til, at jeg er blevet mor, det skal åbenbart også op og på spil, til nu at det er afgrænset, så det heller ikke er for omfattende for familien, og så kan det nogen gange for mig være sådan, jamen så er det måske lidt lige meget, hvad problemformuleringen lyder, fordi det er i virkeligheden de områder, der er blevet taget ud, som er det, der tit betyder noget for familien. Det er tit det, de hæfter sig ved [...] (Interview s. 12).

Ovenfor anførte citater knytter an til en neo-liberal styringsdiskurs omkring inddragelse, hvor der er en forståelse af, at såfremt socialrådgiveren har afgrænset og ledt et særligt fokus for samtalen eller den børnefaglige undersøgelse, vil borgeren automatisk føle sig mere inddraget. Dette må betragtes som en modsætning til den faglige professionsviden, hvor borgerviden via indbyrdes relation og dialog står centralt. Dette fund står også i modsætning til tidligere faglige diskurser på området, hvor en

fænomenologisk tilgang med åbenhed, nysgerrighed og grundighed i centrum har været central ift. udarbejdelsen af de børnefaglige undersøgelser (Nissen 2015, Harder & Nissen 2015).

Samlet set får Tragtmødellden betydning for socialrådgivere såvel som for familiens handlemuligheder, hvor det afgrænsede fokus for Tragtmødellden får indvirkning på, hvordan familien opfatter sig selv og egne problemstillinger. Jeg iagttager endvidere, at Tragtmødellden ift. udarbejdelsen af problemformuleringen giver anledning til faglige refleksioner omkring, hvordan problemformuleringen kan være konstituerende for familiens selvforhold. Dette indikeres bl.a. via tegnene 'vurderende', 'på forhånd', 'fordømmende', 'fagudtryk', 'konkluderende', 'passe på' og 'rigtig svær'. De artikulerede tegn ækvivaleres altså i kæder af betydninger, som dels relaterer sig til, at problemformuleringen er vanskelig at udarbejde, og dels at valg af formulering bliver konstruerende for socialrådgivernes problemopfattelse såvel som for familiens selvforhold. Dette ses eksempelvis i følgende citat:

Informant D: Hvilken betydning har det høje konfliktniveau for... det kan jo være, at det slet ikke har nogen betydning.

Informant A: Ja, det kan være, at det ikke er konflikten, der har betydning for barnet, det kan være, at barnet bliver mobbet. At det er noget helt andet.

Informant C: Men at vi så kæder det sammen i den her problemformulering, og så har vi ligesom...

Informant A: Ja, så har vi jo sagt, at det må være det, der gør det.

Informant C: Ja, så vi ikke er så undersøgende.

Informant B: Jeg tænker, at det bliver konkluderende, hvis vi så siger, hvilken betydning har forældrenes skilsmissekonflikter for Mads' udad-reagerende adfærd, så har vi allerede konkluderet, at det måske er pga. deres konflikter, at han reagerer, som han reagerer i skolen eller i uddannelsen.

Informant A: Men jeg tænker, at det er så det, vi undgår ved at skrive velfærd – generelle velfærd, fordi så er det jo sådan. Det er igen noget hypotesemæssigt, det kan have den betydning for velfærden, men nu har vi så måske fundet ud af, at han også bliver mobbet i skolen, så det er måske det, der gør, at han er udad-reagerende...

Informant B: Ja, man skal passe på (Interview s. 15).

Uddraget er et eksempel på nogle af de mange faglige refleksioner, som socialrådgiverne gør sig i forbindelse med anvendelsen af Tragtmødellem, som også ekspliciteres i interviewet. Det kan derfor antages, at valg af problemformulering kan blive konstruerende for familiens selvforhold og egne problemstillinger. Jeg vil underbygge denne antagelse ved at sammenholde med den interaktionistiske læresætning, også kaldet Thomas-teoremet: *"Det, mennesket definerer som virkeligt, er virkeligt i sine konsekvenser"* (Mik-Meyer & Villadsen 2007:45). Dette betyder, at det, der er virkeligt for aktørerne, får konsekvenser for de pågældende aktører og dermed også for deres interaktion, selvforhold og identitetsdannelse. Det kan derved argumenteres for, at Tragtmødellem kan få betydning for, hvordan borgerne opfatter sig selv og derved betydning for deres sociale handlinger.

Tragtmødellem som rådighedsrum for nye diskurser?

Tegn, der ækvivaleres i relation til en styringsdiskurs er tillige 'fælles udgangspunkt', 'mere involveret', 'blander os', 'invadere', 'rage i', 'sat i verden for', 'relevant', 'vores arbejde', 'offentlige', 'myndigheder', 'samfund', 'retssikkerhed' og 'frihed'. Disse tegn ækvivaleres i betydninger af, at offentlige myndigheder ikke skal blande sig i borgerens personlige frihed. Der anvendes endvidere tegn som 'os', 'vi', 'vores', 'folk', 'fælles' og 'samfund', som antyder, at socialrådgiverne ser sig som en del af et fællesskab, en helhed med en fælles forståelse, fælles mål osv. Dette artikuleres endvidere via brugen af myten 'samfund'. Disse tegns betydninger kan betragtes som et udtryk for, at der trækkes på en diskurs omhandlerende borgerens personlige ret og frihed samt velfærdsstatens forpligtigelse ift. ikke at gribe mere ind end nødvendigt, jf. følgende citat:

Informant D: Det gør jo på en eller anden måde at vi, selvom at vi er mere involveret med familierne, som vi er nu, så blander vi os i færre ting, end man gjorde før, ift. at den [sagen] bliver tragtet, at vi kun forholder os til steder, der er problemstillinger i familien, at vi ikke ligesom går ind og invaderer familien mere en nødvendigt [...] (Interview s. 35).

Dette kan siges at knytte an til et utilitaristisk menneskesyn og en neo-liberal styringsdiskurs, hvor omdrejningspunktet er borgerens personlige frihed, som ikke skal overtrædes af offentlige myndigheder, hvorimod borgeren skal frisættes via egen vilje (Dean 2006, Villadsen 2004, Jensen & Priour 2015, Jensen 2007). En anden diskurs, som jeg klarificerer i interviewet, og som citeret ovenfor

også kan trække tråde til, fremgår bl.a. via tegnende 'inddragelse', 'netværk', 'åbent', 'privat' og 'privatperson'. Disse tegn artikuleres i en fælles betydning af, at alle kan udøve socialt arbejde, og at de offentlige myndigheders funktion er, at blande sig så lidt som muligt samt at involvere det private netværk og derigennem udlicitere det sociale arbejde. Dette kan bl.a. iagttages i følgende:

Informant A: Jeg sidder sådan og tænker [...] inddragelse af netværket [...] At man på en eller anden måde også får det sociale arbejde ud til det private netværk, så man ikke behøver at være myndighedsrådgiver for at udøve socialt arbejde, det er der jo mange, der kan, det kan man også som privat person (Interview s. 35-36).

Denne betydning knytter an til en tidligere faglig diskurs, hvor det hævdes, at individets deltagelse i sociale fællesskaber er en nødvendig betingelse ift. løsningen af de sociale problemer, hvor lokale ildsjæle og netværk rummer muligheden for at skabe identitet, handlekraft og uafhængighed for borgerne. Her er det samtidig en forudsætning, at socialpolitikken og offentlige instanser blander sig mindst muligt i de udsattes problemer, da disse instanser er overgribende og passiviserende for borgerne. Dette kan samtidig ses i relation til aktuelle tendenser, hvor det sociale arbejde udliciteres til frivillige og det private netværk, hvilket både legitimeres som værende i overensstemmelse med økonomiske og kvalitetsmæssige rationaler. Samtidig er citeret også et udtryk for en professionsforståelse og en diskurs om, at det sociale arbejde knyttes an til personlige kompetencer, hvorfor uddannelse af socialarbejdere bliver mindre relevant.

Når der drøftes diskurser, er det videre en central pointe, at nogle elementer i diskurserne fastholdes og konstrueres på nye måder, hvor andre elementer ekskluderes til fordel for nye i diskurserne.

Diskurserne er derved aldrig fuldt ud sedimenterede, men derimod kontingente (Villadsen 2004, Henriksen 2011, Laclau & Mouffe 1985).

Opsummering

En af de centrale fund i denne delanalyse er, at der foregår diskursive kampe om betydningsfyldelsen af Tragtmødellden. Jeg iagttagel, at faglige diskurser el under pres af styringsdiskurser og økonomiske diskurser, hvor tid iht. økonomi spiller en central rolle i prioriteringen af, hvilke kvalitetshensyn de professionelle skal tage. Tragtmødellden knytter sig an til en neo-liberal styringsdiskurs, hvorved det risikeres, at det sociale arbejde på det udsatte børne- og ungeområde via Tragtmødellden kan udmønte sig i fokus på kvalitet i styringen frem for kvalitet i velfærdel. Det kan videre hævdes, at socialrådgiverne bør være opmærksomme på, at deres diskussioner, som Tragtmødellden giver anledning til, hovedsageligt el af en faglig karakter, således at diskussioner omkring anvendelsen af Tragtmødellden reduceres. Styringsdiskursen kan videre iagttages ved, at der bliver konstrueret et behov på praksisområdet for, at hver en detalje af det sociale arbejde skal indgå som en del af en procedure. Dette reducerer samtidig socialrådgivernes individuelle rådighedsrum samt deres faglige refleksion, hvilket fører til en forskydning af kvalitet i velfærdel til kvalitet i styringen. Dette betragter jeg også som passivisering, hvor socialrådgivernes selvtillid iht. at udføre kvalificeret socialt arbejde uden omfattende standardiseringer reduceres. Styringsdiskursen bliver derved konstituerende for socialrådgivernes måde at tænke kvalitet i velfærd overfor det sociale arbejdes borgere, og den konstituerer samtidig velfærdsstatens opgave og socialrådgivernes menneskesyn. Tragtmødellden tilskrives betydning af at give mulighed for ensrettedel på praksisområdet, hvilket også henfører til en forståelse af viden og kvalitet som noget, der kan måles i effekter. Informanterne beskriver, at de el vandt til disse standardiseringer, og at standarderne derved ikke får betydning for dem. Socialrådgiverne mister derved deres kritiske refleksion, som bl.a. el grundlæggende for helhedssynet. Tragtmødellden betydningsfyldes videre som et redskab, der skal bidrage til at konstruere en fokuseret og afgrænset dialog mellem socialrådgiver og borger, hvilket står i modsætning til en faglig vidensdiskurs, hvor den erfaringsbaserede viden, som konstrueres i dialogen mellem socialrådgiver og borger, el central. I relation hertil klarificeres en forståelse af, at såfremt socialrådgiveren har afgrænset og ledt et fokus for samtalen eller den børnefaglige undersøgelse, vil borgeren automatisk føle sig mere inddraget, hvilket står i modsætning til den faglige professionsviden, hvor borgerviden via indbyrdes relation og dialog el centralt. Tragtmødellden knytter dog også an til en række forskellige faglige diskurser samt en professionsforståelse, hvor alle kan udføre socialt arbejde. Socialrådgiverne sammenblander videre metoder og redskaber, hvilket kan betyde, at de trækker på en

professionsviden og en kontekstuel viden, hvor de på eklektisk vis anvender de elementer, som de forskellige metoder tilbyder i en større professionel kontekst. Dette er altså en indikation på, at den faglige kvalitet - kvalitet i velfærden - prioriteres over kvalitet i styring.

Behovet for meningsfuld praksis kan også knytte sig an til en faglig diskurs, hvor mening relaterer sig til den faglige kvalitet. Styringsteknologierne skal altså være meningsgivende i den forstand, at de skal bidrage til den professionelle opgave om at skabe kvalitet i velfærden. Såfremt Tragtm modellen ikke kan bidrage til at sikre faglig kvalitet i det sociale arbejde, forkastes redskabet.

I relation hertil knytter informanterne Tragtm modellen til en faglig vidensdiskurs som grundlag for, at redskabet kan få betydning for den faglige kvalitet i velfærden. Jeg iagttager, at socialrådgivernes accept af det grundlæggende vidensunderskud og den grundlæggende usikkerhed på viden kan være udfordret af en voksende socialpolitisk mistillid mod det sociale arbejdes kompetencer og socialrådgivernes evne til at udføre kvalificeret skønsudøvet praksis. Stigende efterspørgsel på evidensbaseret viden og standardiseringstendenser, herunder Tragtm modellen, kan videre ses som et udtryk herfor. Jeg iagttager indikationer på, at Tragtm modellen tilskrives en diskurs om barnet som centrum for sagsbehandlingen med særskilte rettigheder, hvor øget individualisering og ansvarliggørelse af forældrene er centralt, hvilket kan anskues i sammenhæng med den herskende *governmentality*-diskurs omkring individualisering. Tragtm modellen får videre konstitutiv betydning for socialrådgiverne såvel som for familiens handlemuligheder, hvor det afgrænsede fokus for Tragtm modellen får indvirkning på, hvordan familien opfatter sig selv og egne problemstillinger.

Konklusion

I dette speciale har jeg beskæftiget mig med de forskellige betydninger og diskurser, som knytter sig an til Tragtmøllen, der anvendes på det socialt udsatte børne- og ungeområde. Dette for at nå frem til en besvarelse af min problemformulering, der lyder således:

Hvordan betydningsfyldes Tragtmøllen iht. ICS-metoden på det socialt udsatte børne- og ungeområde, og hvordan kan disse betydninger få sociale implikationer for praksis på området?

Specialet er en diskursanalyse, som tager udgangspunkt i socialkonstruktivistisk og poststrukturalistisk videnskabsteori og analysestrategi med afsæt i Laclau og Mouffes diskursteori. Jeg har indledt specialet med at diskutere nogle af de aktuelle samfundsmæssige og socialpolitiske tendenser i det sociale arbejde og i offentlig forvaltning på det udsatte børne- og ungeområde, idet jeg har en forståelse af, at disse tendenser er konstruerende for fremkomsten af Tragtmøllen på området. Jeg har i relation hertil søgt at diskutere det nuværende syn på det sociale arbejde og dets formål i en bredere socialfaglig kontekst, idet jeg iagttager, at det aktuelle syn på det sociale arbejdes opgave ligeledes er konstruerende for Tragtmøllens funktion og betydninger på praksisområdet. Dertil har jeg præsenteret ICS-metoden og Tragtmøllen. Jeg har i relation hertil fremstillet nogle af de udfordringer, der har været i forbindelse med implementeringen og anvendelsen af ICS og Tragtmøllen i praksisfeltet. I samfundslitteraturen registrerer jeg gennemgående tilfælde af neo-liberale styringsrationaler, som det danske samfund kan ses i lyset af. Her er paroler som 'ledelse til selvledelse' centrale, og der tages udgangspunkt i det autonome individ med en grundlæggende fri egenvilje. Jeg iagttager i relation hertil, at der knyttes an til *Rational Choice* og *New Public Management* som centrale rationaler. Jeg har konstrueret min analyse ved at foretage to delanalyser, hvoraf den første analyse har taget udgangspunkt i dokumentanalyser af offentligt tilgængelige dokumenter fra Socialstyrelsen. Jeg har udvalgt disse dokumenter som genstand for analyse, idet de hovedsageligt repræsenterer en socialpolitisk aktør. Dokumenterne har til formål at vejlede og guide socialrådgiverne til at konstruere kvalitativt bedre børnefaglige undersøgelser. Heroverfor har jeg til genstand for anden delanalyse konstrueret et fokusgruppeinterview af fire socialrådgivere, der har erfaring med Tragtmøllen på det udsatte børne- og ungeområde. Anden delanalyse repræsenterer de professionelles aktørposition ift.

betydningsfyldelsen af Tragtmødellem. Analysen diskuterer de fund, der fremtræder for mig omkring betydningsfyldelsen af Tragtmødellem vha. anvendelse af Laclau og Mouffes diskursteoretiske analysebegreber. Jeg har altså taget udgangspunkt i Tragtmødellem som en flydende betegner, hvor de andre tegns betydninger krystalliseres omkring elementet. I analysens diskussion omkring Tragtmødellemens betydningsfyldelse har jeg også fundet det nødvendigt at diskutere de flydende betegnere 'helhedssyn' samt 'kvalitet' og 'viden', da jeg har iagttaget, at Tragtmødellem knytter an til disse elementers betydninger og diskursive kampe ift. betydningsfyldelsen. Analysens mest fremtrædende fund er de diskursive kampe, hvor diskurserne søger at opnå hegemoni og sedimentering. Kampen består altså i en søgen efter entydighed og udelukkelse af alternative betydninger omkring Tragtmødellem til det diskursive felt. Jeg har påpeget, at der hersker betydningsfulde diskursive kampe på det socialt udsatte børne- og ungeområde, hvor mine fund i første delanalyse er præget af en neo-liberal styringsdiskurs, som har opnået hegemoni i socialpolitikken. Jeg iagttager dog også, at denne diskurs ikke har opnået en tilstand af sedimentering på det udsatte børne- og ungeområde, idet der er konstante diskursive kampe, hvor faglige diskurser udfordrer de neo-liberale og økonomiske diskurser. Anderledes ser det ud ift. anden delanalyse, som tager udgangspunkt i de professionelles udsagn omkring Tragtmødellem. Jeg bemærker her, at de diskursive kampe er mere åbne og dislokerede, hvor forskellige centrale faglige diskurser er fundamentale i praksisfeltet og ift. betydningsfyldelsen af Tragtmødellem. Dog iagttager jeg også, at de faglige diskurser er under pres af *governmentality*-diskurser med fokus på evidensbaseret viden og økonomiske rationaler iht. at sikre konkurrencestaten. På trods af en grundlæggende forståelse af, at alt er diskursivt medieret, aldrig fuldt ud lukket og kontingent, kan jeg konkludere, at Tragtmødellem i nærværende speciale betydningsfyldes af neo-liberale styringsdiskurser og forskellige faglige diskurser. Der hersker en grundlæggende kamp om, hvorvidt kvaliteten i det sociale arbejde på det udsatte børne- og ungeområde skal måles via borgeren som effekt af en indsats, hvor kvalitet i styringen bliver central fremfor kvalitet i velfærd for borgeren. Jeg kan derved også konkludere, at Tragtmødellem kan få sociale implikationer ift. at lede borgerne til specifikke afgrænsede handlemuligheder samt være influerende på borgernes selvforhold. Derudover kan Tragtmødellem få betydning ift. at lede det sociale arbejdes udøvere i en retning af at tilbyde borgerne afgrænsede kategoriserede indsatser, som skal være i overensstemmelse med det mest omkostningseffektive for konkurrencestaten, hvilket i sin konsekvens kan medføre, at de mest udsatte vil stå udenfor velfærdsstatens indsatser.

Perspektivering

Dette afsnit diskuterer mine analysefund samt konklusionen for specialet, og fungerer dermed som perspektivering.

Som anført i specialets læsevejledning har specialet til formål via klarificering af Tragtmødelens betydningsfyldelse at identificere diskurser, objektive naturligheder, modsætninger og paradokser, som fremtræder omkring betydningsfyldelsen, for at give mulighed for konstruktionen af alternative betydninger. Specialet skal medvirke til opråb i en tid, hvor den hegemoniske diskurs er fyldt af principper og rationaler om *New Public Management*, *Rational Choice* og *Governmentality*, hvor det socialpolitiske fokus er sikring af konkurrencestaten i en global økonomi, hvilket påvirker velfærdsstatens opgave og udøvernes menneskesyn. Da det ikke er muligt at tale udenfor diskursen, placerer specialet sig som en del af denne diskurs. Samtidig er der mulighed for at rette opmærksomhed mod, at det sociale arbejdes udøvere må bevare den kritiske refleksion, helhedssynet og de faglige betydninger om kvalitet, hvor socialrådgivernes professionsviden er en konstruktion af erfaringsbaseret viden, brugerviden og forskningsbaseret viden, og hvor kvalitet afhænger af den professionelles evne til at blive vidende. Herudover bør udøverne undersøge og foretage reflekterede individuelle skøn, som skal sikre velfærd for borgerne. Det faglige helhedssyn står her i kontrast til den stigende individualisering, som den neo-liberale styringsdiskurs bibringer, og helhedssynet må derved udøves som en kompetence til at se borgernes individuelle liv og situation som del af en helhed og i en større historisk, social og samfundsmæssig kontekst. Helhedssynet må bestå som en central og kontinuerlig kompetence i det sociale arbejde og ikke lade sig forhindre eller afgrænse af strukturelle, organisatoriske og politiske forhold. Alt andet lige må klarificeringen og bevidstheden omkring magten og diskursernes betydning for de sociale handlemuligheder give mulighed for konstruktionen af nye betydninger og dermed sikre kvalitet i velfærden fremfor kvalitet i styringen.

Det sociale arbejdes udøvere må derved udholde afstanden mellem at vide og ikke at vide samt usikkerheden og det grundlæggende vidensunderskud, som er en præmis for udøvelsen af det sociale arbejde. Videre må udøverne betydningsfylde praksisområdet vha. socialfaglige principper og værdier i kampen om at definere det sociale arbejdes mål og indhold og derved konstruere socialrådgivernes fortsatte individuelle rådighedsrum til at sikre velfærd for borgerne. Dette ved at konstruere indsatser, som er målrettet til den enkelte borgeres behov og forudsætninger inden for det socialt udsatte børne- og ungeområde.

Kritisk refleksion

I dette afsnit vil jeg reflektere kritisk over metodevalg samt egen erkendelsesproces gennem specialet. Min viden har udviklet sig fortløbende i specialet, og gør det fortsat i skrivende stund.

Jeg indledte specialearbejdet med en længere proces, hvor jeg læste bredt i samfundslitteraturen ift. tendenser i det sociale arbejde. Jeg skrev på problemfeltet adskillige gange, hvorefter Tragtmodellens betydninger ift. de børnefaglige undersøgelser stod centralt som genstandsfelt for mit speciale. Jeg valgte at indtage et diskursteoretisk udgangspunkt med afsæt i Laclau og Mouffe. Det har været en udfordring at arbejde diskursanalytisk på trods af, at jeg finder den socialkonstruktivistiske tradition nærliggende med grundantagelserne om, hvordan den sociale verden konstrueres for os. Jeg har bl.a. skullet arbejde bevidst med ikke at tænke i kausale årsags-virkning sammenhænge samt ikke at anlægge et normativt perspektiv i analysen. Trods mine bestræbelser er dette nok ikke lykkedes helt. I analyseprocessen blev jeg opmærksom på, at det var forholdsvis enkelt for mig at iagttage Tragtmodellens forskellige betydninger; dog har det at klarificere hvilke elementer i betydningerne, der knytter sig an til forskellige diskurser, været udfordrende. Det har videre været vanskeligt at adskille diskurserne fra hinanden. Dette kan have sammenhæng med, at jeg selv er en del af diskurserne både som lægperson samt som en del af det sociale felt i praksis. Det kan også skyldes, at diskurser er i konstante bevægelser, hvorved elementer i diskurser udgår, og andre føres videre og formes i nye diskurser. Diskurser er aldrig fuldt sedimenterede men kontingente.

Jeg har fortløbende i specialeprocessen forsøgt at sætte min viden i parentes og gjort en indsats for at distancere mig selv fra diskurserne med henblik på at kunne iagttage betydningerne og deres sociale implikationer. Jeg har oplevet, at mit praksiskendskab har været en særlig fordel på to områder: I forbindelse med interviewet, hvor jeg oplevede at blive accepteret som 'en af dem', hvilket gav mig mulighed for at stille dybdegående spørgsmål ift. Tragtmodellen. Samtidig mener jeg også, at mit praksiskendskab har medført, at jeg har kunnet gå tættere på informanternes betydninger, fordi jeg deler deres fagsprog og kultur. Jeg har derimod skullet bestræbe mig på at sikre, at interviewet ikke blev indforstået. Det gjorde jeg bl.a. ved at anmode informanterne om forklaringer på forhold, jeg egentlig ikke havde behov for pga. mit praksiskendskab, men som var en nødvendighed ift. min forskerrolle og bestræbelsen på at sikre transparens i specialet og undgå misfortolkninger. Jeg har desuden oplevet, at mit praksiskendskab har været en fordel i relation til analysen. Her har praksiskendskabet givet mig mulighed for at identificere betydninger på et dybere analytisk niveau,

men omvendt kan det også have bevirket, at jeg har registreret nogle særlige forhold og overset andre. Jeg har i den forbindelse gjort mig umage for ikke at lade mine fund basere på min praksisviden, hvilket jeg har håndteret via teoretisk konsistens. Som anført i mit metodeafsnit skal specialets validitet, reliabilitet og generaliserbarhed sikres gennem transparens og teoretisk kontinuitet i specialet. I begyndelsen af analyseprocessen blev det klart for mig, at Laclau og Mouffes diskursteori tilbød nogle klare analysebegreber, men at jeg manglede teoretisk viden til at diskutere mine fund. Dette har betydet, at jeg har måttet træffe nogle teoretiske valg, som jeg ikke havde forudset ved analysens opstart. Skulle jeg gøre det om, ville jeg gerne have været opmærksom på dette inden påbegyndelsen af analysen, da det måske kunne have medvirket til en klarere rød tråd i specialet, og dog ville det måske ikke have haft metodisk eller kvalitativ betydning for specialets indhold.

Havde jeg haft mere tid til rådighed eller været mere bevidst om den retning, som jeg gerne ville føre specialet i, havde jeg interviewet flere socialrådgivere i andre kommuner for at give denne del af empirien mere bredde – dermed ikke sagt at jeg har manglet analysemateriale. Samtidig kunne det også have medført metodetriangulering, såfremt jeg havde interviewet ledere eller faglige konsulenter ift. Tragtmodellens betydningsfyldelse, hvilket dermed kunne udfolde betydningernes perspektiver.

Her i specialets afsluttende stadie har jeg mere end nogensinde en forståelse af, at den viden, som jeg har produceret i specialet, er perspektivis - afhængig af den tid og kontekst samt de diskurser, som både jeg og informanterne er en del af. Jeg ved nu, at den viden, jeg har produceret i specialet, er udsprunget i min specifikke viden og historie, og derved ville være anderledes, hvis en anden skulle producere et lignende speciale.

Litteraturliste

- Alminde, Rikke, Kirsten Henriksen, Louise Cathrine Nørmark & Mona Stevnsgaard Andersen (2008): *Social analyse og handling – et refleksionsredskab i socialt arbejde*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Bryderup, Inge M. (2005): *Børnelov og socialpædagogik gennem hundrede år*. Århus. Forlaget Klim.
- Dean, Mitchell (2006): *Governmentality – Magt og styring i det moderne samfund*. New York: Sage
- Esmark, Anders, Carsten Bagge Laustsen & Niels Åkerstrøm Andersen (2005):
Poststrukturalistiske analysestrategier - en introduktion. I: Anders Esmark, Carsten Bagge Laustsen & Niels Åkerstrøm Andersen (red).: *Poststrukturalistiske analysestrategier*. København. Samfundslitteratur.
- Esmark, Anders, Carsten Bagge Laustsen & Niels Åkerstrøm Andersen (2005):
Socialkonstruktivistiske analysestrategier - en introduktion. I: Anders Esmark, Carsten Bagge Laustsen & Niels Åkerstrøm Andersen (red).: *Socialkonstruktivistiske analysestrategier*. København. Samfundslitteratur.
- Fairclough, Norman (2008): *Kritisk diskursanalyse*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Fossåskaret, Erik (1997): Har kunnskap sin eigen rett? Ethiske utfordringer ved å distansere seg fra det nære. I: Erik Fossåskaret, Otto Laurits Fuglestad & Tor Halfdan Aase (red).: *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitativ data*. Universitetsforlaget.
- Goffman, Ervin (1997): *Anstalt og menneske*. København. Pauldan.
- Halkier, Bente (2002): *Fokusgrupper*. København. Samfundslitteratur.
- Hansen, Allan Dreyer (2012): Diskurs- og videnskabsteori. I: Søren Juul & Kirsten Bransholm Pedersen (red).: *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. Latvia. Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, Allan Dreyer (2005): Diskursteori – postmarxistisk hegemonianalyse hos Laclau. I: Anders Esmark, Carsten Bagge Laustsen & Niels Åkerstrøm Andersen (red).: *Poststrukturalistiske analysestrategier*. København. Samfundslitteratur.
- Harder, Margit & Maria Appel Nissen (2015). Helhedssyn. I: Margit Harder & Maria Appel Nissen (red).: *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. København. Akademisk Forlag.
- Harder, Margit & Maria Appel Nissen (2015). Tendenser i socialt arbejde. I: Margit Harder &

- Maria Appel Nissen (red.): *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. København. Akademisk Forlag.
- Harder, Margit & Maria Appel Nissen (2015). Udsatte familier, børn og unge. I: Margit Harder & Maria Appel Nissen (red.): *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. København. Akademisk Forlag.
- Harder, Margit & Maria Appel Nissen (2011). *Helhedssyn i socialt arbejde*. København. Akademisk Forlag.
- Henriksen, Lars Skov (2011): "*Restruktureringen af frivilligheden?*". Socialrådgiveren, Udenfor nummer nr. 23, 12. Årgang. 2011.
- Holstein, James A. & Jaaber F. Gubrium (2004): The active interview. I: David Silverman (red.): *Qualitative research. Theory, methode and practice*. London. Sage.
- Jensen, Per H. & Annick Prieur (2015). Menneskesyn i social- og kriminalpolitik i USA og i Danmark. I: Margit Harder & Maria Appel Nissen (red.): *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. København. Akademisk Forlag.
- Jensen, Per H. (2007): Velfærdsbegrebets mangfoldighed. I: Per H. Jensen (red.): *Velfærd – dimensioner og betydninger*. København. Bogforlaget Frydenlund.
- Jørgensen, Marianne Winther & Louise Phillips (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*. København. Samfundslitteratur.
- Kildedal, Karin, Lars Uggerhøj, Sigrid Nordstoga & Solveig Sagatun (2010): *Den børnefaglige undersøgelse – på vej mod handleplanen*. Dansk Socialrådgiverforening. Nr. 21/11. Årg. – 2010. Udenfor nummer.
- Kildedal, Karin (2013). Kvalitet i socialfagligt arbejde. I: Karin Kildedal, Erik Laursen & Randi Riis Michelsen (red.): *Socialfaglig ledelse – Børne- og ungeområdet*. København. Samfundslitteratur.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkmann (2008): *Interview. Introduktion til et håndværk*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffe (2001): *Hegemony and Socialist Strategy: towards a radical democratic politics*. London. Verso. Revideret udgave.
- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffe (2002): *Det radikale demokrati - diskursteoriens politiske perspektiv*. København. Samfundslitteratur.

- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffe (1985): *Hegemony and Socialist Strategy: towards a radical democratic politics*. London. Verso.
- Larsen, Lars Thorup (2013): *Gouvernementalisering af velfærdsprofessionerne*. Dansk Sociologi nr. 3/24. Årg. – november 2013.
- Mik-Mayer, Nanna & Kaspar Villadsen (2007): *Magtens former*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Niklasson, Gritt (2015): *Graviditet og risiko*. København. Samfundslitteratur.
- Nissen, Maria Appel (2015). Viden om viden og kvalitet. I: Margit Harder & Maria Appel Nissen (red.): *Socialt arbejde i en foranderlig verden*. København. Akademisk Forlag.
- Pedersen, Jeppe Strandgaard (2014): Institutionel teori. I: Sigen Vikkelsø & Peter Kjær (red.): *Klassisk og moderne organisationsteori*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Pedersen, Kirsten Bransholm (2012): Socialkonstruktivisme. I: Søren Juul & Kirsten Bransholm Pedersen (red.): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*. Latvia. Hans Reitzels Forlag.
- Raffnsøe, Sverre, Marius Gudmand-Høyer & Morten Thaning (2009): *Foucault*. København. Samfundslitteratur.
- Røvik, Kjell Arne (2007): *Trender og Translasjoner - Ideer som former det 21. århundrets organisasjon*. Universitetsforlaget.
- Røvik, Kjell Arne (2011): *From Fashion to Virus: An alternative Theory of Organizations' Handling of Management Ideas*. Organization Studies 32 (5): 631-654.
- Stormhøj, Christel (2006): *Poststrukturalisme - videnskabsteori, analysestrategi og kritik*. København. Samfundslitteratur.
- Villadsen, Kaspar (2004): *Det sociale arbejdes genealogi – om kampen om at gøre fattige og udstødte til frie mennesker*. København. Hans Reitzels Forlag.
- Evalueringsrapport: Deloitte for Socialstyrelsen. *Evaluering af ICS – integrated children's system*. April 2014.
- Socialstyrelsen & Metropol (2011): *Barnets velfærd i centrum – ICS håndbogen*.

Internetsider:

Socialstyrelsen.dk

Socialjura.dk

Dokumenter fra Socialstyrelsens hjemmeside:

Baggrund for materiale (29.05.16) Link:

<http://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/bornefaglige-undersogelser-og-handleplaner/om-projekt-bornefaglige-undersogelser-og-handleplaner>

Inspirationskatalog (29.05.16) Link:

<http://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/bornefaglige-undersogelser-og-handleplaner/inspirationskatalog-med-socialfaglige-og-metodiske-opmaerksomhedspunkter>

Vejledning til Tragtmodellen (29.05.16) Link:

<http://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/ics/materialer-og-redskaber/hjaelpeberedskaber/tragtmodel/tragtmodel>